TÜRKİYE'DE BELEDİYELERDE HİZMET SUNUMU:
SOSYAL BELEDİYECİLİK
KÜTAHYA İL BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Oğuz KESKİN

Kütahya- 2015

T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

TÜRKİYE'DE BELEDİYELERDE HİZMET SUNUMU: SOSYAL BELEDİYECİLİK: KÜTAHYA İL BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Danışman:
Doç. Dr. Feyzullah ÜNAL

Hazırlayan:
Oğuz KESKİN

Kütahya – 2015

Kabul ve Onay

Oğuz KESKİN' in hazırladığı "Türkiye'de Belediyelerde Hizmet Sunumu: Sosyal Belediyecilik (Kütahya İl Belediyesi Örneği)" başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

...../...../2015

Tez Jürisi	**İmza**	
	Kabul	**Red**
Doç. Dr. Feyzullah ÜNAL (Danışman)		
Yrd. Doç. Dr. Selami ERDOĞAN		
Yrd. Doç. Dr. Altan Fahri GÜLERCİ		

Doç. Dr. Niyazi KURNAZ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Belediyelerde Hizmet Sunumu: Sosyal Belediyecilik (Kütahya İl Belediyesi Örneği)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2015

Oğuz KESKİN

Özgeçmiş

Oğuz KESKİN Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğdu. İlk ve Orta öğrenimini Kütahya'nın Eski Gediz Beldesindeki Fahrettin Altay İlköğretim Okulunda, ortaokulu ise Gediz ilçesindeki Gediz Lisesinde tamamladı. Kütahya Gediz Anadolu Ticaret Meslek Lisesi'nden mezun oldu. Öğrenim hayatına Sakarya Üniversitesi Bilgisayar Sistemleri Öğretmenliği ve Eskişehir Anadolu Üniversitesi Kamu Yönetimi bölümünde devam etti. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde yüksek lisans öğrencisidir.

ÖZET

TÜRKİYE'DE BELEDİYELERDE HİZMET SUNUMU: SOSYAL BELEDİYECİLİK KÜTAHYA İL BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

KESKİN, Oğuz
Yüksek Lisans Tezi, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Feyzullah ÜNAL
Kasım, 2015, 96 sayfa

Türkiye'de yerel yönetimler, halka sundukları hizmetler bakımından merkezi yönetimle birlikte oldukça önemli görevler üstlenmektedirler. Yerel yönetimler içinde ön plana çıkan yapılar ise belediyelerdir. Belediyeler, beldede yaşayan sakinlerin ortak nitelikteki her türlü ihtiyacını karşılamakla sorumlu kamu kuruluşlarıdır.

Bu çalışmada Türkiye'de belediyelerin hizmet sunumundan birisi olan sosyal belediyecilik konusu Kütahya İl Belediyesi üzerinden incelenecektir. Sosyal devlet ilkesi Türkiye'de anayasal boyutta ilk kez 1961 Anayasasında yer almıştır. Sosyal devlet ile insanları istenmeyen durumlardan korumanın yanında, muhtaç durumda olanları da yardım etmeyi amaçlamıştır. Belediyeler boyutundaki şekli olan sosyal belediyecilik ise Kütahya İl Belediyesi üzerinden anlatılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde belediyelerin yapısı, görev ve yetkileri, belediyelerin gelir ve giderleri, belediyelerin sunduğu hizmetler ve belediyelerin merkezi yönetimle arasındaki hizmet ve gelir paylaşımına ana hatlarıyla değinilmiştir. İkinci bölümde 20'nci yüzyılla birlikte ortaya çıkan bir kavram olan sosyal devletin tanımı yapılarak ülkemizdeki gelişimi ve sosyal devletin mikro düzeydeki hali olan sosyal belediyecilik kavramı üzerinde durulmuştur. Üçüncü ve son bölümde ise sosyal belediyecilik kapsamında Kütahya İl Belediyesinin ilgili birimlerince yapılmış olan sosyal belediyecilik uygulamalarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Belediye, Sosyal Devlet, Sosyal Yardım, Sosyal Hizmet, Sosyal Belediyecilik, Kütahya Belediyesi.

ABSTRACT

DELIVERING SERVICE OF MUNICIPALITIES IN TURKEY: SOCIAL MUNICIPALITY (AN EXAMPLE OF KUTAHYA MUNICIPALITY)

KESKIN,Oğuz
Master Thesis, Department of Public Administration
Thesis supervisor:Assıstant Professor Doctor Feyzullah ÜNAL
November, 2015, 96 pages

Turkish Local Administrations and Centralized Managements have quite important roles on delivering services to public. In the local administrations, Municipalities has the most important roles. Municipilaties are public institutions that have to care about people's needs who live in towns and cities.

In this study, delivering services of municipality of Kütahya is investigated. Social State Principle that has located in 1961 Constitution as first. With social state principle state, protecting people from undesirable conditions together taking care of people that can't live by themselves. Municipalitys become shape social municipality, this is tried to explain on social municipality development and advantages of it to people living in towns over Kütahya Municipality.

The first part of this study deals with structure, duties and authorisation of the municipalities, income and expense of the municipalites, delivering services and services and profit sharings between centralized managements and municipalities. In the second part; social State that has appeared in 20th century is defined and focusing on the smallest part (social municipalitiy) of the Social States. In the last part; Kütahya Municipality's practises that are done by respective departments are given as examples.

Key words: Municipality, Social State, Social Aid, Social Delivering Service, Social Municipality,Kütahya Municipality

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET ..... **v**
ABSTRACT ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **x**
KISALTMALAR ..... **xi**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
TÜRKİYE'DE BELEDİYELER VE BELEDİYELERİN SUNDUĞU HİZMETLER

1.1. TÜRKİYE'DE BELEDİYELERİN YÖNETİMİ VE MALİ YAPISI **5**

1.1.1. Belediyelerin Organları 7
1.1.1.1. 5393 Sayılı Yasaya Göre Belediyelerin Organları 7
1.1.1.1.1. Belediye Meclisi 7
1.1.1.1.2. Belediye Encümeni 9
1.1.1.1.3. Belediye Başkanı 9
1.1.1.2. Büyükşehir Belediyelerinin Organları 10
1.1.1.2.1. Büyükşehir Belediye Meclisi 10
1.1.1.2.2. Büyükşehir Belediye Encümeni 11
1.1.1.2.3. Büyükşehir Belediye Başkanı 11
1.1.2. Belediyelerin Mali Yapısı 12
1.1.2.1. 5393 Sayılı Yasaya Göre Belediyelerin Gelirleri 12
1.1.2.2. 5393 Sayılı Yasaya Göre Belediyelerin Giderleri 16
1.1.2.3. Büyükşehir Belediyelerinin Gelirleri 17
1.1.2.4. Büyükşehir Belediyelerinin Giderleri 18

1.2. TÜRKİYE'DE BELEDİYELERİN SUNDUĞU HİZMETLER **18**

1.2.1. 5393 Sayılı Yasaya Göre Belediyelerin Sunduğu Hizmetler 18
1.2.2. Büyükşehir Belediyelerinin Sunduğu Hizmetler 20

1.3. TÜRKİYE' DE MERKEZİ YÖNETİM İLE BELEDİYELER ARASINDAKİ HİZMET-GELİR BÖLÜŞÜMÜ **21**

1.3.1. Merkezi Yönetim İle Belediyeler Arasındaki Hizmet Bölüşümü 21
1.3.2. Merkezi Yönetim İle Belediyeler Arasındaki Gelir Bölüşümü 24

İKİNCİ BÖLÜM
SOSYAL BELEDİYECİLİK

2.1. SOSYAL DEVLET VE SOSYAL DEVLETİN ARAÇLARI **26**

2.1.1. Sosyal Yardım 30
2.1.2. Sosyal Hizmet 31
2.1.3. Sosyal Tazmin 33

2.2. TÜRKİYE' DE SOSYAL DEVLETİN GELİŞİMİ 33

2.2.1. Cumhuriyet Öncesinde Sosyal Devlet 34
2.2.2. Cumhuriyet Sonrasında Sosyal Devlet 37

2.3. SOSYAL BELEDİYECİLİK VE ÜLKEMİZDEKİ GELİŞİMİ 41

2.3.1. Sosyal Belediyecilik Kavramı 42
2.3.2. Sosyal Belediyeciliğin Türkiye'deki Gelişimi 44
2.3.3. Sosyal Belediyeciliğin Temel Fonksiyonları 46
2.3.3.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon 46
2.3.3.2. Yönlendirme, Kılavuzluk Etme ve Rehberlik Etme 47
2.3.3.3. Yardım Etme ve Gözetme (Sosyal Yardım) 47
2.3.3.4. Yatırım Yapma 48
2.3.4. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin hukuksal Boyutu 48
2.3.4.1. 5393 Sayılı Belediye Yasasında Sosyal Belediyecilik 48
2.3.4.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasasında Sosyal Belediyecilik . 50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARINDA KÜTAHYA İL BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

3.1. KÜTAHYA BELEDİYESİNİN SUNDUĞU SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI 54

3.1.1. Kütahya İlinin Ege Bölgesindeki Yeri 54
3.1.2. Kütahya Belediyesinde Sosyal Belediyecilik Sunan Birimler 56
3.1.2.1. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğünün Sunduğu Hizmetler 57
3.1.2.1.1. Asker Aile Yardımı 57
3.1.2.1.2. Yemek Yardımı 59
3.1.2.1.3. Nakit Yardımı 60
3.1.2.1.4. Kırtasiye Yardımı 60
3.1.2.1.5. Yakacak Yardımı 61
3.1.2.1.6. Yolda Kalmışlara (Acezelere) Ulaşım Yardımı 62
3.1.2.1.7. Tamir ve İnşaat Yardımı 63
3.1.2.1.8. Diğer Yardımlar 64
3.1.2.2. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünün Sunduğu Hizmetler 68
3.1.2.2.1. Hobi Evleri 68
3.1.2.2.2. Bilgi Evleri 68
3.1.2.2.3. Halil İbrahim Yılmaz El Sanatları Merkezi 69
3.1.2.2.4. Müzecilik Faaliyetleri 69
3.1.2.2.6. Diğer Faaliyetler 70

SONUÇ VE ÖNERİLER.....72

KAYNAKÇA 76

DİZİN 82

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1: Kamu Kesimi Sosyal Koruma Harcamaları 41

Tablo 3.1: Kütahya Belediyesinin Gelir-Gider Göstergeleri 56

Tablo 3.2: Asker Aile Yardımı İstatistikleri 58

Tablo 3.3: Sıcak Yemek Yardım İstatistikleri 59

Tablo 3.4: Nakit Yardımı İstatistikleri 60

Tablo 3.5: Kırtasiye Yardımı İstatistikleri 61

Tablo 3.6: Yakacak Yardımı İstatistikleri 62

Tablo 3.7: Yolda Kalmışlara Ulaşım Yardımı İstatistikleri 63

Tablo 3.8: Tamir ve İnşaat Yardımı İstatistikleri 64

Tablo 3.9: Diyaliz Yardım Servisi İstatistikleri 65

Tablo 3.10: Yüksek Öğrenim Burs Yardımı İstatistikleri 65

Tablo 3.11: Apart Daire Yardımı İstatistikleri 66

Tablo 3.12: Gıda Bankası Yardım İstatistikleri 66

Tablo 3.13: Barınma Evi İstatistikleri 67

Tablo 3.14: Amatör Spor Kulüplerine Yapılan Yardım istatistikleri 67

Tablo 3.15: Jeoloji Müzesini Ziyaret Edenlerin İstatistikleri 69

KISALTMALAR

Akt.	Aktaran
ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
A.Ş	Anonim Şirket
BAĞ-KUR	Esnaf, Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar
Çev.	Çeviren
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
e.t	Erişim Tarihi
GBVG	Genel Bütçe Vergi Gelirleri
Haz.	Hazırlayan
İTO	İstanbul Ticaret Odası
KPSS	Kamu Personel Seçme Sınavı
md	Madde
MFD	Mühendislik Fakültesi Dergisi
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
SDÜ	Süleyman Demirel Üniversitesi
SSK	Sosyal Sigortalar Kurumu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
ss	Sayfa Sayısı
TBB	Türkiye Belediyeler Birliği
TİD	Türk İdare Dergisi
TL	Türk Lirası
TODAİE	Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	Ve Benzeri
vd.	Ve Diğerleri

TEZ METNİ

GİRİŞ

Hayatın günlük akışında, bir ihtiyacın giderilmesinde halka en yakın kuruluş belediyelerdir. Zira belediyelerin yapmış oldukları hizmetlerden ilk etkilenenlerin başında belediye sınırları içinde oturan insanlar gelmektedir. Yapılan hizmetler, halkın günlük hayatıyla doğrudan ilgilidir. Bu yüzden belediyelere, bulundukları yere en iyi hizmeti verebilmeleri için yasalar vasıtasıyla birtakım görevler verilmektedir. Bu görevleri yerine getirirken belediyeleri ilgilendiren iki temel soru karşımıza çıkmaktadır: En iyi hizmeti hangi yönetim verebilir? Bu hizmeti gerçekleştirirken kaynak nereden bulunabilir?

Türkiye'de, halka hizmetin zamanında götürülmesinde ve istenilen yere ulaştırılmasında merkezi yönetim ile belediyeler arasında ortak bir bölüşüm söz konusudur. Bu bölüşümde esas olan konu ise yapılacak hizmetin türüne göre belirlenmektedir. Bu yüzden hangi yönetimin hangi hizmeti daha çabuk ve beklentileri karşılayacak şekilde yapacağını ifade eden hizmet bölüşümünün sınırlarının iyi tespit edilmesi gerekmektedir. Bölüşümün yapılmasında bazı kriterler dikkate alınmaktadır.

Belediyelerin halkın ortak ve yerel problemlerini rahat bir şekilde çözebilmesi için iktisadi yönden bağımsız olmaları gerekmektedir. Ancak belediyeler, gelirler konusunda hizmet paylaşımında da olduğu gibi tam bir bağımsızlığa sahip değillerdir. Bu yüzden hizmetlerin gerçekleşmesi noktasında belediyeler kaynak sıkıntısı çekmektedir. Şöyle ki günümüzde belediyelere merkezi yönetim tarafından belirlenen oranlarda bütçeden pay ayrıldığından bir anlamda merkezi yönetime bağlı kalmaktadırlar. Böyle bir durumda belediyeler, merkezi yönetimden gelecek kaynağa göre hizmetlerini şekillendirmektedir. Hizmetlerin önemi merkezi yönetimle belediyeler arasındaki gelir bölüşümünden geçtiğine göre gelirin de adil bir şekilde paylaşımı son derece önem arz etmektedir.

Sanayileşmenin hız kazanmasıyla çalışma yaşamında belirgin hale gelen olumsuzluklar, çatışmalar, kentlerde ortaya çıkmaya başlayan sosyal odaklı sorunlar, devletleri tedbirler almaya itmiştir. Sosyal ve ekonomik alanda alınan tedbirler sosyal devlet kavramının doğmasına yol açmıştır. Bu bağlamda, çözülmenin önüne geçmek için devletin sosyal alana yaptığı müdahaleler söz konusu olmaktadır. Kişilerin asgari yaşam şartlarını sağlamayı, kişiler arasındaki gelir dengesizliklerini giderme hedefiyle

hareket eden sosyal devlet bireyler arasında “harç” vazifesi görmektedir. Bu harcın içinde muhtaçlara yönelik yardımlar, işçilere iş hayatının riskini azaltmak için devletin yaptığı sigorta ödemeleri bunlardan bazılarıdır.

Sanayi devriminin yarattığı olumsuz koşuları gidermek amacıyla ortaya çıkan sosyal devlet kavramı, devleti sosyo-ekonomik hayatta önlemler almaya yöneltmektedir. Devletin aldığı önlemler çıkardığı yasalar vasıtasıyla olmaktadır. Bu sayede iş yaşamının doğurduğu her türlü risklere karşı bireyi yasal zırhla koruma altına alarak bir nevi tedbir almaya çalışmaktadır.

Belediyeler, hızlı kentleşmeyle birlikte ortaya çıkan sorunları çözmek için devletin ülke genelinde hayata geçirdiği sosyal uygulamaların, benzerlerini minimal ölçekte sosyal belediyecilik adı altında hayata geçirmeye başlamışlardır. Belediyeler bir yandan halkın ortak gereksinimlerini karşılamak, kent hayatının getirdiği sıkıntıları gidermek için elde ettikleri gelirlerle, yasalarla kendilerine verilen vazifeleri yerine getirmeye çalışırken diğer yandan da halkın beklentilerini karşılamaya çalışmakta ve sosyal anlamda yapabildikleri kadarıyla bir belediyecilik anlayışı icra etmeye çalışmaktadırlar. Belediyelerin, icra ettikleri sosyal belediyecilik anlayışı Türk devlet yapısında geçmişte sosyal yardım olarak görülmeye başlanmış, daha sonraki yıllarda farklı alanlara da yayılmaya başlamıştır.

Sosyal belediyecilik, yalnızca belediyelere belli başlı insani ve şehrin yapısından kaynaklanan görevleri yüklemek değil, bunların yanında ve ötesinde kentteki sorunlara çözüm bulan ve geliştiren, insanların birbirleriyle iletişimini sağlayıcı her türden sosyal aktiviteyi sağlamaya amaç edinen, şehrin tanıtımını, gelişimini artırıcı etkinliklere dönük sosyal, kültürel, sanatsal gibi uygulamalara yer veren anlayış demektir.

Amacımız Türkiye’de belediyelerin hizmet sunumunda son dönemlerle birlikte önemi git gide artan sosyal belediyecilik konusunu Kütahya İl Belediyesi üzerinden incelemektir. Kütahya Belediyesinin 2006 yılından itibaren günümüze kadar olan süreçte sosyal belediyecilik alanındaki performansını ortaya koymaya çalışmaktır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, yerel yönetim kuruluşu olan belediyelerin ana hatlarıyla organları ele alınmış, belediyelerin içinde bulunduğu mali yapısı sahip oldukları gelir ve

gider bakımından irdelenmiş, sundukları hizmetler ve merkezi yönetimle arasındaki gelir ve hizmet bölüşümünün ne anlama geldiği açıklanmıştır.

İkinci bölümde, sosyal devletin tanımı yapılmış ve Türkiye açısından gelişimi geniş bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır. Sosyal devlet ve onu oluşturan araçlar, incelenmiştir. Sosyal belediyeciliğin tanımı yapılarak sosyal belediyeciliğin Türkiye'deki gelişimi ayrıntılı şekilde ele alınmış ve sosyal belediyeciliğin temel fonksiyonları üzerinde durulmuştur. Sosyal belediyeciliğin hukuki boyutuna ise 5393 sayılı Belediye Yasası ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasaları üzerinden değinilmiştir.

Üçüncü ve son bölümde ise, sosyal belediyecilik kapsamında Kütahya İl Belediyesinin ilgili birimlerince yapılmış olan sosyal belediyecilik uygulamalarına yer verilmiştir. Bu bağlamda Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğünün ve Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünün yapmış oluğu sosyal belediyecilik faaliyetlerine değinilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE BELEDİYELER VE BELEDİYELERİN SUNDUĞU HİZMETLER

1.1. TÜRKİYE'DE BELEDİYELERİN YÖNETİMİ VE MALİ YAPISI

Tarihi oluşum içinde belli ihtiyaçları karşılamak ve belli başlı yerel hizmetleri yürütmek amacıyla ortaya çıkmış olan yerel yönetimler kamu yönetiminin tamamlayıcısı olarak karşımıza çıkmaktadır (Toprak, 2006: 14). Türkiye'de kamu yönetiminin vazgeçilmez ve önemli bir öğesi olan yerel yönetimler ortak ve yerel nitelikteki ihtiyaçları karşılamak amacıyla, yerel hizmetlerin sürdürülmesinde vazgeçilmez unsurlar olmuşlardır (Eryılmaz, 1994: 129; Nadaroğlu, 1989: 3). Bu bağlamda yerel yönetimler, yerel nitelikli kamusal hizmetlerin devlet tüzel kişiliği dışındaki kamu tüzel kişilerince gerçekleştirilmesi için daha az yetkili bir otoriteye yetki aktarımıdır (Çukurçayır, 2006: 101). Bu otorite, belli amaçlara ulaşmak, yereldeki insanların ihtiyaçlarını cevap vermek için toplumların tarihsel gereksinimlerine uygun olarak ortaya çıkmış birimlerdir (Keleş, 2012: 25). Bu birimlerden biri de kente ait işler manasına gelen (Ortaylı, 1990: 69) ve kentin yönetilmesi temeline dayalı bir anlayışın ifadesi olan belediyelerdir (Ortaylı, 2000; 120).

Belediyeler, Türk yönetim geleneğinde modern anlamda Tanzimat'tan sonra yerel kuruluş olarak ilk örgütlenmenin yapıldığı yerler olarak karşımıza çıkmaktadır (Gözübüyük, 2006: 193; Caner, 2014: 179). 1855 yılında oluşturulan ilk belediye yapısı, yıllar içerisinde bir takım değişikliklere uğramıştır. Bu bağlamda, kurulacak belediyelerin, seçimle işbaşına gelecek olan meclisler tarafından yönetilmesi, kuruluş ve görevlerinin ve meclis üyelerinin seçim usulünün 1877'de hazırlanan Vilayet Belediye Yasasıyla belirtilmesi öngörülmüştür (Toprak, 2006: 82). Bu yasayla belediyeye zımnen de olsa bir tüzel kişilik kazandırılmıştır (Ortaylı, 2000: 187). Nitekim yasanın belediye meclisiyle ilgili üçüncü maddesinde "meclisin, belediyeye karşı açılacak/açılan davalarda savunma görevinin olduğu" ifade edilmiştir. Bunun dışında yasayla, belediyelere istimlâk yetkisi, nüfus sayımı yapabilmesi gibi yeni görevler de vermiştir (Ortaylı, 2000: 187).

Cumhuriyet Döneminde 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı yasayla, belediye yönetiminin modernizasyonu amaçlanarak modern hayat tarzının sağlanması için belediyelerden büyük beklentiler içine girilmiştir (Şengül, 2010: 71). Bu bağlamda belediyelere tiyatro, sinema kurma gibi hizmetler yasayla bir vazife olarak verilmiştir. 1580 sayılı yasa ile belediyeler, beldede yaşayanların medeni ve ortak ihtiyaçlarını en

iyi şekilde karşılayabilecek yerel yönetim kuruluşları olarak tasarlanmıştır (Tekeli, 1990: 46). Ancak 1580 sayılı yasa vatandaş memnuniyeti, hizmet kalitesi, etkinlik, verimlilik gibi birçok nedenden dolayı yerini 03.07.2005 tarih 5393 sayılı yeni Belediye Yasasına bırakarak, yürürlükten kaldırılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfusun sadece %16'sı kentlerde yaşamakta iken 1950'li yıllarla beraber bu oran %18,5'e 1960'larda %25'e, 1970'lerde %37,5'e, 1980'lerde %45,4'e yükselmiştir. 1950-1980 yılları arasının önemli bir özelliği insanların nüfusu yüz binin üzerindeki kentlere yönelmiş olmasıdır (Geray, 1990: 217). Örneğin, 1975 yılında toplam nüfusun %53,50'si belediye sınırlarında yaşamaktaydı (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 217). Nüfusun hızla kentlerde toplanmasına karşılık kentin yönetiminden sorumlu olan belediyelerin, gelirlerinde bir artma meydana gelmemiş, aksine önceki dönemlere nazaran azalmalar meydana gelmiştir (Eryılmaz 1997:117). 1950 yılında belediyelerin bütçelerinin genel bütçeye oranı %10.33 iken, 1965'te bu oran %8,28'e, 1970'de %6,2'ye 1980'de ise %4,65'e gerilemiştir (Eryılmaz 1997:117).

1980'li yıllarla beraber hızlı kentleşme, belediye sınırları dışında düzensiz ve plansız gelişmeler ve çözümü büyük yatırımlar gerektiren sorunlar ortaya çıkarmıştır (Güllüce, 2004: 15). Bu nedenle 1984 tarih ve 3030 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Hakkında Yasa çıkarılmıştır. Böylece ilk kez büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyesi kavramları Türk hukuk sistemine girmiş ve ikili bir yönetim yapısı kurulmuştur (Tortop vd., 2006: 215; Türkoğlu 2009:117). Yasayla büyükşehir kavramı, belediye sınırları içinde birden fazla ilçe bulunan şehirler olarak tanımlamıştır (3030 Sayılı Yasa, madde 3/1). Bu tanımla nüfusu iki yüz bine yaklaşan pek çok şehirde büyükşehir belediyeleri kurulmuştur. Birden fazla belediyenin tek çatı altında toplanmasıyla görev ve yetki karmaşası ortaya çıkmış, kıt kaynakların da israf edilmesine yol açmıştır (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 287-288; Öner, 2008: 259).

Yaşanan sorunlara çözüm bulmak ve büyükşehir belediyelerini daha etkin bir duruma getirmek için 10.07.2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası ile büyükşehir belediyeleri yeniden düzenlenmiştir. Bu amaçla büyükşehir ilçe ve diğer belediye sınırları içinde yapılabilen veya etkileri bu belediyelerin sınırlarını aşmayan mahalli müşterek görev ve hizmetlerin ilçe ve diğer belediyelerce, mali bakımdan külfet

getirecek hizmetlerin ise büyükşehir belediyelerince yerine getirilmesi esası benimsenmiştir (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 289).

Acaba Türkiye'de kentleşmenin kısa zamanda bu derece yüksek bir oranda artış göstermesinin nedenleri nelerdir? Önemle belirtelim ki, Türkiye'deki hızlı kentleşmeye baktığımızda, esasen kentleşmenin nev'i şahsına münhasır bir görünüm arz ettiği söylenebilir. Bu yönüyle itici, iletici ve çekici olarak adlandırabileceğimiz Türkiye'ye özgü bu nedenleri önemi gereği kısaca ele almak da fayda görmekteyiz (Keleş, 206: 67):

İtici etmenler olarak, 1950'lerden itibaren tarımda makineleşmenin başlaması, toprakların miras yoluyla parçalanması, iklim etkilerini sayabiliriz. Gerçekten de bu etmenler köylerden kentlere olan göçün hızlanmasına sebebiyet vermiştir (Keleş, 2006: 68). İletici etmenler ise, ulaşım araçlarının artması, eğitim seviyesinin ve okuryazarlığın artması olarak belirtilebilir (Keleş, 2006: 72). Çekici etmenlere gelince; Cumhuriyetle birlikte devletin ilgisini sanayi alanına yoğunlaştırması sonucu insanların, devlet eliyle kurulan sanayi bölgelerinin kurulduğu yerlere doğru akmaya başlaması buna örnek gösterilebilir (Keleş, 2006: 73).

1.1.1. Belediyelerin Organları

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası ile 5393 sayılı Belediye Yasası arasında organik bir bağ bulunmaktadır (Toprak, 2006: 206). Gerek 5393 sayılı yasada gerekse de 5216 sayılı yasada belediyelerin 3 temel organı bulunmaktadır. Bunlar; belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanından oluşmaktadır.

1.1.1.1. 5393 Sayılı Yasaya Göre Belediyelerin Organları

1580 sayılı eski Belediye Yasasında olduğu gibi 5393 sayılı yeni Belediye Yasasında da belediye meclis üyesi, belediye encümeni ve belediye başkanından oluşan belediyeyi oluşturan organ yapısı korunmuştur.

1.1.1.1.1. Belediye Meclisi

Belediye meclisi, belediyelerin en yüksek görüşme ve karar organıdır (Tortop vd., 2006: 157). Demokrasinin bir gereği olarak belediye meclis üyeleri beş yılda bir

yapılan seçimle doğrudan doğruya halk tarafından seçilmektedir. Bu durum 1982 Anayasasının 127'nci maddesinde şu şekilde belirtilmiştir.

"Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları yasayla belirtilen ve karar organları, gene yasada gösterilen, seçmeneler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir"

Böylece mahalli yönetimlerin karar organlarının seçimle göreve gelecekleri belirtilmiştir. Anayasanın ilgili maddesindeki hükme bağlı şekilde 5393 sayılı yasanın 17'nci maddesinde de "belediye meclisi, belediyenin karar organıdır ve ilgili yasada gösterilen esas ve usullere göre seçilmiş üyelerden oluşur" ifadesine yer verilerek belediye meclisinin tanımı açıkça yapılmıştır.

Her seçim çevresinde belediye meclislerine seçilecek üye sayısı belediyenin büyüklüğüne yani belediyenin sınırları içindeki nüfusuna göre değişmektedir. Meclis üye sayısı, meclis üyelikleri için son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre en az 9 ile en yüksek 55 üye arasında değişmektedir. Ancak meclisin üye sayısındaki bu değişiklik nüfusla birlikte orantılı olarak artmamaktadır (Keleş, 2012: 270).

Belirtilen asil üye sayısı kadar da yedek üyelik hesaplanmaktadır. Meclise üye seçilebilmek için o beldede en az 6 ay ikamet etmek, 25 yaşını doldurmuş olmak, seçilme yeterliliği şartlarına sahip olmak gerekmektedir. Siyasi partiler, aldıkları oy oranı ile orantılı olarak üyelik kazanmaktadır (Tortop vd., 2006: 157). Belediyenin en üst ve en yetkili karar organı olan belediye meclisi, aldığı kararlarla tüm belediye yönetimini yönlendirmekte, hizmetlerin yürütülmesini ve belediyenin çalışmalarını planlamakta; belediye başkanı dâhil olmak üzere bütün belediye çalışanlarını ve çalışmalarını denetlemektedir (Çoker, 1999: 1).

5393 sayılı Yasa uyarınca belediye meclisinin görev ve yetkilerinden bazıları şunlardır: Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek (md.18/b); Borçlanmaya karar vermek (md.18/d); Yurt içindeki ve içişleri bakanlarının izni ile yurt dışındaki belediyeler ve mahalli idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina vb. tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsil etmeye karar vermek (md.18/p); Mücavir alanlara belediye hizmetlerinin götürülmesine karar vermek (md.18/t).

1.1.1.1.2. Belediye Encümeni

Belediye karar organlarından ikincisi olmakla beraber danışma organı görevi de bulunmaktadır (Keleş, 2012: 282). Belediye encümeni, iki tür üyeden oluşmaktadır. Birinci türde yer alan üyeler seçimle gelen üyelerdir. Bunlar; her yıl belediye meclis üyeleri arasından gizli oy ile seçilmektedir. Belediye meclis üyeliği sona eren bir kimsenin belediye encümen üyeliği de sona erer. İkinci tür üyeler ise, atanmayla gelen üyelerdir. Encümen, il belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde 7, 100.000'in altındaki belediyelerde 5 kişiden oluşmaktadır (5393 Sayılı Yasa, md.33).

Encümenin başkanı belediye başkanıdır ve belediye başkanının katılmadığı durumlarda belediye başkanının görevlendireceği başkan yardımcısı veya encümen üyesi encümene başkanlık eder. Belediye encümeninin yasalarda görülen cezaları vermek (5393, md.34/e); umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek (5393 Sayılı Yasa, md.34/h) gibi yasada toplam 9 bend halinde sayılmış görev ve yetkileri bulunmaktadır.

1.1.1.1.3. Belediye Başkanı

Belediye teşkilatının başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir (5393 Sayılı Yasa, md.37). Belediye başkanı, beldede yaşayan seçmenler tarafından mahalli idareler seçimlerinde doğrudan seçilmektedir. Belediyenin en büyük yürütme organı olan belediye başkanı, 1963 yılına kadar belediye meclis üyeleri arasından ya da belediye meclisi dışından seçilmekteydi. 1963 yılından itibaren yapılan değişiklikle belediye başkanlarının doğrudan doğruya halk tarafından seçilmesi benimsenmiştir (Keleş, 2012: 285). Belediye başkanlarının halk tarafından seçilme usulü günümüzde de halen devam etmektedir. Belediye başkanları, görevi süresince siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamazlar; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamazlar ve yönetiminde bulunamazlar (5393 Sayılı Yasa, md.37). Bu hüküm ile belediye başkanlarının tüm zamanlarını belediyeye ait işlere ve hizmetlere vermeleri amaçlanmıştır (Yıldırım, 2006: 40).

Belediyenin en büyük yürütme organı olarak belediye başkanının görev ve yetkileri; Belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilatını sevk ve idare etmek; belediye meclisinin ve encümeninin kararlarını uygulamak; belediyenin hak ve menfaatlerini korumak; belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, bu stratejilere

uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek ve bunlarla ilgili raporları meclise sunmak; belediyeyi her yerde temsil etmek, meclise ve encümene toplantılarda başkanlık etmek; belediyeye ait malları idare etmek; belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek; yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak; belediye personelini atamak; belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek; şartsız bağışları kabul etmek; belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak; bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürlülere yönelik hizmetleri yürütmek ve özürlüler merkezini oluşturmak; yasalarla belediyeye verilen ve belediye meclisi veya belediye encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmaktır (5393 Sayılı Yasa, md.38).

Belediye başkanlığı ölüm, istifa halinde kendiliğinden sona ermektedir. Ayrıca belediye başkanının mazeretsiz ve kesintisiz olarak 20 günden fazla görevini terk etmesi, seçilme yeterliliğini kaybetmesi, görevini sürdürmesine engel hastalık veya sakatlık durumunun ortaya çıkması, meclisin feshine neden olan eylem ve işlemlerine katılmış olması gibi nedenlerden dolayı İçişleri Bakanlığı'nın başvurusu üzerine Danıştay kararıyla başkanlık sıfatına son verilmektedir (5393 Sayılı Yasa, md.44).

1.1.1.2. Büyükşehir Belediyelerinin Organları

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası büyükşehir belediyesini, "sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idari ve mali özerkliğe sahip olarak yasalarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi" şeklinde tanımlamıştır (md.3/a). Büyükşehir belediyesi; büyükşehir belediye meclisi büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanından oluşmaktadır (5216 Sayılı Yasa, m.3/b).

1.1.1.2.1. Büyükşehir Belediye Meclisi

Büyükşehir belediyelerinin karar organıdır. Meclis üyeleri, büyükşehir belediye sınırları içinde kalan ilçe belediyelerinde oturanlar tarafından doğrudan seçilmektedir. BBK büyükşehir belediye meclislerinin görevlerini ayrı bir başlık altında

saymamıştır. Dolayısıyla 5393 sayılı yasanın bu konudaki hükümleri esas itibariyle büyükşehir belediye meclisi için de geçerlidir.

Büyükşehir belediye sınırları içindeki diğer belediyelerin başkanları büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidirler (5216 Sayılı Yasa, md.16). Büyükşehir belediye meclisi üyeleri arasından seçilecek en az 5 en çok 9 kişiden oluşan ve imar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plan ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, ulaşım, gençlik ve spor komisyonları kurulması zorunludur (5216 Sayılı Yasa, md.15).

1.1.1.2.2. Büyükşehir Belediye Encümeni

Büyükşehir belediyesinin yürütme ve danışma organıdır. Büyükşehir belediye başkanının başkanlığında faaliyet göstermektedir (5216 Sayılı Yasa, md.16). Başkanın katılmadığı toplantılarda encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık etmektedir. 5216 sayılı yasayla seçilmiş encümen sayısı arttırılmıştır. 3030 sayılı eski Büyükşehir Belediye Yasası, encümene başkandan başka seçilmiş üye bulunmamaktaydı (Yıldırım, 2006: 49**).** 5216 sayılı yeni yasayla seçilmiş üye sayısı altıya çıkmıştır. 5216 sayılı yasada encümenin görevleri ile ilgili her hangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu sebeple 5393 sayılı yasa ile belediye encümenlerine verilen görevler büyükşehir belediye encümenlerince de yerine getirilmektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 289).

1.1.1.2.3. Büyükşehir Belediye Başkanı

Büyükşehir belediye yönetiminin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediye başkanı büyükşehir sınırları içerisindeki seçmenlerin oyları ile 5 yıllık bir süre için doğrudan seçilmektedir. Başkan, büyükşehir belediye meclisinin ve belediye encümenlerinin başkanıdır ve bu organların gündemlerinin belirlenmesinde de etkin durumdadır.

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri; 5393 sayılı Belediye Yasasının 38‘inci maddesinde yer alan görevlerin yanında, gerektiğinde görev ve yetkilerinden bir veya bir kaçını ilçe belediye başkanına devretmek; gerektiğinde bizzat nikah kıymaktır (5216 Sayılı Yasa, md.18).

1.1.2. Belediyelerin Mali Yapısı

5393 sayılı Belediye Yasasının 3. maddesi belediyeyi "…idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri" şeklinde tanımlamaktadır. Kamu tüzel kişiliğine ve mali özerkliğe sahip olan belediyeler, kendilerine özgü belli başlı gelirlere ve giderlere sahiptir. Belediyeler, yapmak zorunda oldukları hizmetleri yerine getirebilmek adına, yasaların kendilerine tanıdığı yetkileri kullanarak gelir toplamakta ve yasaların çizdiği sınırlar çerçevesinde de bu geliri harcamaktadır (Türkoğlu, 2009: 93).

Elde edilen gelir ve harcamalar yasalarla belirlendiğinden, belediyelere bırakılan vergi, resim ve harçlar ile diğer gelir kalemlerinin oran ve tarifeleri yasalarla tespit edilmektedir (Şengül, 2010: 156). Diğer yandan yereldeki halkın istek düzeyinin artması hizmetlerin çeşitlenmesine yol açmakta, bu durum belediyeleri gelir bakımından daha muhtaç hale getirmektedir. Belediyelerin bu güçlükten kurtulabilmesi için 1982 Anayasasının 127. maddesinde yerel yönetimlere "görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır" hükmünü koyarak belediyelere yeterli gelir kaynakları sağlamanın yolunu açmıştır (Keleş, 1987: 66).

1.1.2.1. 5393 Sayılı Yasaya Göre Belediyelerin Gelirleri

Belediye gelirlerine yönelik ilk temel düzenleme 8 Haziran 1858 yılında çıkarılan Altıncı Daire Nizamname-i Umumisi, ilk belediye teşkilatının kurulduğu İstanbul'daki Altıncı Daire için hazırlanmıştır (Ersoy, 1989; 49). Yapılan bu nizamnamede (1858) sadece İstanbul'daki Altıncı Daire için ayrıcalıklı gelir kaynakları sunulmakla birlikte Daireye, çeşitli (emlak, yol, kanalizasyon vergisi gibi) vergileri tahsil etme yetkisi de veriyordu. (Ortaylı, 2000; 151). Diğer belediyelere verilecek gelirler ise merkezi yönetimin uygun göreceği oran ve tutarda merkezi vergilerden pay verilmesi yöntemiyle belirleniyordu (Ersoy, 1989: 49).

Cumhuriyet Döneminde, belediyelerin mali durumlarını düzenleyen ilk yasa 1924 yılında çıkartılan 423 sayılı Belediye Vergi ve Resimleri Yasasıdır. Bu yasa bir tür "yerel gelir vergisi" niteliği taşımış ancak 1929 yılında yürürlükten kaldırılmıştır (Ersoy, 1989: 50). Belediyelerin gelir ve giderlerini düzenleyen yasal düzenleme ise, 1948 yılında yürürlüğe giren ve 1981 yılına kadar kendine uygulama alanı bulan 5237 sayılı Belediye Gelirleri Yasası ile gerçekleşmiştir. Bu yasa ile gelirlerin sayısı 44'e kadar çıkmıştır (Nadaroğlu, 1989: 321). Ancak belediye gelirlerinin, çok kaynaktan az

miktarda gelir sağlaması nedeniyle 1980 öncesine kadar belediye gelirlerinin son derece verimsiz ve etkinlikten uzak olması, belediyelerin mali yönden sıkıntı çekmelerine sebep olmuştur (Nadaroğlu, 1989:321).

Bu yüzden 1981 yılında yürürlüğe giren 2464 sayılı Belediye Gelirleri Yasası 33 yıldır uygulanmakta olan 5237 sayılı yasayı yürürlükten kaldırmıştır. 2464 sayılı yasa, belediye gelirlerinde büyük bir değişiklik yaratmamış sadece artık uygulanamaz hale gelen ve dönemin koşullarına uymayan 5237 sayılı yasayı ıslah etmiştir (Yakar ve Gündüz 2014:127). 12 Eylül 1980'den sonra belediye gelirlerini arttıran bir takım düzenlemeler yapılarak 1984 yılında kabul edilen yerel yönetimlere genel bütçeden pay verilmesini öngören 2380 sayılı yasa yürürlüğe konmuştur. 1985 yılında emlak vergisi, genel bütçe vergi gelirlerinden çıkartılarak belediyelere bırakılmıştır (Görmez, 1997: 149). 1993 yılında çevre temizlik vergisi uygulamaya konularak belediye gelirleri arasına eklenmiştir (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 241-242).

Bugün ise mevcut uygulamada, belediyelerin finansal kaynaklarını 3 ana başlık altında toplamak mümkündür. Öz gelir kaynakları, yönetimler arası transferler aracılığı ile elde edilen gelirler ve borçlanmadır.

Öz Gelir Kaynakları: Vergiler, harçlar, harcamalara katılma payları, ticari ve sınai işletmelerden elde edilen gelirler ve para cezalarıdır. Belediyelerin maddi imkan isteyen sorunlarla mücadele ederken en çok ihtiyaç duyduğu unsur, yaptığı/yapacağı hizmetlerin finansmanında kullanacakları kaynaktır. Bu hizmetlerin finansmanı için kullanacakları en sağlam kaynak ise vergilerdir (Yüce 1995: 20).

Vergiler; belediyelerin önemli gelir kaynaklarından birini oluşturmaktadır. Belediye vergilerinin neler olduğu 2464 sayılı Belediye Gelirleri Yasasında belirtilmiştir. Bu vergilerden en geniş vergi tabanına sahip olanı ise çevre temizlik vergisidir (Türkoğlu, 2009: 99).

Çevre Temizlik Vergisi; 1993 yılında 2464 sayılı yasaya eklenmiştir. Bu vergi türü, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yaralananlar tarafından ödenmektedir.

Emlak Vergisi; gerçek ya da tüzel kişilerin mülkiyetlerinde bulunan bina ve araziden alınan özel nitelikteki bir servet vergisidir. 1972 yılına kadar il özel idarelerince 1972-1981 yılları arasında Maliye Bakanlığınca tahsil edilmiştir. 1981

yılından itibaren merkezi idare gelirleri arasına alınmış ve belediyelere pay verme usulü kaldırılmıştır. 1985 yılında tekrar yerel yönetim gelirleri içine alınmıştır. 1986 yılından itibaren belediyelerin yanı sıra büyükşehir belediyelerine de pay verilmiş ancak 5393 sayılı yasanın yürürlüğe girmesi ile birlikte emlak vergisi gelirlerinin tamamı belediyelere bırakılmıştır. 2005 yılından itibaren bu vergi gelirlerinden il özel idarelerine ve büyükşehir belediyelerine pay verilmemektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 248).

Harçlar; kamu tüzel kişilerinin sunduğu yarı kamusal hizmetlerden yararlananların ödedikleri bedelin adıdır (Türkoğlu, 2009: 102). Belediyelerin topladığı harçlar 2464 sayılı yasanın 2. kısmında düzenlenmiştir. Buna göre; İşgal Harcı; Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcı; Kaynak Suları Harcı; Tellallık Harcı; Hayvan Kesimi Muayene ve Denetleme Harcı; Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı; Bina, İnşaat Harcı; Kayıt ve Suret Harcı; İmar İle İlgili Harçlar; İşyeri Açma İzni Harcı; Muayene, Ruhsat ve Rapor Harcı; Sağlık Belgesi Harcıdır. Temizleme ve Aydınlatma Harcı ise 1985 yılında kaldırılmıştır.

Harcamalara Katılma Payı; eski Belediye Gelirleri Yasasında da (5237) bulunan harcamalara katılma payları 2464 sayılı yeni yasada ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Amaç, belediyenin yapmakta olduğu kimi kent hizmetlerinin harcamalarına beldede oturan sakinlerin bir ölçüde para ile desteklemelerini sağlamaktır (Keleş, 2012: 393). Harcamalara katılma payları yol, kanalizasyon ve su tesisleri harcamalarına katılma paylarından oluşmaktadır.

Bu harcamalardan olan yol harcamalarına katılma payı, belediye tarafından yeniden yapılan genişleme işlemine tutulan veya başka bir yola çıkışı olmaması nedeniyle bu yoldan yararlanan gayrimenkul maliklerinden alınan paylardır. 2464 sayılı yasa 6.12.2012 tarih ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Yasa ve Yasa Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa ile yol harcamalarına katılma payı alınması belediye meclislerinin kararına bırakılmıştır (TBB, 2014: 9).

Ticari ve Sınai İşletmelerden Sağlanan Gelirler; belediyeler, kendilerine verilen görev ve hizmet alanlarında ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilir. Bu

amaçla su, kanalizasyon, ulaşım, otopark, turistlik işletmeler belediyelerce kurulmakta ve işletilebilmektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 257).

Para Cezaları; iki türlüdür. Birinci türdeki cezalar kent ve kasabalarda kamu düzenini korumak, belediye kurallarını uygulamak ve halkın sağlığını sağlayabilmek için konulan kurallar ve bu kurallara uymayanlara verilen cezaları içermektedir. İkinci tür cezalar ise, tazminat niteliğinde olup, belediyenin uğradığı veya uğraması olası olan bir zararın telafi edilmesi niteliğindedir (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 257-258).

Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden (GBVG) Alınan Paylar: Bugün Türkiye'de merkezi yönetimin kontrolü altında tutulan (Ünal, 2013; 44) belediyelerin, en önemli gelir kaynakları merkezi yönetim tarafından sağlanan GBVG ile devlet yardımlarından oluşmaktadır (Türkoğlu, 2009: 73). Bu bağlamda belediyelere, merkezi yönetim tarafından belirli oranlarda vergi gelirlerinden pay verilmektedir. Ancak belediyelere verilen bu oranlar geçmişten günümüze kadar birçok defa değişikliğe uğramıştır. 1986-1995 arasında GBVG'nden belediyelere %8,55, 1996-2001 arasında %9,25 olarak uygulanmıştır. 21.02.2001 tarihinde çıkarılan 4629 sayılı Bazı Yasaların Tasfiyesi Hakkında Yasanın 3. maddesinde yapılan değişiklik ile 1.1.2002 tarihinden başlamak üzere belediyelere verilen %9,25'lik oran %6'ya düşürülmüştür (Türkoğlu, 2009: 97).

31.07.2003 yılında da belediyelere ayrılan oran 4969 sayılı Bazı Yasa ve Yasa Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Yasaya eklenen geçici maddeyle 2003 yılı sonuna kadar %5 olarak uygulanmıştır. Anayasa Mahkemesi yasanın uygulanmasını durdurmuş ve oranın tekrar %6 olarak uygulanmasına karar vermiştir. 2007 yılında 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirleri Üzerinden Pay Verilmesi Hakkındaki Yasayla oran yeniden bir düzenlemeye sokularak %2,85'e düşürülmüştür (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 259). GBVG oranında değişiklikler ilerleyen yıllarda da devam etmiş ve en son şeklini 6.12.2012 tarih ve 6360 sayılı yasayla alarak %1,50'ye indirilmiştir. Eski 5779 sayılı yasanın 6. maddesinde "kesinleşmiş en son genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının %0,1'i Maliye Bakanlığı bütçesine mali denkleştirme ödeneği olarak konulur. Maliye Bakanlığı bu ödeneği, mart ve temmuz aylarında iki eşit taksit halinde dağıtılmak üzere iller bankasına aktarır. Bu ödeneğin %60'ı nüfusu 5000'e kadar olan belediyelere, %40'ı ise nüfusu 5001 ile 10.000 arasında olan belediyelere eşit şekilde

dağıtılır" hükmü yerine yeni 6360 sayılı yasanın 6. maddesinde "kesinleşmiş en son genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının binde biri Maliye Bakanlığı bütçesine nüfusu 10.000'e kadar olan belediyeler için kullanılmak üzere denkleştirme ödeneği konulur. Maliye Bakanlığı bu ödeneği, mart ve temmuz aylarında iki eşit taksit halinde dağıtılmak üzere İl Bank A.Ş hesabına aktarır. İl Bank A.Ş hesabına aktarılan ödeneğin %65'i eşit şekilde %35'i ise nüfus esasına göre dağıtılır" ifadelerine yer verilmiştir (TBB, 2014: 7).

Bağış ve Yardım Gelirleri: Merkezi yönetimin belediyelerin mali güçlerini arttırmak için veya gelirlerinde meydana gelen azalma nedeniyle yaptığı yardımlardır. Merkezi yönetimce, belediyelere yardım edilmesinde; ekonomik, toplumsal, siyasal saikler bulunmaktadır (Keleş, 2012: 395-396). Yapılan yardımlar şartlı ve şartsız olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Şartsız (Genel) yardımlar, belediyelere merkezi yönetim tarafından herhangi bir harcama alanı belirlenmeden yapılan yardımları ifade eder (Keleş, 2012: 396). Bu yüzden bu yardım türü için tembellik veya israfın ortaya çıkma tehlikesi bulunmaktadır (Toprak, 2006: 193). Şartsız yardımlar, belediyenin nüfusu, kalkınmışlık derecesi maruz kalınan tabii afetler, yatırımlar, turistlik yöre olup olmadığı gibi coğrafi konumu göz önünde bulundurularak yapılmaktadır (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 261).

Özel amaçlı (şartlı) bağış ve yardımlar; belli bir hizmetin yerine getirilmesi, gerekli tesislerin yapımı ve sadece kullanılacak işte harcanmak üzere yapılan yardımlardır. Merkezi yönetimin genel menfaate dayalı hizmetlerin harcamalarına katılmasını sağlamak amacını taşıyan yardım türüdür (Keleş, 2012: 398).

Borçlanma Gelirleri: Belediye hizmetlerinin karşılanmasında belediyelerin, öz gelirlerinin yetersiz kalması durumunda başvurdukları gelir yöntemidir. Belediyelerin borçlanmalarına ilişkin hükümler 5393 sayılı yasanın 68. maddesinde yer almaktadır. Bu maddeye dayanarak belediyeler, yapmış olduğu görev ve hizmet giderlerini karşılamak amacıyla maddede belirtilen esaslara göre borçlanma yapabilmektedir.

1.1.2.2. 5393 Sayılı Yasaya Göre Belediyelerin Giderleri

Belediyeler, halka istenilen düzeyde hizmet sunabilmek ve yasalarla verilen görevleri yapabilmek için harcama yapmaktadır. Belediyelerin, beldede yaşayan sakinleri en iyi hizmeti sunabilmek amacıyla yaptığı giderler; taşınır ve taşınmazların

temin edilmesi, bakım ve onarımı, personeline ve seçilmiş üyelere ödediği maaşlar, sigorta, faiz ve borçlanma giderleri, sosyal yardım ve hizmetlere ilişkin giderler, sosyal ve kültürel etkinlik giderleri, dava, denetim, alt yapı ve mezarlıklara yönelik giderler, yasalarla verilen görevlerle ilgili olan giderler, proje, üye olunan birliklere yapılan aidat giderleri ve diğer giderlerden oluşmaktadır (5393 Sayılı Yasa, md.60).

1.1.2.3. Büyükşehir Belediyelerinin Gelirleri

Büyükşehir belediyesinin başlıca gelirleri: Öz Gelirler, İdareler Arası Transferler ve Borçlanmadır.

Büyükşehir Belediyesinin Öz Gelirleri şunlardır: Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergileri tahsilatı toplamı üzerinden büyükşehir belediyelerine aktarılacak %6'lık pay, GBVG tahsilatı toplamı üzerinden büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine ayrılan payların %30'u; büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal tesisler, spor eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi resim ve harçları; büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri; kamu idare ve müesseselerin yardımları; büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yollar ile bu yerlere cephesi bulunan binalar üzerindeki her tür ilan ve reklamların ücretleri; kira, faiz, ceza gelirleri; yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler; hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı yasada belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları; bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılacak gelirler; 2464 Belediye Gelirleri Yasasında yer alan oran ve esaslara göre büyükşehir belediyesince tahsil olunacak at yarışları dahil müşterek bahislerden elde edilen eğlence vergisinin %20'sini müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, %30'u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan %50'si ile diğer gelirlerden oluşmaktadır (5216 Sayılı Yasa, md.23).

İdareler Arası Transferler: Gelir paylaşımı sonucu elde edilen gelirler ile bağış ve yardımlardan elde edilen büyükşehir belediyesinin gelirlerini kapsamaktadır. Gelir paylaşımı sonucu elde edilen gelirler, büyükşehir belediyelerinin kendi sınırları içinde yapılan GBVG tahsilat toplamı üzerinden aldıkları paylardır. Büyükşehir

belediyelerinin kurulduğu 1984-2001 arasında %5 olarak gerçekleşmiştir. 6360 sayılı yasanın çıkmasıyla %6 olarak halen uygulanmaktadır (Türkoğlu, 2009: 97).

Borçlanma: Büyük kentlerde nüfusun beklenmedik şekilde ve dengesiz olarak artması hizmetlerin aksamasına neden olmuştur (İsbir, 1991; 39). Hizmetleri yerine getirmek zorunda olduklarından dolayı büyükşehir belediyeleri, borçlanma yoluna giderek bu aksayan hizmetleri yerine getirmeye çalışmaktadır. Bu sebeple zaman zaman hükümetler, belediyelere borçlanma yoluyla gelir fırsatı sağlamaktadırlar (Türkoğlu, 2009: 125).

1.1.2.4. Büyükşehir Belediyelerinin Giderleri

Büyükşehir belediyeleri, kendilerine yasalarla verilmiş olan hizmetleri yerine getirebilmek, halkın ortak ihtiyaçlarının giderilmesini sağlamak amacıyla çeşitli harcamalar yapmaktadır.

Büyükşehir belediyesinin giderleri; 5393 sayılı yasada belirtilen giderlerin yanında; İlçe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderlerden oluşmaktadır.

1.2. TÜRKİYE'DE BELEDİYELERİN SUNDUĞU HİZMETLER

Günümüzde yerel yönetimler denildiği zaman ilk akla gelen yerel yönetim birimi belediyelerdir. Pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de belediyeler, halka en yakın kuruluşlardır (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 215). Belediyelerin yaptığı hizmetlerin temel amacı, belde halkının sağlık, sosyal, ekonomik güvenliğini sağlamaktır. Ülkemizde belediyelerin hangi hizmetleri yerine getireceği yasalarla açıkça gösterilmiştir.

1.2.1. 5393 Sayılı Yasaya Göre Belediyelerin Sunduğu Hizmetler

Geçmişte ve günümüzde belediyeler belde halkının yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir yapı olarak görülmüştür. Çöplerin toplanmasından sosyal, kültürel, sağlık ihtiyaçlarına kadar belediyeler çeşitli hizmetler üstlenmiştir. Günümüzde artan ve çeşitlenen talepler ve nüfus karşısında da, temel ihtiyaçları dikkate alarak hizmet sunmaktadırlar. Belediyeler görev ve hizmetler yönünden başlıca üç ilke

etrafında toplanmaktadır. Bu ilkeler; Genel Yetki İlkesi; Yetki İlkesi ve Liste İlkesidir (Keleş, 2012: 265; Öner, 2008: 79):

Genel Yetki İlkesi; Belediyeler, yasaların yasaklamadığı veya başka yönetim birimlerine yasalarla bırakılmamış olan tüm yerel hizmetleri yürütmeye yetkilidir. Belediye, üstlenebileceği yerel ve ortak nitelikli hizmetler bakımından açıkça genel yetkilidir (Erençin, 2006: 22). Belirli bir hizmetin görülmesi durumunda herhangi bir kuruluş yasa ile yetkilendirildiği takdirde, belediyenin bu yetkisi ortadan kalkmaktadır.

Yetki İlkesi; Belediyeler görmek istedikleri her yeni hizmet için, merkezi idareden yetki almak zorundadır. Bu nedenle esneklikten yoksundur.

Liste ilkesi; Liste ilkesine göre belediyelerin yapacakları hizmetleri yasalar, tek tek sıralamıştır. 1580 sayılı eski Belediye Yasasının 15'inci maddesinde belediyelerin yapacağı görevler, liste şeklinde 76 madde halinde sıralanmıştı. Bu durum 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı yeni Belediye Yasası ile liste usulü ortadan kaldırmıştır. 5393 sayılı yasa, belediyenin görevlerini tek tek saymak yerine yapar veya yaptırır şeklinde düzenlemiştir. Belediyeler yerel yönetimler içerisinde hizmet sunma açısından en yoğun olanıdır. Bir taraftan yasalarla kendisine verilen hizmetleri yaparken diğer taraftan da yaptıkları hizmetleri geliştirmeye çalışırlar (Torlak, 1999: 18).

2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Yasası ile başka bir kuruma verilmeyen veya başka bir kurum tarafından üstenilmeyen alanlardaki hizmetlerin sağlanmasında yetkili hale gelmişlerdir (Ersöz, 2011: 132). 5393 sayılı yasanın 14'üncü maddesi belediyenin sunacağı hizmetleri zorunlu ve isteğe bağlı olarak iki grupta toplamıştır. Yasa, zorunlu olan görevleri yapar/yaptırır, isteğe bağlı olanları ise esnek bir biçimde düzenlemiştir.

Belediyelerin sunduğu hizmetler; çevre ve sağlık hizmetleri; bayındırlık ve imar hizmetleri; sosyal yardım ve sosyal hizmetler; eğitim ve kültür hizmetleri; esenlik ve ulaşım ve diğer hizmetler şeklinde sıralamak mümkündür. Beldede bulunan yerleri denetleyerek çevrenin ve halk sağlığın korunması çevre ve sağlık hizmetlerine, kentlerin giderek artması düzensiz yapılaşmanın önüne geçmek, sel baskınlarını önlemek gibi yapılan altyapı çalışmaları bayındırlık ve imar hizmetlerine, beldenin tarihinin tanıtılması ve korunması ile çocuklara yönelik kurs açmak eğitim ve kültür

hizmetlerine, çalışamayacak durumda olanlara, fakir ve muhtaçlara, engellilere yardım etmek sosyal yardım ve hizmetlere örnek olarak verilebilir.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyelerin mali durumu, hizmetin ivediliği ve hizmetin verildiği yerin gelişmişlik düzeyi dikkate alınarak belirlenmektedir. Ve hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna göre uygun yöntemler uygulanmaktadır (5393 Sayılı Yasa, md.14).

Ayrıca belediyelerin sunduğu hizmetler halkın yararlanması bakımından da, genel ve özel nitelikli hizmetler ayrımına tabi tutulmaktadır (Kerimoğlu vd., 2009: 19).

Genel nitelikli hizmetler; herkesin kullanımına sunulan hizmetlerdir. İçme suyu, kanalizasyon, yeşil alan, semt pazarı, yol, kaldırım, toplu taşıma, çöp toplama gibi hiçbir sınırlama olmadan yararlanabilecekleri hizmetlerdir.

Özel nitelikli hizmetler; özelleşmiş veya faydalanılması sınırlandırılmış hizmetlerdir. Bunlar, belediyelerin belirli sosyal gruplarını desteklemek, yardımda bulunmak, iş edinmelerini sağlamak amacıyla sundukları kurs, her yaştan kişiye yönelik hizmetler, sağlık bilgilendirme kampanyaları, yoksun mahallelerde aşevi kurulması, yoksullara doğrudan veya ayni yardım yapılması, eğitim bursu verilmesi gibi hizmetlerdir

1.2.2. Büyükşehir Belediyelerinin Sunduğu Hizmetler

2004 yılında yürürlüğe giren 5216 sayılı yasanın 7. maddesinde hem büyükşehir belediyesinin hem de ilçe belediyelerinin yapacakları hizmetler sayılmıştır. Bu hizmetleri sosyal, kültürel, eğitim, ulaşım, bayındırlık, imar, esenlik, spor ve diğer hizmetler başlıkları halinde toplayabiliriz.. Ayrıca yasada alt yapı hizmetleri ile ulaşım hizmetleri ayrı ayrı birer madde halinde düzenlenmiştir.

Özürlü merkezleri, huzur evi, kadın ve çocuk sığınma evi ve merkezleri, hastane, poliklinik, sağlık merkezlerinin kurulması, kapsamlı mesleki beceri kazandırma kursları düzenlenmesi, birçok büyükşehir belediyesinin temel hizmet alanları arasına girmiştir. Büyükşehir belediyeleri tarafından sağlanan bu hizmetler, kentlerde yaşayan insanların artan ihtiyacına karşılık giderek yaygınlaşmaktadır (Ersöz, 2005: 148-149).

1.3. TÜRKİYE' DE MERKEZİ YÖNETİM İLE BELEDİYELER ARASINDAKİ HİZMET-GELİR BÖLÜŞÜMÜ

Merkezi yönetimle beraber belediyeler de topluma hizmet eden kuruluşlardandır. Bu yüzden farklı yönetsel birimlerin aynı topluma hizmet sunmakla görevli olması idareler arası hizmet ve gelir bölüşümünü gerekli kılmaktadır. Hangi hizmetlerin merkezi yönetim tarafından hangi hizmetlerin ise belediyeler tarafından yerine getirileceği ülkelerin koşullarına bağlı olarak değişkenlik arz etmektedir. Siyasal, toplumsal, ekonomik, kültürel yapı, hizmetlerin merkezi mi yoksa yerel nitelikte mi olacağı konusunda belirleyici bir rol üstlenmektedir (Şengül, 2010: 157; Türkoğlu, 2009: 175).

Hizmet bölüşümüne bağlı olarak gelirlerin de bölüşümü zorunludur. Hizmetlerin yerine getirilmesi için çeşitli harcamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle hizmetlerin maliyetini karşılayabilecek düzeyde merkezi yönetim gibi belediyelerin de gelir kaynaklarına sahip olması gerekmektedir.

1.3.1. Merkezi Yönetim İle Belediyeler Arasındaki Hizmet Bölüşümü

Hizmet bölüşümü, idareler arası ilişkilerin düzenlenmesinin bir aşamasıdır. Hizmet bölüşümü, merkezi yönetim ile belediyeler arasında hangi tür hizmetlerin merkezi yönetim, hangilerinin belediyelerce görüleceğinin açıklanmasıdır. Hizmet bölüşümündeki amaç, hizmetleri vatandaşa en iyi şekilde götürebilecek kuruluşlar tarafından yapılmasıdır. Ölçüt ise hizmetlerin yapılmasının en etkin ve yararlı şekilde sağlayabilecek kuruluşun seçilmesidir (Nadaroğlu, 1989: 86; Tortop vd., 2006: 70). Bu bakımdan hizmetlerin bölüşümünde bazı noktalara dikkat edilmesi gerekmektedir. Buna göre; yapılacak her hizmetin bir sahibi olmalı, aynı hizmet birden çok yönetime verilmemeli, her hizmet onu en iyi görecek yönetime devredilmeli ve görevlerin birbirine karışmaması için her yönetimin görev alanı tanımlanmalıdır (Keleş, 2012: 367).

Hizmet sunumunda ve yerine getirilmesinde kimin hangi hizmeti yerine getireceği konusunda kesin sınır çizmek zordur. Bu yüzden merkezi yönetim ile belediyeler arasındaki hizmet bölüşümünde uygulanan bazı kriterler bulunmaktadır. Bunlar iktisadi ve geleneksel kriterlerdir (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 76; Türkoğlu, 2009: 176).

İktisadi kriterler: Merkezi yönetim ile belediyeler arasındaki hizmet bölüşümünün tayininde genellikle iktisadi kriterlerden hareket edilir. İktisadilik kriterine göre bir hizmet hangi idare tarafından daha düşük maliyetle üretilip halka sunulacaksa hizmet o idareye verilmelidir. Dolayısıyla hizmetlerin daha rasyonel şekilde yerine getirilmesi sağlanmış olmaktadır (Özdenkoş, 1999: 82; Güngör, 2012: 6; Nadaroğlu, 1989: 87). İktisadilik kriterinin temelinde ekonomik etkinlik yatmaktadır. Ekonomik etkinlik ise kıt kaynakların en etkin ve en verimli şekilde kullanılması esasına dayandırılmaktadır (Güngör, 2012: 6). Ekonomik açıdan baktığımızda hizmetin sunumunda karşımıza bir takım özellikler çıkmaktadır.

Hizmetin faydasının yayıldığı alan; hizmetlerinin faydalarının yayıldığı alan birbirinden farklıdır. Bir kısım hizmetler bir bölgede yaşayanlara fayda sağlarken diğer kısım hizmetler de ulusal düzeyde fayda sağlamaktadır. Örneğin sokak aydınlatması, çöp toplama, kent içi ulaştırma, park hizmetleri gibi hizmetler sadece o bölgede oturanlara yarar sağlamaktadır. Buna karşılık savunma hizmeti, milli yargı gibi hizmetlerin faydaları ise tüm ülkeyi kapsamaktadır. Hizmetlerin faydalarının farklı olduğu bu durumlarda bütün hizmetleri tek bir yönetimin sunması etkin olmamaktadır. Bu sebeple ulusal ölçekte olan ve faydası tüm bireylere yönelik hizmetlerin merkezi yönetimce, belirli bir yörede oturanlara yarar sağlayan hizmetlerin ise belediyelerce sunulması yerinde olacaktır (Çoker, 2003: 204; Nadaroğlu, 1989: 88).

Hizmetlere olan talebin optimum düzeyde belirlenmesi; optimum hizmet alanı belirli kamu hizmetlerinin en etkin sunulabileceği alanı ifade etmektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 85). Belediyelerin sunmakla yükümlü oldukları hizmetlerin türleri, bazen miktarı ve sırası yasalarla önceden belli edilmiş ve görülmesi hukuken zorunlu hale getirilmiştir.

Bu sebeple hizmetin türünü ve sırasını saptamakta belediyeler yeteri kadar serbest olamadıklarından (Türkoğlu, 2009: 178) dolayı belediyelerin öncelikle gerçekleştirmek zorunda oldukları hizmetler belediye yasalarıyla belirtilmiştir (Nadaroğlu, 1989: 90). Belediyeler hizmetlerin ihtiyaç düzeyini tespit etmede, hangi önceliğin daha acil olduğunu belirlemede merkezi yönetime oranla daha önemli bir konumdadır. Çünkü belediyeler, hizmetlere olan talepler konusunda bir bölgede

yaşayan halkın isteklerini kısa sürede çözmede ve isteklerine uygun hizmet sunmada daha çok fayda sağlamaktadır (Türkoğlu, 2009: 178).

Dışsallıklar (Fayda-Maliyet Taşmaları); hizmet yararının belediye sınırlarını aştığı durumları ifade eder. Bu gibi durumlarda belediyeler, kendileri açısından en iktisadi yolu seçmektedir. Ancak bu durum ülke açısından ele alındığında iktisadi refah kayıplarını ortaya çıkarmaktadır (Özdenkoş, 1999: 83; Ulusoy ve Akdemir, 2010: 80).

Geleneksel Kriterler: Merkezi yönetim ile belediyeler arasındaki hizmet paylaşımında sadece iktisadi kriterler rol oynamamaktadır. İktisadi kriterlerin yanında hizmet paylaşımında, yerleşmiş geleneklerin de etkisi bulunmaktadır. Geleneksel kriterler, kamu mal ve hizmetlerinin hangi birimlerce yapılacağı konusunda belirleyici olmakla kalmamakta, aynı zamanda belediyelerin varlık nedenlerinden birini oluşturmaktadır (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 82-83). Beldede yaşayanların, kent içi ulaşım, temizlik işleri vb. beklentileri geçmişten beri belediyelerce karşılanmakta güvenlik, genel sağlık gibi hizmetlerde merkezi yönetim tarafından karşılanmaktadır (Güngör, 2012: 9). Geleneksel kriterin çıkış noktası hizmeti hangi yönetim yaptıysa hizmetin, o yönetim tarafından yapılmaya devam edilmesini ifade eder.

Hizmetlerin merkezi yönetim ile belediyeler arasındaki bölüşümü, her zaman ve her yerde geçerli, sabit veya mutlak kriterlere göre belirlemek pek mümkün görünmemektedir. Çünkü bazı hizmetler sadece belediyelerce, bazıları merkezi yönetim tarafından, bazıları da her ikisi tarafından yerine getirilmektedir. Sadece belediyeler tarafından yerine getirilen hizmetler, belde sakinlerinin yararlandıkları günlük hizmetleri kapsamaktadır. Çöp toplama, park ve bahçelerin düzenlenmesi, yiyecek ve içecek maddelerinin kontrolü gibi hizmetler bu kapsamdadır.

Sadece merkezi yönetimin yerine getirdiği hizmetler ise, belediyelere bırakılamayacak düzeyde olan hizmetlerdir. Bu hizmetlerin belediyelere bırakılması birtakım istenmedik sorunlara yol açabileceğinden dolayı sadece merkezi yönetim tarafından yapılması daha uygun olmaktadır. Milli güvenlik, milli yargı, sosyal güvenlik, din işleri bunların birkaçıdır.

Her ikisi tarafından ortaklaşa yerine getirilen hizmetler, belediyeler yönünden yapılmasında sakınca olmayan ancak kaynak veya yetki yetersizliğinden dolayı merkezle ortaklaşa yürüttüğü hizmetleri ifade eder. Merkezi yönetim açısından ise, tek

başına yapabileceği fakat maliyetinin, faydasının ve ihtiyacın ne kadar olacağını kestiremediği hizmetlerdir. Örneğin alt yapı için belediyelerin kaynak yetersizliğinden dolayı merkezi yönetime ihtiyaç duyduğu, imar ve bayındırlık hizmetleri, sağlık hizmetleri ve eğitim gibi hizmetleri içermektedir.

1.3.2. Merkezi Yönetim İle Belediyeler Arasındaki Gelir Bölüşümü

Hızlı kentleşmeyle gelen nüfus artışı ve keşmekeşliğin getirdiği sorunlar, sosyal yaşantıdaki, bilim ve teknolojideki gelişmeler hizmet beklentilerinde büyük artışa sebep olmuştur. Bu durum belediyelerin, gelir yönünden sıkıntıya girmesine yol açmış ve sorunlara mevcut kaynaklarla hizmetleri yerine getirmelerini zorlaştırmıştır (Türkoğlu, 2009: 181-183).

Böylesi olumsuzluklar belediyelerin yapmış olduğu hizmetin kalitesini, etkinliğini doğrudan etkilediğinden merkezi yönetim ile belediyeler arasındaki gelir paylaşımını gerekli hale getirmiştir. Gelirin paylaşılmasının gerekli olmasının nedeni; hem merkezi yönetimin hem de belediyelerin paylaşmak zorunda oldukları kaynağın aynı olmasıdır. Her ikisi de bu paylaşmayı adaletsizliğe yol açmadan yapmak durumundadır (Keleş, 1987: 64).

Gelir bölüşümünü etkileyen en önemli unsur hizmet bölüşümüdür. Merkezi yönetimle belediyeler arasındaki hizmetlerin paylaşımındaki hassas denge gelirin bölüşümünü de doğrudan etkilemektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 94). Bu bağlamda, gelirin bölüşümüyle ilgili bazı kurallara uyulmasında zorunluluk bulunmaktadır.

Buna göre; hizmeti yapacak yönetime, hizmeti rahat bir şekilde yerine getirebilmesi için yeterli maddi imkân sağlanmalıdır. Hem merkezi yönetim hem de belediye aynı kaynağa ayrı ayrı vergi yüklememelidir. Vergilendirme kapsamına girebilecek kaynak sayısı artırılmalıdır. Bölgeler arasında ortalama bir hizmet kalitesi olmalıdır. Yani birey, hangi bölgeye giderse gitsin aynı hizmeti alabilsin (Keleş, 1987: 65-66)

Gelir bölüşümünün adaletli bir şekilde olması sosyal belediyeciliğin gelişiminin de temelini oluşturmaktadır. Zira gelirin adil bir biçimde belediyelere aktarılması beldede yaşayan halkın da hizmetlerden daha iyi ve daha kaliteli şekilde yararlanması anlamını taşımaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYECİLİK

2.1. SOSYAL DEVLET VE SOSYAL DEVLETİN ARAÇLARI

Sosyal devletin ortaya çıkmasında kuşkusuz Sanayi Devrimi önemli bir etki yaratmıştır. Bu yüzden Sanayi Devriminin incelenmesi yerinde olacaktır. Bilindiği gibi Sanayi Devrimi, 18. yüzyıl İngiltere'sinde ortaya çıkmış daha sonraları Kara Avrupa'sına ve Amerika kıtasına yayılmıştır. Sanayi Devrimi, küçük işletmelerin (atölye, tezgah gibi) yerini makinelere bırakarak fabrika üretimine geçilmesidir (Talas, 1995: 59). Makine çağı da denilen Sanayi Devrimini, sadece teknik bir olay olarak görmek doğru değildir (Talas, 1995: 60; Güven, 1995: 32).

Sanayi Devrimi, teknik bir olay yanında toplumsal, ekonomik, siyasal yönü olan çok yönlü bir tetikleyicidir. Makine egemenliğinin hızlı bir biçimde yükselmesiyle, küçük işletmelerin önemini yitirmesi insanları işsizlikle karşı karşıya bırakmıştır. Bu durum sanayileşmenin olduğu yerlerde yeni sınıf ve çalışma şartlarının doğmasına, işsiz kalan insanların sanayi bölgelerinde yığılmalarına neden olmuştur (Talas, 1995: 60). Yığılmaya bağlı sanayi çevrelerinde, sanayileşmenin "yan ürünü" olarak şehirleşme ortaya çıkmıştır (Keleş, 2006: 26). Böylece sanayileşmeyle birlikte şehirleşme de belirgin hale gelmiş hatta hız kazanmıştır (İsbir, 1991: 15). Şehirleşmenin hızlanmasında Sanayi Devriminin getirmiş olduğu teknolojik sebepler önemli bir etken olmuştur (Keleş, 2006: 31). Teknolojiyle birlikte, ulaşımın kolaylaşması fabrikalar etrafında şehirleşmenin hızlanmasına yardımcı olmuştur (İsbir, 1991: 28).

Sanayi Devrimi şehirleşmeyi hızlandırmanın yanı sıra, işçi sınıfının, çalışma ve hayat şartlarında istenmedik sorunlar doğurdu (Talas, 1995: 62). Bu sorunların odağında ücretlerin düşük olması, çalışma sürelerinin uzunluğu, kadın ve çocuk işçiler yer alıyordu. Kısaca bu odaktaki sorunlara değinmeye çalışalım.

Ücretlerin düşüklüğü; 18. yüzyılda Sanayi Devrimi liberal bir düşünce içinde gerçekleşti (Talas, 1995: 62). Bu düşünce insan emeğini, iş hayatında ticari bir meta olarak görmektedir. Devlet ise, ekonomik hayata müdahil olmayan sadece savunma, adalet ve güvenlik işlerine bakan "Jandarma Devleti" vazifesindedir (Gözler, 2005: 79).

Liberal düşünce, çalışmak isteyen kişiye çalışma özgürlüğü sağlarken, diğer yandan çalışanların (işçilerin) biraya gelmeleri için örgüt/ler kurmalarına da yasaklamalar getirmiştir (Güven, 1995: 37). İşçi örgütlenmelerini yasaklamanın bir örneği 1791 yılında "Chapelier Yasası" olarak geçen Fransa'da görülmüştür. Yasayla,

işçilere örgütlenmenin yanında işçi örgütü kurmalarına da yasak getirilmiştir (Talas, 1995: 66). Yasalarla sıkıştırılan ve çalışmaktan başka şansı olmayan işçi, işveren karşısında yalnız bırakılmıştır (Göze, 1995: 17). Böylece işçi, işveren karşısında devlet korumasından mahrum bırakılmış ve işverenin uygun gördüğü "sefalet ücretlerine" mahkûm edilmiştir (Talas, 1995: 67).

Çalışma süreleri; 19. yüzyılda Avrupa ekonomisinin etkileyen iki unsurdan biri olan Sanayi Devriminin –diğeri Fransız İhtilalidir- ortaya çıkardığı diğer bir sorun ise çalışma süreleridir (Göze, 1995: 9). Bu süreler günlük ortalama 15 saatin altına düşmüyordu. Erkek, kadın veya çocuk çalışanlara göre de değişmemekteydi (Talas, 1995: 69). İnsan onuruyla bağdaşmayan bu uzun çalışma süreleri, işçiler üzerinde işgücü kayıplarına, gelişim bozuklukları gibi ağır tahribatlara neden olmuştur (Güven, 1995: 38).

Çocuk ve kadın işçilerin iş hayatına girişi; Talas'a göre (1995: 72) bunun iki nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki, erkeğin aldığı düşük ücretlerin aileyi geçindirecek düzeyde olmayışı, ikincisi ise, makinaların sağlamış olduğu teknik gelişmeye bağlı olarak kadın ve çocukların işi öğrenme güçlüğü çekmeyişidir. Bu sebepler neticesinde kadın ve çocuk işçilerin gece de dâhil 15-16 saate varan çalışma hayatına girmesi, ailenin evde sık sık biraya gelmesini zorlaştırmıştır. Öte yandan devletin gece çalışma hayatını düzenleyici tedbirler almaması da aile kurumunu sarsmıştır (Talas, 1995: 74).

Sanayi Devrimi ile birlikte bazı kesimlerin payının artmasına karşılık bazı kesimlerin payının azalması çatışmaya neden olmuştur (Kayalıdere ve Şahin, 2014: 60). Yani liberal düşüncenin işçi sınıfı üzerinde yarattığı sosyo-ekonomik sorunlar, devlet kontrolü dışında işleyen piyasa ekonomisinde işçi-işveren (emek-sermaye) çatışmasını artırmıştır (Özbudun, 1995: 99). Bu çatışmaları ortadan kaldıracak bir devlet anlayışına gereksinim duyulmuş bu da sosyal devlet oluşumunun başlangıcı olmuştur (Kayalıdere ve Şahin, 2014: 60).

Değişik tanımlamaları olmakla beraber sosyal devlet; jandarma devlet anlayışı yerine "devletin sosyal ve ekonomik hayata müdahalesi yoluyla, sınıfsal çatışmaları yumuşatan ve milli bütünleşmeyi sağlayan devlet anlayışıdır" (Özbudun, 1995: 99).

Diğer bir değişle sosyal devlet, “sosyo-ekonomik hayatı yönlendirerek güçsüzleri, fakirleri, yardıma ve bakıma muhtaç kişileri koruyan bu kişilere hizmet götürebilmek için sosyal kurumlar tesis eden, koruyucu tedbirler vasıtası ile toplumun sorunlarını olabildiği kadar önlemeye ve gidermeye çalışan, sosyal sorunların baskısı altında bulunan kişi ve grupları koruyan şefkatli ve himayeci devlet” şeklini ifade etmektedir (Seyyar, 2005: 256).

Sosyal devlet, liberal düşüncenin kendi içinde bir aşamasıdır (Göze, 1995: 97). Bu aşamaya geçiş 1929 Dünya Ekonomik Buhranı sonrasında olmuş ve devleti, sosyo-ekonomik düzende gerekli tedbirleri almaya yönelterek en önemli aktör haline getirmiştir (Özbudun, 1995: 99; Ersöz, 2011: 73). İkinci Dünya Savaşından sonra da sosyal devlet anlayışı zirveye çıkmıştır (Kesgin, 2012: 54). Liberal düşüncenin yaratmış olduğu Sosyal devlet anlayışıyla hareket eden devlet, bireylerine her yönden gelişmelerine olanak sağlayan koşulları görev olarak üstlenmiş ve bireylerine giderek genişleyen sosyo-ekonomik haklar tanımıştır (Göze, 1995: 103). 1942 yılında İngiltere’de devlet sigortasının iyileştirilmesi, 1946 yılında Milli Sağlık Yasası çıkarılarak tüm halkın sağlık güvencesine alınması bu haklardan sadece birkaçıdır (Talas, 1995: 277). Böylece devlet, bireyin insan haysiyetine yaraşır bir hayat sürmesini sağlayacak hizmetleri üzerine almıştır (Göze, 1995: 130). Savaşın ardından eğitim, sağlık, konut, istihdam, planlama gibi çeşitli alanlarda devlet gölgesi altında birçok yasal düzenlemeler yapılmıştır. Böylelikle devletin sorumluluğu kurumsal bir hal almıştır (Ersöz, 2011: 73). Ancak sosyal devletin parlak çağı fazla uzun sürmemiş 1974 ve 1979’daki petrol krizleri, Bretton Wood’sun çökmesi sosyal devletin ekonomik anlamda sarsılmasına neden olmuştur.

Sosyal devlet, toplumun değişik kesimleri arasında gelir dağılımı, hayat standardı, refah düzeyi vb. gibi belirli bir dengenin sağlanmasını, uçurumların ortadan kaldırılması için toplumda sosyal adaleti sağlamayı amaçlamaktadır (Seyyar, 2005: 249). Sosyal devletin temel amacı insan onuruna yakışır bir hayat sunmaktır (Gözler, 2005: 81). Bu bakımdan sosyal bir devlet bireylerine bazı hakları sunmak durumundadır.

Çalışma hakkı; yardım alma hakkı değil insanların sahip oldukları haklardandır. Bu hak, insanın onurunu korur ve onu başkalarına muhtaç etmekten kurtarır (Göze,

1995: 107). Nitekim 1982 Anayasasının 49'uncu maddesi "çalışma herkesin hakkıdır" ifadesine yer vererek çalışma hakkına atıfta bulunmaktadır.

Adil ücret hakkı; devlet bireylere çalışma hakkı yanında, onlara yaşayabilmeleri için adil bir ücret elde etmelerine de katkı sağlar (Özbudun, 1995: 105; Gözler, 2005: 81). 1982 Anayasasının 55'inci maddesi "ücret emeğin karşılığıdır…devlet gerekli tedbirleri alır" ifadesiyle bireyin insanca hayat sürmesinin garantisini vermektedir.

Sosyal güvenlik hakkı; çalışma hayatında olup da herhangi bir sebepten dolayı (işsizlik, yaşlanma, sakatlık, hastalık vb.) bu özelliğini kaybetmesi halinde birey, asgari hayat düzeyini kaybedebilir (Gözler, 2005: 81). Bu yüzden sosyal güvenlik haklarının tanınmış ve devletçe güvence altına alınmış olması gerekmektedir (Özbudun, 1995: 105). 1982 Anayasasının 60'ıncı maddesi " herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet gerekli tedbirleri alır" ve 61'inci maddesi de özel kişileri (harp gazisi, dul, yetim vb.) koruma altına almıştır.

Konut, eğitim, sağlık eğitim hakkı; bireylerin insanca bir hayatta yaşayabilmeleri için çalışma, adil ücret yanında bu haklar da önemlidir. Kaldı ki bireyin iyi bir konutta insan onuruna yakışır bir hayat devam ettirmesi olmazsa olmazlardandır. Sağlık hakkı da bireyin hastalandığında iyi bir tedavi görmesidir (Gözler, 2005: 82). Eğitim hakkı ise, devletin bireylerin kendilerini fikri yönden kendini geliştirmeleri için gerekli tedbirleri almasını ifade eder. 1982 Anayasasının 57'nci maddesinde konut hakkını, 56'ncı maddesinde sağlık hakkını, 42'nci maddesinde de eğitim hakkını düzenlemiş ve anayasal güvence altına almıştır.

Vergi adaleti; gelir ve servet eşitsizliklerini azaltıcı tedbirlerden biri de vergi politikalarıdır (Özbudun, 1995: 106). 1982 Anayasasının 73'üncü maddesi "herkes…mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür" ifadesine yer vererek devlet, yüksek gelirlilerden yüksek, düşük gelirlilerden düşük oranlarda vergi alarak gelir eşitsizliklerinin azaltılmasını amaçlamaktadır (Özbudun, 1995: 107).

Kamulaştırma ve Devletleştirme; kamulaştırma, özel mülkiyet olan taşınmaz malın sahibinin isteğine bakılmadan taşınmazın kamu mülkiyetine geçirilmesidir. 1982 Anayasasının 46'ncı maddesinde "…kamu yarının gerektirdiği hallerde özel mülkiyette bulunan taşınmaz mallar… bedeli peşin ödenmek suretiyle kamulaştırılabilir" ifadesine yer verilmiştir. Sosyal devlet ilkesiyle ilgisi bulunmayan bir durumdur. Ancak sosyal

devletin bir yöntemi olarak kabul edilmektedir (Özbudun, 1995: 107). Devletleştirme ise, 1982 Anayasasının 47'nci maddesinde "kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının olduğu hallerde devletleştirilebilir…" şeklinde ifade edilerek konu bakımından yalnızca özel teşebbüsleri kapsamaktadır (Özbudun, 195: 108)

Toprak reformu; servet ve gelir eşitsizliklerinin temelinde toprak mülkiyetindeki eşitsizlikler bulunabilir. Bu durumda toprak dağılımındaki eşitsizlikler ortadan kaldırılmadığı müddetçe gelir ve servet eşitsizliklerinin azaltılması oldukça güçtür (Gözler, 2005: 84). 1982 Anayasasının 44'üncü maddesinde "devlet, …topraksız olan veya yeterli toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gereken tedbirleri alır" demektedir.

Sosyal devlet amaçlarını gerçekleştirirken bazı araçlar kullanmaktadır. Sosyal sorunları inceleyerek bunlara çözüm arayan bu araçlara sosyal politika denir (Negiz ve Akman, 2013: 44). Sosyal politika, ekonomik yaşamda kendi kendine yetemeyecek durumda olan bağımlı ve güçsüz insanların korunması için devletin sosyal güvenlik ve barışın sağlanması amacına yönelik almış olduğu tedbirlerdir (Güven, 2001: 15; Talas, 1995: 53). Bu sebeple sosyal politika, toplumu bir bütün olarak görme ve uzlaşı içinde kalarak toplumda yaşayabilme adına bir anlamda "Harç" vazifesi görmektedir. Sosyal politika devletin, bireyin ve toplumun gelişimini ve mutluluğunu arttırma yönündeki politikalar olarak ele alınırsa sosyal politika uygulayan devletler de sosyal devlet olarak adlandırılabilir (Ersöz, 2003: 119). Bu bağlamda sosyal devletin araçları olarak sosyal yardım; sosyal hizmet ve sosyal tazmindir.

2.1.1. Sosyal Yardım

Sosyal yardım, muhtaç kişilere muhtaçlık koşulları ortadan kalkıncaya kadar ve yardım almadan hayatlarını sürdürebilecek duruma gelene kadar kendilerine gelir güvencesinin sağlanmasıdır (Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü 2010: 28). Diğer bir tanımda sosyal yardım, askeri seviyede dahi kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirme olanağından kendi ellerinde olmayan nedenlerden dolayı yoksun kalmış kişilere muhtaçlık tespitine dayalı olarak yapılan ve onları yeterli duruma getirme amacını taşıyan ayni ve nakdi nitelikteki geçici veya süreli sistemli ve düzenli karşılıksız yardımları ifade eder (Seyyar, 2005: 314).

Bu amaçla sosyal yardım bazı temel özellikler içermektedir. Sosyal güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesinde bir yöntemdir. Sosyal hizmetler kapsamına da girmektedir. İhtiyaçlar karşılıksız olarak giderilmektedir. Yasayla düzenlenirse gerçek bir sosyal güvenlik hizmeti olarak kabul edilebilmektedir. Hem ayni hem de nakdi olarak sunulabilmektedir. Kişilerin muhtaçlıklarının araştırılmasında ve kontrolünde ölçü olarak kullanılmaktadır. Kişileri, en kısa sürede muhtaçlıktan kurtarmak amacını taşımaktadır (Çengelci, 1993: 9-10).

Sosyal yardımın odağında insan olması, insana ve topluma faydalı olma amacı taşıması birtakım olumlu ve olumsuz yönlerini de beraberinde getirmektedir. Sosyal yardımın getirdiği olumlu ve olumsuz yönleri şunlardır:

Olumlu yönleri; sosyal güvenlik sistemindeki açıkları tamamlayıcı ve tasarruf yönünün olmasıdır. Olumlu yönlerinden ilki, yerleşik sosyal güvenlik sisteminin zamanla oturmasına yardımcı olmaktadır (Güven, 2001: 148). İkincisi ise, muhtaç olan kişinin kendini iyi hissettirmesinin yanında yasal olmayan işlerden de (gasp, hırsızlık vb.) uzak tutar (Taşçı, 2010: 50-52).

Olumsuz yönleri; damgalanma ve küçük düşürülme etkisinin olması, kişiyi tembelliğe veya bağımlılığa itmesi ve son olarak bireylerin yapılan yardımı suiistimal etmesidir. Bunlardan suiistimal iki şekilde ortaya çıkmaktadır. İlki, ihtiyacı olmamasına rağmen yardım talep etmesi diğeri de aynı kişinin farklı kurumlardan ayrı ayrı yardım almasıdır (Taşçı, 2010: 52-54)

Yapılan bu sosyal yardımların doğru kişi veya gruplara ulaştırılması, sosyal yardım alanlarında, verilen yardımların bunu kendi kendine bakacak duruma gelinceye kadar yapıldığını bilmesi önem arz etmektedir. Bunun yanında iyi bir denetimle gerçek manada ihtiyaç sahipleri belirlenmeli ve yardıma ihtiyacı olanlara ulaştırılmalıdır.

2.1.2. Sosyal Hizmet

Sosyal hizmet, kişi grup veya toplulukların kendi denetimleri dışında oluşan bedeni, zihni ve ruhi eksikliği, fakirlik ve eşitsizliği gidermek veya azaltmak, toplumun değişen şartlarından doğan sosyal sorunları çözümlemek, insanı geliştirmek ve yaşam standartlarını yükseltmek, iyileştirmek, bireylerin birbirleriyle ve sosyal çevresiyle uyum sağlamasını kolaylaştırmak amacıyla insan şeref ve onuruna yaraşır eğitim,

danışmanlık, bakım, tıbbi ve psiko-sosyal rehabilitasyon alanlarında verilen hizmet programlarının bütünüdür (Seyyar, 2005:272). Sosyal hizmetlerin faaliyet alanı genel olarak işsizlik, kişilik bozuklukları, kötü alışkanlıklar, fiziksel şiddet, yaşlılık, yalnızlıktır (İç İşleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Merkezi, 2005: 20). Bu bağlamda sosyal hizmetlerin temel özellikleri şu şekildedir:

Sosyal hizmetler toplumun tamamına yönelik hizmet özelliği taşımaktadır. Muhtaç kişilere hizmet vermenin yanında bu kişilerin muhtaç haline gelmelerine veya bu kişilerin çevreye uyum sağlayamamalarına sebep olan şartların düzeltilmesi veya iyileştirilmesi hizmetleri de sosyal hizmet kapsamındadır. İnsan kaynaklarının geliştirilmesi ve hayat kalitesinin yükselmesi de yerel düzeyde toplumların kalkınmasının gerçekleştirilmesinde de sosyal hizmetlere önemli görevler düşmektedir (DPT 2001: 11).

Kişilerin güven içinde hak ve özgürlüklerini kullanabilecekleri bir ortamda yaşamalarını, sosyal adaletin gerçekleştirilmesine, gelir dağılımındaki eşitsizliklerin giderilmesine, kişilerin kendi hayatları üzerinde söz sahibi olmalarını ve gelecekleri ile ilgili karar verebilmelerini sağlayacak tedbirler alıp uygulamayı amaçlamaktadır (İç İşleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Merkezi, 2005: 10).

Sosyal yardımda olduğu gibi devlet bütçesinden finanse edilmektedir. Diğer sosyal güvenlik yöntemlerinden farkı ise maddi olmaktan çok hizmet sunmaya yöneliktir (Seyyar, 2005: 273).

Yeterli geçim kaynaklarına sahip olan veya olamayan herkesin gereksinim duyabileceği ve talep edebileceği hizmetlerdir. Sosyal hizmetlerin hedef kitlesi, aile içi şiddete maruz kalanlar, korunmaya muhtaç aileler, yaşlılar ve çocuklar, suç işleme eğilimi olanlar, kent hayatına uyum sorunu çeken göçmenler, sosyal hayata katılamayan bireyler, bağımlılardır (İç İşleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Merkezi, 2005: 21).

Sosyal hizmetler, hedef kitle yönünden oldukça geniş bir uygulama alanına sahiptir. Hedef kitle içinde yediden yetmişe her türlü birey bulunmaktadır. Sosyal hizmet olarak (DPT, 2001: 11-25);

Çocuklara yönelik; korunma, barınma evleri, koruyucu aile hizmetleri ve çalışma ortamının getirdiği çocuk bakım sorununa çözüm getirmek amacıyla kreş ve gündüz bakım evleri açılarak çocukların sosyal yönden gelişimlerinin sağlanmasına,

Gençlere yönelik; eğitim, kötü alışkanlıklardan korunma ve madde bağımlısı gençlerin rehabilite edilmesi, serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri ve gidebilecekleri eğlence ve spor alanları yapılması, sosyalleşmelerinin sağlanmasına,

Yaşlılara yönelik; sosyal ve teknolojik alanda yapılan yeniliklere bağlı olarak yaşam süresinin uzamasından dolayı önemli bir yaşlı nüfusun varlığı bulunmakta, bu yüzden yaşlıların kendilerini yalnız hissetmemeleri adına onlara yönelik yaşıtlarıyla birlikte olabilecekleri ve etkinliklere katılabilecekleri çeşitli sosyal, kültürel, sanatsal faaliyetlere yönelik kulüpler açılması, bakıma muhtaçlara yardımlar yapılmasına

Engellilere yönelik; doğuştan veya sonradan ortaya çıkan bedensel, ruhsal engellerden dolayı rehabilitasyon merkezleri açılması, kendilerini iyi hissettirecek sosyal projeler geliştirilmesi, topluma rahat karışabilmeleri için mekânsal düzenlemelerin yerine getirilmesine çalışılmaktadır.

2.1.3. Sosyal Tazmin

Devletin sorumluluğunda olan faaliyet ve işlemlerden dolayı zarara uğrayanların zararını karşılamaya yönelik faaliyetlerdir. Bu bağlamda belirli risk halleri için önceden yasayla belirlenen edimler, uğranılan zararların karşılığı olarak algılandığı için dar anlamda devletçe bakılmak kategorisine de girmektedir (Seyyar, 2005: 392). Devletçe bakılma, karşılaşılan sosyal riskin nedenlerine bakılmaksızın ve bireysel fark gözetilmeden ailelerin ortalama refah seviyesine kavuşmaları yönünde yürütülen destek programlarıdır (Seyyar, 2005: 72). Çocuk bakım parası, devletin asker ve polislerine kamusal görev yerine getirme dolayısıyla zarara uğradıklarında bunun telafisi devletçe karşılanmaktadır. Harp gazilerine şehit dul ve yetimlerine ödenen tazminatlar bu kategoridedir.

2.2. TÜRKİYE' DE SOSYAL DEVLETİN GELİŞİMİ

Sosyal devlet tanımlarına bakıldığında tanımlamada yer alan himayecilik, korumacılık, muhtaç kişilere, gruplara yönelik hizmetler gibi kavramlar vatandaşına karşı sorumlu devlet anlayışını karşımıza çıkarmaktadır. Bu durum ülkemizde devletin vatandaşının gözünde "baba" olarak algılanma geleneği, devletin vatandaşına karşı toplumsal, ekonomik, sosyal, adalet vb. alanlarda sorumluluğundan kaynaklanmaktadır

(Negiz ve Akman 2013: 47). Türkiye'de sosyal devletin gelişimi cumhuriyet öncesi ve sonrası olarak iki bölümde incelenmiştir.

2.2.1. Cumhuriyet Öncesinde Sosyal Devlet

Cumhuriyet öncesi dönemde sosyal devlet anlayışından ziyade devletin sosyal sorumluluğunu yansıtan uygulamalar görülmektedir. Selçuklulardan kalan miras ahilik ve Osmanlı döneminde vakıflar, sosyal devlet olgusunun gelişmesinde önemli bir faktör olmuştur. Ahilik kelimesinin Arapça "kardeşim" veya Türkçe "ali" yani cömert kelimesinden geldiğine dair çeşitli görüşler bulunmaktadır. Ahi teşkilatları insanlara, meslek sahibi olma konusunda eğitimden muhtaçlara yardıma kadar çeşitli hizmetler vermiştir (Başbakanlık Aile ve Sosyal Politikalar Genel Müdürlüğü, 2010: 265).

Osmanlıda en önemli sosyal yardım kuruluşlarından biri vakıflardır. Vakıf, kar amacı taşımayan, ihtiyaç sahiplerine sosyal ve ekonomik yönden yardım eden kuruluşlardır. Osmanlıda vakıf kişinin doğrudan kendisinin veya taşınmaz malları üzerinden yaptığı yardım olmak üzere iki çeşittir (Başbakanlık Aile ve Sosyal Politikalar Genel Müdürlüğü, 2010: 269). Osmanlıda Evkaf Nezaretinin kurulmasına (1836) kadar medrese, aşevi, hastane, sosyal yardım gibi hizmetler vakıflar tarafından yapılmaktaydı (Eryılmaz, 1997: 37). 1836 yılından itibaren vakıfların görevlerini merkezi devlet üstlenmeye başlamıştır.

Osmanlı Döneminde devlet, tebaasına hizmet götüren ve her yönden tebaanın refah ve esenliğini sağlayan bir kurum olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle devlet, sosyal devlet anlayışına oldukça yakın sosyal yardım ve sosyal güvenlik hizmetlerini vakıfların törpülenmesiyle birlikte Tanzimat'tan sonra ağırlık vermeye başlamıştır (Türkoğlu, 2013: 277). Tanzimat'la başlayan ve birinci dünya savaşı sonuna kadar süren (1839-1918) süreçte Osmanlı'da sosyal yardım 1839-1876 arası, 1876-1908 arası ve 1908 sonrası olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır (Özbek, 1999/2000: 113). Bu aşamaları kısaca inceleyelim.

1839-1876 arası dönemi kapsayan ilk aşamada, sosyal yardım uygulamaları öncelikle Tanzimat sonrasında şekillenmeye başlayan merkezi devlet hazinesinden yoksullara dönük maaş ödemeleri (Muhtacin maaşı) biçimindedir (Özbek, 2002: 53). Muhtacın geçici değil kalıcı bir durumu ifade etmektedir. Doğal veya sonradan vücutta sonradan oluşan ömür boyu kalıcı bir hasarı olanlara devlet tarafından yoksullara dönük

bir nevi maaştır (Özbek, 1999/2000: 116). II. Abdülhamit döneminde muhtacin maaşı maddi açıdan imkânsızlık içinde bulunanlara mali olarak rahatlamaları için para yardımı yapılmıştır. Çok çocuklu ve fakir olmasından dolayı yardım yapıldığı gibi ölmüş asker eşine de yapılabilmekteydi (Özbek, 2002: 56-57). II. Meşrutiyet döneminde ise bu maaş 1910 tarihli Muhtacin Maaşatı Hakkında Yasa çıkartılmıştır. Bu nizamnamede maaş alabilmek için kişinin yaşlı, kendisine bakacak hiçbir kimsenin olmaması, Osmanlı vatandaşı olması ve geliri olmaması şartı aranmıştır (Özbek, 2002: 58). Muhtacin maaşı uygulaması dönemler itibariyle giderek resmiyet halini aldığı ve yaygınlaştırıldığı görülmektedir (Özbek, 1999/2000: 118).

1876-1908 arası ikinci aşamada ise II. Abdülhamit'in kişisel lütufları (atiyye-i seniyye) ve sadakaları (sadaka-i seniyye) vasıtasıyla yoksullara yardım alanındaki uygulamalarıdır. Ayrıca Darül Hayr-ı Ali, Darülaceze, Hamidiye Etfal (çocuk) de Abdülhamit ile özdeşleşmiş önemli kurumlardır (Özbek, 1999/2000: 119). Atiyye ve seniyyeler daha çok kışlık fakire odun veya kömür, toplu sünnet merasimleri, mahkûmlara gösterdiği ilgi, her cuma yoksullara kurban eti dağıtma şeklindedir (Özbek, 2002: 170-173).

19. yüzyıl boyunca Osmanlı devletinin sağlık, eğitim, bayındırlık vb. birçok yardım hizmetlerinin yaygınlaştırması özellikle II. Abdülhamit döneminde (1876-1908) artmıştır. Bu yardımların dağılımlarına bakıldığında eğitime %8.21, bayındırlığa %7.29, sağlığa %4.52 oranında Abdülhamit tarafından yardımda bulunulmuştur (Özbek, 2002: 185). Sultanın yaptığı yardımların vilayetlere göre dağılımında en yüksek %41.14 İstanbul ve %23.99 ile Hicaz yer alırken, en düşük ise %0.16 ile Diyarbekir ve Kosova yer almıştır (Özbek, 2002: 186-187). Osmanlıda sosyal yardımın II. Abdülhamit döneminde Osmanlı coğrafyasının bulunduğu her yere (Basra, Bitlis, Yanya, Kudüs vd.) az ya da çok ulaşması son derece önemlidir. II. Abdülhamit döneminde devlet, muhtaç olanlara, musibete uğrayanlara, yaşlılara ve kimsesiz çocuklara şehit ailelerine ve malul gazilere, yetim ve dullara yardımda bulunacak kurumlar oluşturmaya özen göstermiştir. Bunlar arasında; günümüze kadar ulaşan Darülaceze (Yoksullar evi), daha sonra adı Şişli Etfal olacak Hamidiye Etfal Hastanesi ve çocuklara hizmet götürmeyi amaçlayan Darül Hayrı Ali gibi II. Abdülhamit'le özdeşleşmiş kurumlar yer almaktadır (Başbakanlık Aile ve Sosyal Politikalar Genel Müdürlüğü, 2010: 272).

Darülaceze (1896), Osmanlının ve sultanın ilk modern sosyal kurumu ve hayır eseridir. Savaşlar sonunda gelen göçlerle İstanbul'un yoksulluk ve sosyal sorunları artmıştı (Özbek, 2002: 199-200). Bu olumsuzluğu gidermek adına 1896 yılında Abdülhamid'in gayretleriyle Darülaceze kurulmuştur. Bu kurumun içinde her türlü ihtiyaca cevap verebilecek şekilde hastane, okul atölye gibi pek çok birim kurulmuştur (Özbek, 2002: 207).

Hamidiye Etfal, 1899 yılında açılmıştır. Darülacezeden farkı mali olarak Abdülhamit tarafından kontrol altında tutulmasıdır (Özbek, 2002: 218).

Darül Hayr-ı Ali, 1903 yılında bu kurum kimsesi olmayan Müslüman çocukların eğitim görmesi için açılmıştır. Doğrudan sultanın girişimleriyle kurulmuştur ve sultan bizzat kuruma öğrenci kabul edilmesiyle ilgilenmiştir (Özbek, 2002: 237).

1908 ve sonrası dönemi içeren son aşama ise II. Abdülhamit'i deviren meşrutiyet rejimi hükümetinin sosyal yardım alanında yapılan faaliyetleri içermektedir. Bu faaliyetler öncelikle, II. Abdülhamit'in izlerini silme ve modern bürokratik bir sosyal yardım sistemi kurma çerçevesindeki girişimler etrafında şekillenmektedir (Özbek, 1999/2000: 125). Bu çerçevede, merkezileşme süreciyle beraber gelişen sosyal yardımlarla ilgili faaliyet alanlarının biçimlenmesi üzerine yapılan hukuki düzenlemeler, Osmanlının modern anlamda sosyal devlet olma yolundaki adımları olarak ifade edilmektedir (Özbek, 2002: 276).

II. Meşrutiyet Dönemi ile birlikte devletin sosyal alana müdahalesi görülmektedir. 1915 yılında Meclis-i Mebusan'da çıkartılan Evlad-ı Şuheda (şehit çocukları) vergisi ile Trablusgarp ve Balkan savaşlarının ardından artan şehit çocuklarının, korunmasına yönelik kurulmuş sosyal yardım kuruluşu olan Darül Eytamlar (yetim) buna örnek verilebilir (Taşçı 2010: 70). Ayrıca hayır cemiyeti olarak kurulan Fukaraperver Cemiyeti, Osmanlıdaki yoksul çocuklara iyi bir gelecek sunmak için çalışmaktaydı (Özbek, 2002: 282). Bununla birlikte meşrutiyetin ikinci kez ilanından sonra sosyal yardım alanında 5 ay gibi kısa sürede 88 adet yardım derneği kurulmuştur (Özbek, 2002: 278).

19. Yüzyılda işçilerle ilgili toplumsal politika düzenlemelerinin yer aldığı ilk düzenleme, 1865 tarihli Dilaver Paşa Nizamnamesidir. Bu nizamnamede, Ereğli kömür havzasında çalışan işçiler için geçerli ücretler, çalışma süreleri ve işçi sağlığı hükümleri

bulunmakla birlikte dar bir uygulamadır. Bunun dışında 1869 tarihli Maadin Nizamnamesiyle zorunlu çalışma usulüne son verilmiştir (Koray, 2000: 99). 1876 yılında Askeri Tekaüt (emekli) Sandığı kurulmuştur (Türkoğlu, 2013: 290). II Meşrutiyet dönemi, bir işçi hareketleri açısından büyük önem taşımaktadır. Bu dönemle birlikte, ilk işçi grevleri meydana gelmiş bu grevlerin ardından, 1909 tarihli Tatili Eşgal Yasası çıkartılarak işçilerin sendika kurma ve grev yapma hakkını yasaklama getirmek suretiyle bastırılmaya çalışılmıştır (Koray, 2000: 99-100).

2.2.2. Cumhuriyet Sonrasında Sosyal Devlet

1876 ve 1921 Anayasalarının yürürlükte olduğu yıllarda sosyal devlet anlayışı ile ilgili bir düzenlemeye rastlanılmamaktadır (Negiz ve Akman 2013: 48). 1924 Anayasasında ise, devletin sosyal görev ve sorumluluklarını belirleyen bazı hükümler belirtilmiştir. 1924 Anayasasının 80 ve 87. maddelerinde "eğitim ve öğretimin parasız yapılması" hükmü yer almıştır. 70. maddesinde "Çalışmak Türklerin tabi haklarındandır" hükmüne yer verilerek çalışma hakkının anayasal bir hak olduğu açıkça belirtilmiştir. 73. maddesiyle de angarya yasaklanmıştır. 1924 Anayasasının geçerli kaldığı 1960 yılına kadar anayasal boyutta ayrıca bir düzenlemeye gidilmemiş yasal düzenlemelerle bazı sosyal haklar kabul edilmiştir (Türkoğlu, 2013: 292). 1926 yılında kabul edilen Medeni ve Borçlar Yasasının bazı maddelerinde önemli düzenlemeler olmuştur. Borçlar Yasasında, işçilere işverenlerle genel sözleşme hakkı getirilmiştir (Koray, 2000: 101). Borçlar Yasasının 112. maddesinde işverenlerin iş kazalarından dolayı işçileri sigorta ettirmeleri hükme bağlanmıştır. Aynı yasanın 332. maddesinde çalışanların maruz kalacağı tehlikelere karşı işverenlerin gerekli tedbirleri alması konusunda iş sağlığının korunması ve iş kazalarına karşı alınacak tedbirlerden bahsedilmiştir(Kantarcı 2003: 77). 1936 yılında ilk İş Yasası çıkarılmıştır. Bu yasanın özelliği, meşrutiyet döneminde olduğu gibi sendika kurmayı ve grev yapmayı yasaklamasıdır. Farkı ise, zorunlu hakem uygulamasını getirmiş olmasıdır. Bu yasayı takiben 1938 yılında çıkartılmış olan Cemiyetler Yasası ile işçilerin örgütlenmesindeki engelleri artırmıştır (Koray, 2000: 103).

1945 yılında Çalışma Bakanlığının, 1946 yılında da Sosyal Sigortalar Kurumunun kurulması, 1950 yılında Emekli Sandığının farklı devlet kurumlarında çalışan memurları tek çatı altında toplayacak şekilde yeniden düzenlenmesi, 1950'li

yılların başlarında sigorta kapsamındaki işçilere yönelik emeklilik düzenlemeleri sosyal devletle ilgili yasal düzenlemelerdir (Buğra, 2006: 46).

Sosyal devlet ilkesi, 1961 Anayasasına ait bir yenilik olarak dikkati çekmektedir (Gözler, 2005: 43). Bunun nedeni sosyal hak ve ödevleri ilk kez "sistematik" olarak düzenlenmesi, 1924 Anayasasıyla kıyaslandığında temel hak ve özgürlüklere daha geniş biçimde yer vermesidir (Gözler, 2005: 44). Ayrıca 1961 Anayasası ilk kez sosyal devlet kavramını "Cumhuriyetin Nitelikleri" başlığı altında yer vermiştir (Türkoğlu, 2013: 293). Anayasanın başlangıç kısmında "insan hak ve hürriyetlerini milli dayanışmayı sosyal adaleti ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak devletin bütün hukuki ve sosyal temelleriyle kurulmasının amaçlandığına" dair ifadelere yer verilmiştir. 1961 Anayasasının 10. maddesinin 2. fıkrasında da "Devlet kişinin temel hak ve hürriyetlerini fert huzur sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşamayacak surette sınırlayan siyasi, iktisadi ve sosyal engelleri kaldırıp insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar" hükmüne yer verilmiştir. 1961 Anayasanın 48. maddesinde de "herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak... devletin görevidir" hükmüne yer verilmiştir. Bu maddeyle kişiler, uğrayabilecekleri maddi zararlara karşı, mağdur olmamaları için devlete doğrudan sorumluluk yüklemiştir.

1961 Anayasası ile birlikte anayasanın belirtmiş olduğu ilke ve hedefler doğrultusunda çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır. 1950'de kurulan Emekli Sandığı, 1965'te kurulan SSK ve 1971'de kurulan BAĞ-KUR'dan oluşan üçlü sigorta sistemleri ile hasta, yaşlı, muhtaç, yoksul, kimsesiz, yetim ve çocuk gibi belli gruplara belli oranlarda sosyal yardım ve hizmetler verilmeye çalışılmıştır (Türkoğlu, 2013: 294). SSK ve BAĞ-KUR üzerinden sosyal güvenlik hizmeti alan bireylerin sayısında ciddi bir artışa karşılık kurumlar arasında dengesizlikler yaşanmış, bu sebeple eşgüdümü sağlamak amacıyla 1974 yılında Sosyal Güvenlik Bakanlığı kurulmuştur (Türkoğlu, 2013: 294). Bakanlığın kurulmasıyla SSK, BAĞ-KUR ve Amele Birlikleri bakanlığa bağlanmıştır (Türkoğlu, 2013: 294).

1977 yılında 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş, Muhtaç, Güçsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yasa yürürlüğe girmiştir. Yasayla muhtaç olma şartı, 65 yaşını doldurmuş yaşlılar, 18 yaşından büyük özürlüler ve yasayla

bakmakla yükümlü olduğu 18 yaşını doldurmamış özürlü yakını bulunan Türk vatandaşlarına aylık bağlanması sağlanmıştır (Taşçı, 2010: 90). 2013 yılı içinde engelli yakınlarına ödenen aylık 261,24 TL ve bundan yararlanan kişi sayısı 64.445 iken (ASPB, 2013: 127) 2014 yılında ödenen aylık 283,13 TL'ye ve 87.084 kişiye ulaşmıştır (ASPB, 2014: 95). Devlet, sosyal devlet olma gereği bakanlıkça engelli yakınlarına yardımda bulunmuştur. 2014 yılında yapılan hem nakdi yardım hem de bu yardımdan yararlanan kişi sayısı artmıştır.

1982 Anayasasının 2. maddesinde devletin sosyal devlet olduğu ifade edilmektedir. Anayasanın 5. maddesinde de " devletin amaç ve grevleri… kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleri ile bağdaşmayacak şekilde sınırlayan ekonomik, siyasal ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamak" hükmüne yer verilmiştir. Anayasanın temel haklar ve ödevler başlıklı 1. bölümünde ve sosyal ve ekonomik haklar başlığı altındaki 3.'üncü bölümünde toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt hakkı, ücrette adaletin sağlanması gibi sosyal devlet olma adına çeşitli düzenlemeler yer almaktadır (Gözler, 2005: 107). Devletin sosyal devlet olma adına yukarıdaki maddelerle sınırlı kalmamış, ayrıca 1982 Anayasanın 60. maddesinde "Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir" ve 61. maddesinde "devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gazileri korur ve toplumda kendine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar. Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirler alır. Yaşlılar devletçe korunur. Yaşlılara devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar yasayla düzenlenir. Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır. Bu amaçlarla gerekli teşkilat veya tesisleri kurar veya kurdurur" hükümlerine yer vermiştir. Bu çerçevede sosyal devlet olma ilkesi gereğince birey veya grupların hastalık, sakatlık, yaşlılık, işsizlik vb. gibi risklere karşı koruma altına almakta ve uygulamalar ile bireylerinin geleceğe daha iyi bir güvenle bakmasını sağlamaktadır.

1983 yılında sosyal yardım ve hizmetlerin tek çatı altında toplanması amacıyla 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yasası çıkarılmıştır. Bu yasa ile merkezi hükümete, muhtaç özürlü, yaşlı, çocuk vd. kişilere yardım yapma yetkisi verilmiştir (Kesgin, 2012: 119). 1984 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğünce 227 sayılı yasa hükmünde kararname ile fakirlerin doyurulması, fakir öğrencilere yurt imkanı

sağlanması, ilkokul öğrencileri için açılan kamplar, kör ve muhtaç durumda olan yoksullara aylık nakdi yardımlar yapma görevi verilmiştir (Taşçı, 2010: 90).

1986 yılında yürürlüğe giren ve tüm ülkeye yayılacak şekilde bir destek fonu olan 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma, Dayanışma, Teşvik Fonu Yasası ile Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş kişilere yardım etme, tedbirler alma, muhtaç kişilere yardım etme görevi verilmiştir. 3294 sayılı yasayı uygulamak amacıyla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu müdürlüğe bağlı her il ve ilçede bin adet sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı bulunmakta, illerde vali ve ilçelerde kaymakam başkanlığını yürütmektedir. Bu vakıflar aracılığı ile gıda, giyim, yakacak, eğitim, sağlık yardımları gerçekleştirilmektedir.

1992 yılında başlatılan 3816 sayılı yeşil kart sistemi ile Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Masraflarının Yeşil Kart Verilmek Suretiyle Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Yasa yürürlüğe girmiştir. Yeşil kart uygulamasına 31 Aralık 2011 tarihinde son verilmiş, 2008 tarih ve 5510 sayılı Genel Sağlık Sigortasına geçilerek ülkedeki bütün vatandaşlar Genel Sağlık Sigortası kapsamına alınmıştır (Türkoğlu, 2013: 295). Türkiye'de sosyal devlet bağlamında yapılması gerekenler sosyal yardım ve hizmetler şeklinde çeşitli kamu kurum veya kuruluşlarınca yerine getirilmektedir. Sosyal devlet olma gereğince yapılması gereken yardım ve hizmetler merkezi yönetim, yerel yönetimler, özel sektör ve STK'ları tarafından yerine getirilmektedir (Taşçı 2010: 87).

Merkezi yönetimin aktörleri Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kredi Yurtlar Kurumu, Türkiye Kömür İşletmeleri, Türkiye Taş Kömürü kurumudur (Türkoğlu 2013: 297). Yerel yönetimlerde ise belediyeler ve il özel idareleri; özel sektörde işletmeler ve STK'lardır (Taşçı 2010: 91-95). Sosyal devlet anlayışının ülkenin tamamına yayılması için sosyal yardım ve hizmetlerin etkin ve verimli şekilde sunulabilmesi gerekmektedir (Negiz, 2011: 325). Etkinliğin ve verimliliğin sağlanmasında halka yakınlığı bakımından belediyelere bu konuda önemli görevler düşmekte ve belediyelerin önemi artmaktadır. Bu bağlamda belediyeler eliyle yardım ve hizmetlerin sunulmasıyla birlikte sosyal belediyecilik anlayışının gelişmesine ortam hazırlamıştır.

Günümüzde devlet, sosyal devlet ilkesini her alanda yerine getirmeye çalışmaktadır. Aile, işsizlik, konut, emekli/yaşlı, engelli/malül, dul ve yetimler ve sağlık gibi birçok alanda devlet, sosyal devlet olma gereğini yerine getirmek için müdahalelerde bulunmaktadır. Sosyal devlet bağlamında Türkiye'de devletin eğitim, sağlık ve sosyal koruma alanına yapmış olduğu sosyal koruma harcamaları aşağıdaki tabloda 2004-2013 yıllarını kapsayacak şekilde istatistiki olarak gösterilmiştir.

Tablo 2.1: Kamu Kesimi Sosyal Koruma Harcamaları

Yıllar	Eğitim	Sağlık	Sosyal Koruma/ Milyon TL
2004	18.204	21.888	39.318
2005	20.837	24.201	47.457
2006	23.190	30.319	56.266
2007	26.912	34.864	62.847
2008	32.018	41.066	69.297
2009	37.346	47.954	79.580
2010	44.011	50.616	93.074
2011	51.596	56.492	110.248
2012	60.155	61.667	127.461
2013	68.385	69.544	146.451

Kaynak: TÜİK 2013 Kamu Harcama İstatistikleri 2004-2013

Sosyal devlet çerçevesinde devletin eğitim, sağlık ve sosyal koruma alanlarına (emekli aylıkları ve diğer harcamaları, sosyal yardım ve primsiz ödemeler ile doğrudan gelir desteği ödemeleridir.) yapmış olduğu yardımlar devamlı artış göstermiştir. 2013 yılında eğitime yapılmış olan sosyal harcama miktarı 2004 yılına göre neredeyse %400'e yakın artış sergilemiştir. Miktar bakımından yapılan yardımlardan en fazla payı sosyal korumalar almıştır. Sosyal koruma alanına yapılan yardım 2013 yılı itibariyle 146.451 milyon TL'ye ulaşmıştır.

2.3. SOSYAL BELEDİYECİLİK VE ÜLKEMİZDEKİ GELİŞİMİ

Belediyeler, ülkemizde daha çok belli başlı görevleri yapmaya çalışan birimler olarak görülmüştür (Kesgin, 2012: 121). Bu durum 2005 yılında çıkan 5393 sayılı Belediye Yasası ile değişmiştir (Ersöz, 2011: 132). Örneğin 5393 sayılı yasanın 69'uncu maddesi belediyelere, sağlıklı kentleşmeyi sağlamada konut yapma, kiralama gibi yetkiler vermiştir. Bunun yanında 14'üncü maddenin (a) fıkrasında kültür, sanat,

turizmden ekonomik hayatın geliştirilmesi için yetki verilmiştir. Ayrıca aynı yasanın 76'ncı maddesinde de belediyelere çevre, kalkınma, kentin korunması sosyal dayanışma ve yardımlaşma gibi konularda çalışabileceğine dair ifadeler içermektedir.

5393 sayılı yasanın daha pek çok maddesi belediyelere, sosyal belediyecilik alanında hizmet yapmaya imkân veren düzenlemeler içermektedir. Bu yasayla belediyeler, hizmetlerin yerine getirilmesinde aktif rol almaya başlamış ve rantın dağıtımında önemli birimler haline gelmiştir (Ersöz, 2011: 134; Kesgin, 2012: 120). Bu yüzden sosyal devlet kavramına uygun olarak sosyal belediyecilik, 5393 sayılı yasayla beraber belediyelere kentin sosyal ve kültürel yönü artan oranda ilgilenmesinin önünü açmıştır (Kesgin, 2012: 135). Bir anlamda sosyal belediyecilik, belediyeleri belli başlı görevlerin dışına taşıyarak belediyeleri sosyal konularda da birebir sorumlu/yetkili kılmaktır (Keleş, 2008: 53).

2.3.1. Sosyal Belediyecilik Kavramı

Sosyal belediyecilik, yerel yönetimlere sosyal alanda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını, konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden, işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve birleşmenin tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılaması için bilinçli politikalar üretmeyi öngören, bireyle ve toplumsal bölümler arasında güçsüzleşen sosyal güvenlik ve sosyal adaleti güçlendirmeye yönelik olarak yerel yönetimlere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir (Akdoğan, 2002: 15).

Bu amaçla belediyelerin sosyal faaliyetleri, konuttan eğitime, sağlıktan sosyal yardıma, istihdamdan kültür faaliyetlerine kadar pek çok uygulamayı kapsamaktadır (Keskin, 2012: 75). Bu sayede sosyal belediyecilik anlayışı, sosyal sorunların azaltılmasında ve çözüme kavuşturulmasında devreye girerek önemli bir vazife üstlenmektedir (Öz ve Yıldırım Alp 2009: 457).

Üstlendikleri bu rolle belediyeler sosyal belediyecilik çerçevesinde belli başlı hizmetleri yerine getirmektedir. Bu hizmetler genel olarak (Akdoğan, 2006: 45).

Kimsesizlerin, evsizlerin, sokak çocuklarının ve muhtaç kadınların barınma ihtiyaçlarını karşılamak; Öksüzlere çocuk yuvaları ve kreşler yapmak, yaşlılara huzur evi tesis etmek; Sağlık merkezleri, sağlık ocakları, geçici sağlık otobüsleri, ön tanı merkezleri hizmete sokmak; Kültür, sanat ve spor tesisleri açmak; Hastaneler civarında hasta yakınları için misafirhaneler oluşturmak; Tiyatro, sinema, kütüphane ve kültür merkezlerini mahallelere kadar yaygınlaştırmak, fakir, muhtaç ve yaşam mücadelesi veren kesimlere yönelik aşevleri kurmak; Özürlüler için ulaşım, eğitim ve sosyo-kültürel ortamlarda kolaylık sağlayıcı tedbirler almak; Meslek ve beceri edindirme kursları açmak; Park, bahçe ve piknik alanlarını yaygınlaştırmak; Doğal dengeyi koruyan ve çevre şartları düzenlenmiş ucuz konut alanları üretmek; İş kuracak kadın ve gençlere yönelik rehberlik yapmak; Gençlerin, engellilerin ve kadınların toplumsallaşmalarını sağlayacak merkezler açmak; Gıda, kömür, ilaç, kırtasiye yardımı yapmak; Tanzim satış mağazaları ve ekmek fabrikaları kurmak; Toplumsal gruplar STK'lar ve kitle örgütlerine yönelik rehberlik etmek, bunlarla dayanışma ve yardımlaşmayı geliştirmek şeklindedir.

Belediyeler, bu hizmetleri yerine getirirken aynı zamanda da sosyal dokuyu rehabilite etmektedirler. Şöyle ki, sosyal belediyecilikte amaç her talep edene talep ettiği yardımı değil belde sakinlerini yardıma muhtaç olmaktan kurtarmak ve sosyal dokuya müdahale ederek ortaya çıkabilecek farkı azaltarak bireylere katkı yapmaktır. Bu bağlamda belediyeler, bireylere şu konularda katkı yaparlar (Şen, 2007: 42-43).

Bireyin ben algısının şehir algısıyla özdeşleşmesine; bireyin şehre aidiyet ve mensubiyet duygusunun gelişmesine; bireyin kenti sahiplenme duygusunun gelişmesine; bireyin şehircilik bilincinin gelişmesine; bireyin şehre taşıdığı değerler, şehre kattığı değerler, şehirde edindiği değerler, bağlamında bütüncül bir dönüşüm yaşamasına; bireyin şehirde temsil ve katılım sorunlarının çözümüne; bireyin şehre ait gelecek tasarımları ile kendisine dair gelecek tasarımları arasında özdeşlik kurmasına; bireyin şehir yönetiminden talep ve beklentilerinin sağlıklı bir zemine kavuşmasına; bireyin sivil bilinç eğiliminin şehrin katılımcı, çoğulcu ve özgür yapısı içinde kendisine yer açmasına; bireyin nesiller bağlamında iletişim düzeyi ve bilinç değişiminin sağlıklı bir zemine kavuşmasına katkı yapar; belediyelerin üstlendikleri rol ve sosyal dokuyu rehabilite edebilmesi için ayrıca bazı temel fonksiyonlara sahip olması gerekmektedir.

2.3.2. Sosyal Belediyeciliğin Türkiye'deki Gelişimi

Türkiye'deki belediyecilik tarihinde sosyal belediyecilik kapsamındaki düzenlemeler 1930'lu yıllarda görmek mümkündür. 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Yasası ile belediyelere sosyal belediyecilik yapma konusunda önemli görevler verilmiştir. 1580 sayılı eski yasada belediyelere verilmiş olan görevlerden bazıları şunlardır;

Bırakılmış, bulunmuş çocukları, delileri, sokakta bayılanları, kazaya, afete uğrayanları korumak (md.15/18); Halk için kütüphane, okul salonları açmak, çocuk bahçeleri açmak (md.15/33); Fakir, kimsesiz çocuklara para, yeme, içme, giyinme, barınma vb., gibi yardım yapmak (md.15/34); Parasız, yetimhane, acezhane, doğum ve emzirme evleri yapmak (md.15/45); Yersiz, yurtsuz olanlara iş bulmak, kimsesiz kadın ve çocukları korumak (md.15/48); Gençler için mahallin ihtiyacına uygun stadyum yapmak (md.15/54); Tiyatro, sinema, halk müzeleri, hayvanat bahçeleri açmak (md.15/59); Belediye fırınları yapmak ve işletmek (md.15/65); Fakirler için yatı evleri açmak (md.15/69); İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak genç ve yetişkin özürlüler için bölgenin iş gücü piyasasına uygun mesleklerde, meslek ve beceri kazandırma kursları, iş eğitim merkezleri açmak (md.15/80)

1580 sayılı yasayla, belediyelere verilen görevler 1930 ve 1940'lı yıllarla birlikte hayata geçirilmiştir. İzmir'de halka ücretsiz sağlık hizmetleri verilmesi, kentin en ücra köşelerine kadar içme suyu götürülmesi, düzenli yol ve bulvarlar açılması, geniş yeşil alan parklar ve çocuk oyun alanların yapımı, düzenli kent içi ulaşımın sağlanması, yaşlılar evi, çocuk hastanesi ve yuvası, acizlere yardım, işsizlere iş bulmak, kültür park yapmak o dönemin sosyal belediyecilik uygulamaları arasında yer almıştır (Seymen, 1990: 165-181).

Türkiye'de kentleşme tam olarak 1950'lerden sonra hızlanmıştır (İsbir, 1991: 38). Hızlanan kentleşme süreci ile nüfus kentlere akmaya başlamış, bu yüzden belediyelerin öncelikleri sosyal politikalardan çok altyapı hizmetlerinin karşılanmasına yönelik olmuştur (Ersöz, 2005: 139-140). 1930 yılında çıkarılmış olan 1580 sayılı Belediye Yasası ile verilen birçok sosyal ve kültürel içerikli görevler gelir sıkıntısından dolayı 1950'lerden sonra merkezi idare tarafından yerine getirilmeye başlanmıştır (Ersöz, 2005: 149). Ülkemizde sosyal belediyecilik anlayışını kısmen kurumsallaşmaya

ve yaygınlık kazanmaya başlaması ise 1970'li yıllara denk gelmektedir (Kesgin, 2012: 76). Sosyal belediyecilik kavramı 1973- 1977 yılları arasında aşevi ve fırın açan ve bazı ihtiyaçlarını doğrudan üretmeye yönelik yatırımlar yapan belediyeler için kullanılmıştır (Ersöz, 2011: 14).

Bu yıllar arasındaki belediyelerin sosyal belediyecilik anlayışında beş temel ilke göze çarpmaktadır (Erim, 1990: 386).

Halkın kendi kendini yönettiği ve her düzeyde karar alınmasına, yürütülmesine denetlenmesine katıldığı, geniş halk kesiminin ve emekçi kesimin daha çok temsil edildiği "Demokratik Belediye",

Denetleyici, aracı ve pasif hizmet anlayışı yerine girişimci, yönlendirici ve üretici birer kuruluş haline gelmesine hedeflenen "Üretici Belediye"

Ayrıcalıklı hizmet bölgelerinin oluşturulmasını önleyici bunun yerine yaygın tüketimi teşvik edici, kentsel tüketimin aracısız, ucuz ve sağlıklı olması için belediye liderliğinde üretici ve tüketici kooperatifleri örgütleyici halk pazarları ve tanzim satış mağazalarını oluşturan "Tüketimi Düzenleyici Belediye"

Belediyelerin, ülkenin hızlı bir kentleşme sürecinde olması ve hızlı kentleşmenin getireceği sorunları tek başlarına çözmelerinin yetersiz olacağı düşüncesiyle kendi aralarında işbirliği yapacakları, ortak çözümler arayacakları dayanışmalarını sağlayacakları "Birlikçi Bütünlükçü Belediye"

Kaynak yetersizliğini aşabilmek için kentte ve çevresinde oluşan rantların topluma veya kamuya döndürülmesiyle kredi almada sağlanacak öncelikler ve kolaylıklarla, belediyelere terk edilebilecek vergilendirme yetkileriyle ortaya çıkaracakları ve yukarıdaki dört ilkeyi gerçekleştirmek için ihtiyaçları olan "Kaynak Yaratıcı Belediye" ilkesidir

İlkelerden yola çıkarak oluşturulacak girişimlerle bir dizi yeni örgütlenmelere gidilmiştir. Bunlar; Belediye Birlikleri; Kooperatifler; Şirketler; Mahalle temsilcilikleri aracılığıyla yönetime katılma ve Sivil toplum kurumları olan sendikalar, meslek odaları gibi ortak girişimlerdir.

Ortak girişimler neticesinde kooperatifler yoluyla ortak örgütlenmeye gidilerek "halk pazarı" modeliyle aracılar ortadan kaldırılarak, halkın daha ucuz mal alması

sağlanmıştır. O dönemde kurulmuş olan Kartal Halk Ekmek A.Ş bunun pratikteki yansıması olmuştur (Erim, 1990: 388-389).

1990'lı yıllara kadar fakir, kimsesiz, özürlü ve yaşlı kimselere aşevlerinde sıcak yemek, giysi verilmesi şeklinde olan sosyal belediyecilik anlayışı 1990'lı yıllardan sonra hem tür, nitelik ve kapsam bakımından artmış hem de ayrı ayrı belediye kurumları tarafından sağlanır hale gelmiştir (Ersöz, 2005: 149). Yaşlılar için huzurevi, kadın ve çocuk sığınma evi ve merkezleri, hastane, poliklinik, özürlü merkezleri, meslek ve beceri kazandırma kursları gibi birçok büyükşehir belediyesinin temel hizmetleri arasına girmiştir. 2000'li yılların başlarında sosyal belediyecilik anlayışı yeni bir ivme kazanmış ve belediyeler tarafından sunulan hizmetler daha da genişlemiştir. Büyük kentlerde sosyal yardımlarla başlayan duyarlı belediyecilik, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmadan sorumlu belediyeciliğe çevrilmesine yol açmıştır (Ersöz, 2011: 144).

2.3.3. Sosyal Belediyeciliğin Temel Fonksiyonları

Sosyal belediyecilik, ülkemizde, ilk kez 1961 Anayasasında yer almış daha sonraları 1982 Anayasasında da yer almış sosyal devlet kavramının yereldeki görüntüsüdür**.** Sosyal belediyeciliğin yerine gelmesinde belli başlı bazı temel fonksiyonlara sahiptir.

Sosyal belediyeciliğin işlevleri; Sosyalleştirme veya sosyalleşme, Sosyal Kontrol Ve Rehabilitasyon, Mobilize Etme, Yönlendirme, Rehberlik Etme; Yatırım, Yardım Etme Ve Gözetmedir (Akdoğan 2002: 15).

2.3.3.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon

Sosyalleştirme, kişinin aile, okul, mesleki örgütler gibi içinde yer aldığı sosyal kurumların ve yaşadığı kültürel ortamın kendisinden beklediği şekilde davranmayı ve diğer bireylerle uyum içinde yaşamayı öğrenme sürecini ifade eder. En geniş anlamıyla eğitim ve öğrenim süreci olan sosyalleşme, sosyalleştirme ve toplumsallaştırma kelimeleri ile de ifade edilir. Bu sosyalleşme sürecinde zorunlu olarak, mensubu olduğu toplumun hayatına katılmak için, gerekli beceriyi, yetenek ve alışkanlıkları kazanarak, toplumsal bir şahsiyet haline gelir. (Okumuş, 2014: 430). Sosyalleşme gerçekleşmezse

birey, toplumdan dışlanma tehlikesiyle karşılaşmakta bu durumda bireyde ciddi sorunların oluşmasına neden olmaktadır (Beki, 2008: 37).

Belediyelerin bu alandaki işlevleri tamamlayıcı niteliktedir. Belediyeler koydukları kurallarla ve bu kurallara aykırı davranışlara uyguladıkları çeşitli yaptırımlarla bireye (hemşehriye) sosyal beklentilere uygun davranış, kural ve değerler aşılama anlamında sosyal kontrol mekanizması olarak işlev görmektedirler.

Sosyal rehabilitasyon ise bedensel, ruhsal ve maddi nedenler ile sosyal uyumu bozulmuş, bireylere sosyal hizmetler uzmanı veya sosyal pedagoji elemanları tarafından sunulan sosyal uyum, eğitim ve destek hizmetleridir (Seyyar, 2005: 216).

Belediyeler bu çerçevede toplumsal düzenin sağlanması ve devamına yönelik olarak sosyalleştirmenin dışında kalan bireylere toplumun beklentilerine uygun olarak çalışmalar yaparlar. Bu çalışmalar neticesinde, göç vesilesiyle gelen kişilerin kentleşmelerine ve kent ile bütünleşmelerine katkı sağlamaktadırlar. Gençlere yönelik sportif faaliyetler, aileler için eğitim seminerleri, işsizlere meslek edindirme gibi faaliyetlerle belediye, bireyi hem sosyalleştirmekte, hem de toplumun içine çekmektedir. Sosyalleştirme ile birey topluma adapte edilmektedir.

2.3.3.2. Yönlendirme, Kılavuzluk Etme ve Rehberlik Etme

Belediyeler tüketici danışma merkezi ve benzeri hizmet birimleri aracılığıyla sosyal kesimlere yönelik olarak danışmanlık hizmeti vermekte, belli konularda yönlendirmekte, sorunlarını nasıl ve hangi kurumlarla çözebilecekleri konusunda kendilerine yardımcı olmaktadırlar.

2.3.3.3. Yardım Etme ve Gözetme (Sosyal Yardım)

Belediyeler, beldelerindeki fakir ve muhtaç insanları kolaylıkla tespit edebilmekte, onların sosyo-ekonomik durumlarını izleyebilmekte, asgari yaşam sınırında olanlara gıda, odun-kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi, tekerlekli sandalye vb. yardımlarla destek olmaktadırlar. Belediyeler sahip olduğu tecrübe ile sosyal yardım alanında giderek uzmanlaşmaktadır.

Belediyeler, bu sosyal yardım hizmetlerini yerine getirirken, bir takım avantajlara sahiptir (Ersöz, 2011: 162);

Belediyelerin seçilmiş ve halka en yakın yönetim birimi olmaları; Bürokrasi ve kırtasiyeciliğin az olması; Denetim ve koordinasyon kolaylığı; Politika ve programların uygulama başarısının yüksekliği; Çıktıların kolayca tespit edilmesi; Yerel bağış kaynaklarının daha hızlı harekete geçirilmesi ve daha çok kaynak temini ve Sosyal yardımların çok uzun yıllar sürdülüyor olması ve en yaygın hizmet türü olmasıdır.

2.3.3.4. Yatırım Yapma

Belediyeler, işsizliği veya sorunları azaltma gibi önemli bir göreve sahip olabilir. Bu sayede bireylere bilgi sahibi olabilecekleri kültür merkezleri, bilgi evleri açmak suretiyle bireylere sorunlarını gidermeye dönük ihtiyaçlarına cevap verebilirler (Beki, 2008: 41). Belediyeler halkın geçim sıkıntısını bütünüyle gidermeye yönelik köklü tedbirler almakla beraber, geçim koşullarını kolaylaştırıcı birtakım hizmetleri de yürütmektedirler. Tanzim satış mağazaları, ekmek fabrikaları, aşevleri, sığınma evleri, sağlık ocakları, mahalle kütüphaneleri bu nitelikteki hizmet yatırımlarını örneklemektedir.

2.3.4. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin hukuksal Boyutu

Türkiye' de 1930 yılında 1580 sayılı yasa ile sosyal belediyecilik anlayışı içinde belediyelere verilmiş olan görevler günümüzde şehirleşmenin artması, kentlerin hızlı bir şekilde büyümesi taleplerin çeşitlenmesi ile yasaların yeniden düzenleme ihtiyacı doğurmuştur. Bu sebeple, önce 2004 yılında Büyükşehir Belediyesi Yasası, sonra da 2005 yılında Belediye Yasası ile belediyelere çeşitli günün değişik koşullarına cevap verecek düzenlemeler yapılmıştır. Sosyal belediyecilik anlayışı içerisinde belediyelere hem belediye yasası, hem de büyükşehir yasalarında oldukça geniş görev ve yetkiler tanınmıştır.

2.3.4.1. 5393 Sayılı Belediye Yasasında Sosyal Belediyecilik

5393 sayılı Belediye Yasası, belediyeleri belde sakinlerinin yerel ve ortak tüm ihtiyaçlarının muhatabı olarak görmekte ve buna göre yetkilendirmektedir. Yasaya göre belediyeler, belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikli her türlü ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunabilmektedir. 5393 sayılı Belediye Yasasının birçok maddesinde sosyal belediyeciliğe ilişkin atıfta bulunan hükümler içermektedir.

Yasanın hemşehri hukukunu düzenleyen 13'üncü maddesinde belediyenin sınırları dahilinde bulunup ikamet edenlerin belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri ile ilgili bilgilenme ve belediyelerin yardımlarından yararlanma hakkına sahiptir. Üstelik bu yardımların insan onurunu zedelemeyecek şartlarda sunulması zorunludur.

Belediyenin görev ve sorumluluklarını düzenleyen 14'üncü maddesinin (a) bendinde "…kültür ve sanat, sosyal hizmetler ve yardım, gençlik ve spor, meslek ve beceri kazandırma gibi hizmetleri yapar ve yaptırır" denilmektedir.

Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar denilerek, belediyelere önemli sosyal hizmet, görev ve sorumlulukları yüklemiştir. Aynı maddenin, (b) bendinde "belediyelerin devlete ait her türlü okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapmak veya yaptırmak, her türlü araç-gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılama, sağlıkla ilgili her türlü tesisi açma ve işletme, kültür ve tabiat varlıkları ile kent tarihi bakımından önem arz eden mekanların ve işlevlerinin korunması" denilmektedir.

Belediyenin yetki ve imtiyazları başlığı altındaki 15'inci maddesinde (m) bendinde izinsiz yapılan satışlar nedeni ile faaliyetten men edilen seyyar satıcılar tarafından cezası ödenmeyen ve 30 gün içinde geri alınmayan gıda dışı malların belediye tarafından yoksullara dağıtılacağı hükmü yer almıştır.

Belediye başkanının görev ve yetkilerini düzenleyen 38'inci maddenin (n) bendinde bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürlülere yönelik hizmetler yürütmek ve özürlüler merkezi oluşturmak, belediye başkanının görevleri arasında sayılmıştır.

Belediye giderlerini düzenleyen 60'ıncı maddesinin (i) bendinde dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürlülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlarda belediyelerin bu tür hizmetler için kaynak ayırmaları gerektiğini yasa açıkça belirtmiştir.

Belediyelerin arsa ve konut üretimini düzenleyen 69'uncu maddesinde, herhangi bir belediye ve mücavir alan sınırları içinde kendisine, eşine veya 18 yaşından küçük çocuklarına ait konutu olmayan dar gelirli kişiler ile afete maruz kalanlara … arsa tahsisi yapılabilir. Durumları 775 sayılı Gecekondu Yasasının 25'inci maddesine

uyan yoksul veya dar gelirli kişiler, kendisinin veya eşinin veya ergin olmayan çocuğunun herhangi bir belediye sınırı içinde ev yapmaya müsait arsa veya herhangi bir yerde bir ev veya apartmanın ayrı bir dairesine karşılık olan payına sahip bulunmayan kimselere de bu maddeye göre arsa ve konut sağlanabilir denilmektedir. Belediyelere toplumda zor duruma düşmüş barınma sorunu olanlara yasa ile yurt sağlanma yetkisi verilmektedir. Belediyenin diğer kuruluşlarla ilişkilerini düzenleyen 75'inci maddesinin (c) bendine göre, belediyeler, meslek odaları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve kamu yararına çalışan dernekler ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir denmektedir.

Kent konseylerini düzenleyen 76'ncı maddede kent konseyinin kent yaşamında çevreye duyarlılık; sosyal yardımlaşma ve dayanışma ilkesini hayatına geçirmeye çalışacağı belirtilmektedir.

Belediye hizmetlerine gönüllü katılım başlığını taşıyan 77'inci maddesinde, belediyelerin sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür merkezleri ile, yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürlüleri yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında, beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği arttırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulayabilecekleri belirtilmektedir.

Belediye hizmetlerinin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenmektedir. Hizmetlerin vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulması gerekmektedir. Hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanmak zorundadır.

2.3.4.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasasında Sosyal Belediyecilik

1980'li yıllarda büyükşehir belediye modelinin yerel yönetim içine dahil edilmesi ile birlikte, 1990'lardan itibaren ülkemizde büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyecilik uygulamaları, sıklıkla görülmeye başlamıştır. Bu dönemde, büyükşehir belediyeleri sosyokültürel yönden çeşitli gruplara yönelik sosyal hizmet ve sosyal yardım alanında faaliyette bulunmaları için oldukça geniş yetkiler tanınarak, yelpaze daha da genişlemiştir (Güloğlu ve Es, 2008: 262).

2000'li yıllarla birlikte, 2004 yılında kabul edilen yeni 5216 sayılı yasa, büyükşehir belediyelerine sosyal belediyecilik alanında faaliyette bulunmaları için oldukça geniş yetkiler tanımıştır.

Yasanın 7'nci maddesinin (m) bendine göre bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence vb. yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakalar düzenlemek, yurtiçi ve yurtdışında başarılı olan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek denilerek belde sakinlerinin spora özendirici ve gençlerin zararlı alışkanlıklardan uzak tutulması sağlanmaktadır. Ayrıca yetişkinler içinde boş vakitlerini değerlendirmeleri sağlanmaktadır.

7'nci maddesinin (v) bendine göre, "…yetişkinler, yaşlılar, kadınlar, engelliler, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kursları açmak, işletmek ve işlettirmek" hükmü yer almaktadır. Böylece büyükşehir belediyeleri toplumdaki sosyal yardıma ve hizmete ihtiyaç duyan tüm kesimlere her türlü sosyal ve kültürel hizmeti yerine getirebilecek yetki tanınmıştır. Dezavantajlı insanları meslek veya beceri kazandırarak, bu insanların bir yandan gelir elde etmeleri sağlanırken diğer taraftan da sosyalleşmelerinin önü açılmaktadır. Büyükşehir'e verilen bu görevler ve yetkiler büyükşehirlerin ilçe belediyelerine de verilmektedir.

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkilerini düzenleyen 18'inci maddesinin (m) bendinde bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürlülerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere özürlü merkezleri oluşturmak denilerek toplumdaki yardıma muhtaç kişiler için başkana bizzat icraatta bulunması için ayrıca yetki tanınmıştır. Başkanın bu tür gruplara yönelik yapacağı harcamalar bütçeden karşılanabilmektedir.

Büyükşehir belediye giderlerini içeren 24'üncü maddesinin (j) bendinde, dar gelirli, yoksul ve muhtaç ve kimsesizler ile özürlülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar için büyükşehir belediyesinin kaynak ayırması gerektiğini belirtmektedir. Bu bağlamda büyükşehir bütçesinden yapılacak sosyal yardım ve hizmet harcamaları bütçede gider olarak gösterilmektedir.

2006 yılında çıkarılan büyükşehir belediyeleri özürlü hizmet birimleri yönetmeliği ile büyükşehir belediyelerine özürlülere yönelik hizmet verecek birimler kurulmasını görev olarak vermektedir. Bu birimlerin görevleri arasında, büyükşehir belediye sınırları içinde yaşayan engellilerin, toplum hayatına katılımı kolaylaştırmak ve fırsatlardan yararlanmalarını, diğer sağlıklı bireyler gibi faydalanmalarını sağlamak, bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, bakım, sosyal ve mesleki iyileştirme hizmetleri vermek büyük şehir belediyelerinin görevleri arasında bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARINDA KÜTAHYA İL BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

3.1. KÜTAHYA BELEDİYESİNİN SUNDUĞU SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

Halka en yakın birim olan belediyelerin, yaptıkları hizmetlerin sınırı ve kullandıkları kaynaklar yasalarla belirlenmiştir. Bu yüzden belediyelerin, halka sundukları hizmetleri yerine getirirken kullandıkları kaynaklar sınırlıdır ve buna ilaveten kaynaklarının miktarı yasalarla yani merkezi yönetim tarafından belirlenmektedir. Kıt kaynaklara karşılık insan ihtiyaçlarının zamana göre istek ve beklentileri de değişkenlik arz etmektedir. Bu bölümde çalışmamıza konu olan Kütahya Belediyesinin 2006 ile 2014 yılları arasında yapmış olduğu sosyal belediyecilik uygulamaları, belediyenin yapmış olduğu hizmet türleri ve bu uygulamalardan yararlananlar göz önünde bulundurularak faaliyet raporlarının ışığında yorumlanmaya çalışılmıştır.

3.1.1. Kütahya İlinin Ege Bölgesindeki Yeri

Türkiye'nin İç Batı Anadolu kısmında yer alan Kütahya'nın ne zaman ve kimler tarafından kurulduğu kesin olarak bilinmemekle birlikte vilayette bulunan bazı arkeolojik buluntular Kütahya'nın yerleşim tarihinin ilk çağlara kadar uzanabileceğini ortaya koymaktadır. Kütahya'nın eski kaynak, sikke ve yazıtlara göre bilinen en eski adı Grekçe "Kotyaion", Latince ise "Cotyaeum"'dur. Bu isimler "Kotys Tanrıçasının Başkenti" anlamına gelmektedir. Bugünkü adını verenlerin ise Türkler olduğu düşünülmektedir (Kütahya İl Stratejik Planı, 2011: 36).

1078 yılında Selçuklu hakimiyetine giren kent daha sonraları sırası ile Germiyan Beyliği, Timurlular ve Osmanlı idaresine geçen kent 1451 yılında Osmanlılar tarafından Anadolu Beylerbeyliğinin merkezi haline gelir. Tebrizli seramik ustalarının kente yerleştirilmesi ile Osmanlı seramik endüstrisinin merkezi haline gelir (Kütahya İl Stratejik Planı, 2011: 36).

Kütahya, Ege bölgesinin Kuzeydoğusunda, İç Batı Anadolu bölümünde yer alır. İl Ege'yi İç Anadolu'ya bağlayan köprü konumundadır. 11.875 km^2'lik yüzölçümü ile Türkiye topraklarının %1.5'ini oluşturmaktadır. Kent Kuzeyden Bursa, Kuzeydoğudan Bilecik, Doğudan Eskişehir, Güneydoğudan Afyonkarahisar, Güneyden Uşak, Güneybatıdan Manisa vilayetlerine komşuluğu vardır. Kent aynı zamanda İstanbul, İzmir, Antalya ve Ankara gibi büyük nüfus ve uluslararası bağlantılara sahip

illere de yakın bir mesafede bulunmaktadır. Ayrıca 2013'te hizmete girmiş Zafer Havalimanına sahiptir (Türkiye Kalkınma Bankası, 2014: 22).

Kütahya, demografik yapısı bakımından geçmişten günümüze kadar gelen zaman zarfında olumsuz bir görüntü vermektedir. 1927 yılında Türkiye'nin 11'inci büyük kenti iken 2000 yılında 34'üncü, 2012 yılında ise 36'ncı sıraya gerilemiştir (Türkiye Kalkınma Bankası, 2014: 22). Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre kentin 31 Aralık 2014 tarihi itibariyle nüfusu 571.554'dür. Şehirleşme oranı açısından 81 vilayet içinde 39'uncu, nüfus yoğunluğu bakımından 57'nci, yıllık nüfus artış hızı bakımından 17'nci, yaş bağımlılık oranı açısından 71'inci sırada yer almaktadır. Yaş bağımlılık oranı, 0-14 yaş arası ile 65 ve üzeri yaştaki nüfusun, çalışma çağı (15-64) nüfusuna oranıdır. Türkiye'de her 100 kişiden 48'i bağımlı iken Kütahya'da bu oran 42,3 kişidir. Sosyal güvenlik kapsamında nüfusun toplam nüfusa oranı Kütahya'da %94,11; Manisa, %99,58, Afyonkarahisar %97,73, Uşak'ta %99,79'dur (Kütahya İl Stratejik Planı, 2011: 73-74).

Diğer önemli göstergelere baktığımızda, eğitim durumu açısından il bazında ilk okullaşma oranı yönünden 29'uncu, ortaokulda 5'inci, lise de ise 7'nci sırada yer alırken bölge illerinde (Manisa, Uşak, Afyonkarahisar, Kütahya) ilk okullaşma oranında Manisa 35, Afyonkarahisar 59, Uşak ise 39'uncu sırada; ortaokullaşmada Manisa 10, Afyonkarahisar 32, Uşak ise 53'uncu sırada; lise de ise Manisa 44, Afyonkarahisar 59, Uşak ise 31'inci sırada yer almaktadır (TÜİK, 2013: 50). Eğitim yönünden bölgesinde ilk sırada yer almaktadır. TÜİK'in il bazında mutluluk düzeyi araştırmasında Kütahya %73,8; Manisa, %63, Afyonkarahisar %76,4, Eskişehir %62,7, Bursa %61,1, Uşak ise %72,3 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2013: 68). Hizmet türlerinden olan hasta ve yoksullara yardım yönünden mutlu olanların oranı Türkiye genelinde %53,3, Afyonkarahisar'da %65,4, Bilecik'te %64,8, Bursa'da %62,5, Eskişehir'de %45,8, Kütahya'da %54,4, Manisa'da %73,4 ve Uşak'ta ise %66,0'dır. İşsizlik oranında ise Kütahya %6 ile 71'inci; Manisa, %5,1 ile 79; Afyonkarahisar %5,6 ile 77'nci; Uşak %5,4 ile 78'inci sırada yer almıştır (TÜİK, 2013: 54). İşsizlik oranı bakımından Türkiye sıralamasında 10'uncu sırada yer almıştır (TÜİK, 2013: 29). İktisadi kalkınmışlık verilerine baktığımızda Kütahya 2003 yılında sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 40'ıncı iken 2011 yılında 38'inci sıraya çıkmıştır (www.kalkınma.gov.tr, e.t.30.06.2015).

Kütahya, işsizlik yönünden bölgesinde ilk sırada yer almasına rağmen Türkiye'de sosyo-ekonomik açıdan yükselmiştir. Bölgesinde en yüksek işsizlik oranına sahip iken mutluluk araştırmasında ikinci sırada yer alması dikkat çekmektedir. Hasta ve yoksullara yardım yönünden Türkiye ortalamasının çok az üstünde yer alarak kent insanının yardımlardan memnun kalmadığını söyleyebiliriz.

3.1.2. Kütahya Belediyesinde Sosyal Belediyecilik Sunan Birimler

Belediyeler, sosyal belediyecilik faaliyetlerini iyi ve istenilen seviyede yapabilmek için kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. Kaynakların varlığı belediyeler açısından hayati bir öneme sahiptir. Zira yeterli gelir olmadan hiçbir belediyenin daha iyi ve verimli hizmet yapma imkanı yoktur. Bu yüzden, çalışmamızın konusunu oluşturan Kütahya Belediyesinin 2006-2014 yılları arasındaki gelir ve gider dengesinin incelenmesinde fayda bulunmaktadır. Amacımız, Kütahya Belediyesinin sosyal belediyecilik alanında yapmış olduğu uygulamaların niteliğinin daha iyi bir şekilde gözlemlenmesini sağlamaktır.

Tablo 3.1: Kütahya Belediyesinin Gelir-Gider Göstergeleri

Yıllar	Gelir /milyon TL	Gider / Milyon TL
2006	48.424.786,21	46.194.136
2007	56.469.857,13	62.426.180
2008	64.554.514,28	81.631.693
2009	64.288.682,45	80.197.313
2010	86.404.460,09	81.563.101
2011	100.487.421,21	100.059.755
2012	112.674.326,47	120.922.676
2013	139.123.014,71	156.146.167
2014	147.360.423,52	157.484.834

Kaynak: Kütahya Belediyesi Mali Hizmetler Müdürlüğü Faaliyet Raporları 2006-2014

Kütahya Belediyesinin elde ettiği gelirler, 2006-2008 arasında sürekli olarak artmıştır. 2008-2009 yılları arasında ise gelirlerde düşüş gözlenmiştir. Gelirlerdeki artış 2010 yılından başlayarak 2014 yılına kadar tekrar artmaya başlamıştır. Buna karşılık belediyenin yapmış olduğu giderlerde ise yıllar itibariyle değişkenlik göstermiştir. 2006-2008 yıllarında belediyenin yapmış olduğu giderler büyümüştür. 2008-2009 arasında giderlerde bir düşüş olmuştur. 2010-2011 yılındaki yapılan giderde ciddi bir

artış meydana gelmiş, giderdeki bu ciddi artış 2014 yılına kadar genişlemeyi sürdürmüştür. 2006, 2010 ve 2011 yıllarında gelir gider dengesi gelir yönünde pozitif olarak seyretmiştir. Bu yıllar dışında gelir gider dengesi gider yönünde bir eğilim göstermiştir.

Kütahya belediyesi, sosyal belediyecilik faaliyetlerini 2010 yılına kadar kültür ve sosyal işler müdürlüğü bünyesinde yürütmüştür. Kütahya meclisinin 04.08.2009 tarih ve 293 sayılı aldığı karar gereğince 2010 yılından itibaren Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü kurularak sosyal belediyecilik faaliyeti yapan müdürlük sayısı ikiye çıkartılmıştır. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü ile Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünün sosyal belediyecilik kapsamında yapmış olduğu çalışmalar ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

3.1.2.1. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğünün Sunduğu Hizmetler

Kütahya belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü, Kütahya belediyesi mücavir alanı içinde, hiçbir geliri olmayan, sürekli hastalığı olan, yaşlı (50-65 yaş arası kişiler), kimsesiz ve diğer yardım yasalarından herhangi bir yardım almayan, hiçbir gelire sahip olmayan, çalışamaz halde olan, evi kira ve üçten fazla çocuğu olan, tedaviye ihtiyacı olan, üniversitede okuyan çocuğu olan, maaşı hacizde olan, eşi ceza evinde olup geçimini sağlayamayan, kimsesi olmayan, resmi boşanma süreci tamamlanmamış olan, sağlığı yerinde olup da işsizlik nedeniyle çalışamayan, eşi tarafından terkedilen, birinci derece akrabaları tarafından kabul edilmeyen bayanlar, özürlü çocuğu olanlar, özründen dolayı çalışamayan (sakatlık maaşı alamayan) kişilere nakdi ve ayni yardımların yapılması Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğünün en temel amacıdır (Kütahya Belediyesi, 2013: 161). 2006-2014 yılları arasında Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğünün sosyal yardım ve hizmet türlerine başvuruda bulunanlar ve hizmetlerden yararlananlar ve müdürlüğün bu işlere ne kadar harcama yaptığı aşağıda gösterilmiştir.

3.1.2.1.1. Asker Aile Yardımı

4109 sayılı Asker Aile Yardımı Yasasına göre, askerlik görevini yerine getirmek için evinden ayrılan kişilerin ailelerine mağdur olmamaları için Kütahya Belediyesi tarafından asker ailelerine nakdi yardım yapılmaktadır. Bu yardımdan

yararlanmak isteyenler sosyal yardım işlerine başvuru yaparak gerekli tahkikatların ardından başvurusu onaylanan ailelere asker aile yardımı yapılmaktadır.

Tablo 3.2: Asker Aile Yardımı İstatistikleri

Yıllar	Müracaat Eden Kişi Sayısı	Müracaatı Kabul Edilen Kişi Sayısı	Yapılan Toplam Harcamalar / Bin TL
2006	50 aile	50 aile	41.000
2007	72 aile	72 aile	62.000
2008	230	120	---------
2009	387	158	88.386
2010	328	125	139.755
2011	328	85	79.860
2012	328	85	181.500
2013	328	85	152.574
2014	18 aile	10 aile	4.745

Kaynak: Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2006-2014

Kütahya Belediyesine 2006 yılında 50 asker ailesi başvuru yapmış, bunların tamamının müracaatı kabul edilmiştir. 2010 ile 2013 yılları arasında yapılan başvuruların sayısı aynı kalmış ancak yapılan başvurulara verilen onay farklı sayılarda olmuştur. 2011-2013 yıllarında ise 328 kişi başvuru yapmış başvuruları kabul edilenlerin sayıları ise 2011-2013 dönemlerinde 85 kişide kalmıştır. Ancak bunlara yapılan yardım toplam tutarında belirgin farklılıklar görülmüştür. 2014 yılında yapılan başvuruda önceki yıllara nazaran ciddi bir azalma meydana gelmiştir. 2014 yılında meydana gelen azalmanın sebebi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının asker ailelerine yönelik aylık 250 TL maddi yardım yapılması kararı ile asker ailelerine maddi yardım 2014 yılından itibaren durdurulmuştur. Belediye tarafından daha önce maaş vermeye devam edilen ve askerlik süresi bitmemiş olan 10 askerin ailesine yardım edilmesine devam edilmiştir (Kütahya Belediyesi 2014: 186).

Asker ailelerine yapılan nakdi yardım 2013 yılında aylık 142 TL ve çocuk başına ayrıca 10 TL yardım yapılmıştır (Kütahya Belediyesi 2013: 163). 2014 yılında yardım tutarı aylık 135 TL'ye düşmüş ve çocuk başına 10 TL'lik yardım aynı kalmıştır (Kütahya Belediyesi 2014: 177). 2008 yıllında asker ailelerine belediye bütçesinden toplam ne kadarlık bir yardım yapıldığı ve 2006 ve 2012 yılları da dahil olmak üzere bu

yıllar arasında asker ailelerine aylık bazda ne kadarlık yardım yapıldığına dair faaliyet raporlarında rastlanılmamıştır.

3.1.2.1.2. Yemek Yardımı

Kütahya Belediyesi sosyal yardım işleri müdürlüğü, hiçbir sosyal güvenlik kurumundan yardım almayan ve kayıtlı olmayan muhtaç, özürlü, işsiz ve çalışmayanlara gerekli tahkikatların ardından aşevi aracılığı ile günlük, 3 kap sıcak yemek yardımı yapmaktadır. Bu yardım aşevinde yapılabildiği gibi evinden çıkamayacak, bakıma muhtaç kişilerin evine yemek götürmek şeklinde de yapılmaktadır (Kütahya Belediyesi 2013: 163).

Tablo 3.3: Sıcak Yemek Yardım İstatistikleri

Yıllar	Müracaat eden kişi sayısı	Müracaatı kabul edilen kişi sayısı	Eve yapılan sıcak yemek yardım sayısı	Aşevinden sıcak yemek yardımından yararlanan kişi sayısı	Yapılan Toplam Harcamalar /Bin TL
2006	400	400	135	265	457.490
2007	523	523	142	391	586.610
2008	430	316	93	223	-------
2009	784	666	118	548	883.170
2010	784	700	138	562	903.00
2011	952	900	109	721	995.208
2012	952	893	109	784	1.217.227
2013	651	352	109	243	613.163
2014	751	600	----	----	541.683

Kaynak: Kütahya Belediyesi faaliyet raporları 2006-2014

Kütahya Belediyesine sıcak yemek yardımına başvuranların sayısı yıllar itibariyle dalgalı bir görüntü vermiştir. 2014 yılında başvuranların sayısı ve başvuruyu hak edenlerin sayısı 2006 yılına göre ciddi şekilde artış göstermiştir. 2013 yılında sıcak yemek yardım talebi kabul edilen kişi sayısı 352 ve bu kişilere harcanan toplam tutar 613.163 TL iken 2014 yılında başvurusu kabul edilen kişi sayısı 600 olmasına ve önceki yıla göre artmasına karşın bu kişiler için harcanan toplam tutar bir önceki yıla göre düşüş göstermiştir. Ayrıca 2014 yılı faaliyet raporunda evine yemek yardımı alan ve aşevinden yararlanan kişi sayılarına ise ulaşılamamıştır.

3.1.2.1.3. Nakit Yardımı

Kütahya Belediyesi, hiçbir nakdi geliri olmayan acil sosyal ihtiyacı olan kişi ve ailelerin durumuna göre aylık nakdi yardım yapmaktadır (Kütahya Belediyesi 2013: 163).

Tablo 3.4: Nakit Yardımı İstatistikleri

Yıllar	Müracaat Eden Kişi Sayısı	Müracaatı Kabul Edilen Kişi Sayısı	Aylık Ödenen Miktar /TL	Yapılan Toplam Harcamalar / Bin TL
2006	130	100	100	156.000
2007	130	100	100	156.000
2008	230	91	----	-------
2009	353	120	125	142.000
2010	383	120	125	117.700
2011	175	115	125	151.928
2012	383	115	125	200.170
2013	450	125	150	170.100
2014	650	175	175	195.650

Kaynak: Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2006-2014

Kütahya Belediyesi sosyal güvencesi olmayan kişilere ve hiçbir geliri olmayanlara aylık belli bir miktar para yardımında bulunmuştur. Başvuru yapanların sayısında genel anlamda bir artış görülmüştür. 2006 yılında aylık 100 TL olarak ödenmeye başlanan nakit yardımı, 2014 yılı itibariyle aylık 175 TL' ye yükselmiştir. 2009 ile 2010 yılları arasında başvurusu kabul edilen kişi sayısı aynı ve bunlara yapılan aylık nakit yardım miktarı kişi başına 125 TL iken 2010 yılında ödenen toplam miktar 2009 yılına göre azalmıştır.

3.1.2.1.4. Kırtasiye Yardımı

Kütahya Belediyesi sınırları içinde ihtiyaç sahibi ailelerin çocuklarına eğitim öğretim dönemi başlangıcında Kütahya Belediyesi tarafından kırtasiye yardımı yapılmaktadır (Kütahya Belediyesi, 2013: 163).

Tablo 3.5: Kırtasiye Yardımı İstatistikleri

Yıllar	Müracaat Eden Kişi Sayısı	Müracaatı Kabul Edilen Kişi Sayısı	Yapılan Toplam Harcamalar /Bin TL
2006	2400	2400	16.000
2007	2400	2400	18.000
2008	3000	3000	-------
2009	3000	3000	21.087
2010	3500	3500	20.913
2011	4500	4500	19.559
2012	4500	4500	58.563
2013	4500	4500	58.563
2014	4500	4500	74.652

Kaynak: Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2006-2014

Kütahya Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğüne başvuran öğrencilerin tamamına kırtasiye yardımında bulunulmuştur. Başvuran öğrenci sayısının yıllar itibariyle olmasa da görünüş itibariyle sürekli artmıştır. Kırtasiye yardımında harcanan para da yıllar itibariyle inişli çıkışlı bir grafik göstermiştir. Örneğin 2010 yılında 3500 öğrenciye toplam 20.913 TL harcama yapılmışken, 2011 yılında öğrenci sayısı artış göstererek 4500 öğrenciye çıkmış ve öğrencilere toplam 19.559 TL kırtasiye yardımı yapılmıştır. Öğrenci sayısı artmasına rağmen yapılan yardım tutarında azalma meydana gelmiştir. Bu farklılık sonraki yıllarda da meydana gelmiştir.

3.1.2.1.5. Yakacak Yardımı

Kütahya belediyesi, kış döneminde ihtiyaç ailelerine valilik sosyal yardımlaşma vakfı yakacak kömürlerini tedarik etmekte ve belediye ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarını gidermektedir. Yapılan yakacak yardımının niteliği odundur (Kütahya Belediyesi, 2013: 163).

Tablo 3.6: Yakacak Yardımı İstatistikleri

Yıllar	Müracaat Eden Kişi Sayısı	Müracaatı Kabul Edilen Kişi Sayısı	Yapılan Toplam Harcamalar /Bin TL
2006	560	560	--------
2007	----	----	--------
2008	560	560	--------
2009	560	560	--------
2010	850	850	--------
2011	1500	1500	--------
2012	1500	1500	--------
2013	1500	1500	--------
2014	1500	1500	64.994

Kaynak: Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2006-2014

Kışın ihtiyaç sahiplerine yapılan yakacak yardımının miktarı sadece 2014 yılı faaliyet raporunda belirtilmiştir. Önceki yıllardaki faaliyet raporlarında toplam ne kadar yakacak yardımı yapıldığı belirtilmemiştir. Kütahya Belediyesi yakacak yardım talebinde bulunan herkese yakacak yardımında bulunmuştur. Sadece 2007 yılında başvuru yapanların sayısına ulaşılamamıştır. Yardım alan kişilerin sayısı her yıl olmasa da genel anlamda artış eğilimi göstermiştir. Kütahya Belediyesi kentte kış şartlarının zor geçmesi sebebiyle yardım talebinde bulunan hiç kimseyi geri çevirmemiştir ve bu konuda duyarlılık göstermiştir.

3.1.2.1.6. Yolda Kalmışlara (Acezelere) Ulaşım Yardımı

Kütahya iline çeşitli sebeplerle gelmiş ve yolda kalmış (aceze) vatandaşlara ve kalacak yeri olmayan kişilere en yakın vilayete gitmelerini sağlamak için belediye tarafından para yardımında bulunulmaktadır (Kütahya Belediyesi, 2013: 163)

Tablo 3.7: Yolda Kalmışlara Ulaşım Yardımı İstatistikleri

Yıllar	Müracaat Eden Kişi Sayısı	Müracaatı Kabul Edilen Kişi Sayısı	Yapılan Toplam Harcamalar /Bin TL
2006	205	205	2.000
2007	87	87	1.200
2028	280	280	-----
2009	352	352	3.337.00
2010	352	352	3.337.00
2011	352	352	3.337.00
2012	125	72	3.533.00
2013	125	72	3.824.00
2014	125	72	1.234.00

Kaynak: Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2006-2014

Kütahya'ya 2006 ile 2014 yılları arasında gelmiş ve belediyeye müracaat etmiş kişilerin sayısında farklılıklar gözlenmiştir. Müracaat yapanların büyük çoğunluğuna belediye tarafından yardımda bulunulmuştur. 2009 ile 2011 yılları arasında müracaat eden kişi sayısı ile müracaatı kabul edilen kişi sayıları aynı olmasına rağmen bunlara ödenen toplam miktar aynı olmuştur. 2014 yılında başvurusu kabul edilen kişi sayısı bir önceki yılla aynı olmasına karşılık 2014 yılında bu kişilere ödenen toplam miktar bir önceki yıla göre düşüş göstermiştir.

3.1.2.1.7. Tamir ve İnşaat Yardımı

Kütahya Belediyesi fakir ve yardıma muhtaç kişilere gerekli tahkikatların ardından evi tamir yardımı yapmaktadır. Bu yardımı almak için yeterli geliri olmayan ihtiyaç ve muhtaç sahiplerinin evlerinin tamiratı için belediye tarafından tamirat, tadilat ve malzeme yardımı yapılmaktadır (Kütahya Belediyesi, 2013: 163).

Tablo 3.8: Tamir ve İnşaat Yardımı İstatistikleri

Yıllar	Müracaat eden kişi sayısı	Müracaatı kabul edilen kişi sayısı	Yapılan Toplam Harcamalar /Bin TL
2006	90	90	9.200
2007	90	90	------
2028	85	53	------
2009	138	112	------
2010	158	132	------
2011	158	132	------
2012	158	132	------
2013	85	65	------
2014	85	65	------

Kaynak: Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2006-2014

2006 yılında inşaat tamir yardımı için harcanan miktar 9200 TL olarak gerçekleştirmiştir. Diğer yıllarda inşaat tamir yardımı için ne kadar harcandığı faaliyet raporlarında belirtilmemiştir. 2010 ile 2012 yılları arasında başvuranların sayısı ile başvurusu kabul edilen kişilerin sayısı aynı kalmıştır. Yıllar itibariyle yardımdan yararlanan kişi sayılarında belirgin farklılıklar gözlenmiştir.

3.1.2.1.8. Diğer Yardımlar

Kütahya Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğünce diyaliz servis yardımı, yüksek öğrenim bursu yardımı, yüksek öğrenim öğrencilerine apart daire yardımı, gıda bankası ile ihtiyaç sahiplerine gıda yardımı, evsizlere barınma evi yardımı, amatör spor kulüplerine yardım yapılmaktadır. 2012 yılında Dumlupınar Üniversitesi Rektörlüğü ile iş birliği kapsamında başlatılmış olan belediyenin sınırları içerisinde ikamet eden, maddi durumu yetersiz olan yüksek öğrenim öğrencilerine yönelik sıcak çorba yardımı, 18-60 yaş arası sosyal ve ekonomik yönden yoksunluk içinde olanlara ve yardıma muhtaç kişilerin bakımını yapmak, huzurlu bir ortamda korumak, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak, beceri ve meslek edinme kurslarına katılımını ve kendilerine yetmelerine sağlamak amacıyla 2009 yılı içinde faaliyeti başlayan sosyal destek bakım evleri, okul kıyafeti yardımı yapılmaktadır. Bu başlık altında diyaliz servis yardımı, yüksek öğrenim bursu yardımı, yüksek öğrenim öğrencilerine apart yardımı, gıda bankası ile yardım alanların tablo gösterimleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.9: Diyaliz Yardım Servisi İstatistikleri

Yıllar	Müracaat eden kişi sayısı	Müracaatı kabul edilen kişi sayısı	Yapılan Toplam Harcamalar /Bin TL
2006	69	69	42.000
2007	80	80	------
2008	63	63	------
2009	85	85	------

Kaynak: Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2006-2014

Diyaliz yardım servis yardımları alan kişilerin tamamına belediye tarafından yardımda bulunulmuştur. Ancak, 2009 yılından sonra Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü faaliyet raporlarında diyaliz servis yardımı alanlarla ilgili bilgilere ulaşılamamıştır.

Tablo 3.10: Yüksek Öğrenim Burs Yardımı İstatistikleri

Yıllar	Müracaat eden kişi sayısı	Müracaatı kabul edilen kişi sayısı	Yapılan Toplam Harcamalar /Bin TL
2006	------	------	------
2007	200	200	240.000
2008	650	200	------
2009	780	250	125.000

Kaynak: Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2006-2014

Kütahya Belediyesi tarafından yüksek öğrenim gören öğrencilere yardımda bulunulmuştur. 2006 yılında müracaat eden kişi sayısına rastlanılmamıştır. 2007 yılında ise başvuranların tamamına aylık 100 TL yardımda bulunulmuştur (Kütahya Belediyesi, 2007: 37). 2009 yılında başvurusu kabul edilen 250 kişiye mart ayına kadar aylık 125 TL yardımda bulunulmuştur (Kütahya Belediyesi 2009: 51). 2009 yılından sonra ise hem Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü hem de Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü faaliyet raporlarında müracaat eden kişi sayılarına rastlanılmamıştır.

Tablo 3.11: Apart Daire Yardımı İstatistikleri

Yıllar	Müracaat eden kişi sayısı	Müracaatı kabul edilen kişi sayısı
2009	24	24
2010	25	25
2011	25	25
2012	17	17
2013	29	22
2014	29	22

Kaynak: Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2006-2014

Kütahya'ya farklı illerden yüksek öğrenim görmek için gelmiş ancak gerek sosyal gerekse de ekonomik olarak imkanı bulunmayan öğrencilere belediyeye ait apart dairelerde barınmaları sağlanmaktadır. Apart daire yardımı alan öğrencilerin sayılarına baktığımızda başvuranların hemen hemen tamamına yakınına belediyece apart daire yardımında bulunulmuştur.

Tablo 3.12: Gıda Bankası Yardım İstatistikleri

Yıllar	Müracaat eden kişi sayısı	Müracaatı kabul edilen kişi sayısı	Yapılan Toplam Harcamalar /Bin TL
2010	850	850	-------
2011	850	850	-------
2012	1200	1200	-------
2013	1500	1500	-------
2014	1200	1200	-------

Kaynak: Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2006-2014

İlk kez 2010 yılında gıda bankası oluşturularak başlatılmıştır. Bu tarihten itibaren gıda yardımına başvuranların sayısının tamamına gıda bankası aracılığıyla gıda yardımında bulunulmuştur. Ancak yapılan yardımın toplam tutarının ne kadar olduğu ilgili faaliyet raporlarında belirtilmemiştir.

Tablo 3.13: Barınma Evi İstatistikleri

Yıllar	Müracaat eden kişi sayısı	Müracaatı kabul edilen kişi sayısı
2010	10	10
2011	60	60
2012	60	60
2013	10	10
2014	10	10

Kaynak: Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2006-2014

Sosyal Destek Bakım Evleri'nde Kütahya'da yaşayan veya çeşitli sebeplerle Kütahya'ya gelmiş olan ve kalacak yerleri olmayan kişilere barınma hizmeti verilmektedir (Kütahya Belediyesi 2013: 164). 2011 yılında müracaat eden kişi sayısının artmasının sebebi, Van Erciş'te meydana gelmiş olan depremden dolayı zarar gören 50 depremzede ilimize gelmiş ve 2011 ile 2012 yılları arasında bu depremzedelere barınma hizmeti sunulmuştur (Kütahya Belediyesi 2012:129).

Tablo 3.14: Amatör Spor Kulüplerine Yapılan Yardım istatistikleri

Yıllar	Müracaat eden kişi sayısı	Müracaatı kabul edilen kişi sayısı	Yapılan Toplam Harcamalar /Bin TL
2012	25	25	28.532.20
2013	25	25	210.000
2014	25	25	425.000

Kaynak: Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2006-2014

5393 sayılı yasanın 14. maddesi gereğince belediye sınırları içinde faaliyet gösteren amatör spor kulüplerine nakdi ve ayni yardım yapılmaktadır (Kütahya Belediyesi, 2013: 164). 2012 yılından itibaren 25 amatör spor kulübüne artan miktarda nakdi ve ayni yardımında bulunulmuştur. Amatör spor kulüplerine aktarılan miktar sürekli olarak artış göstermiştir.

Belirtilenlerin dışında Kütahya Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğünce sosyal belediyecilik kapsamındaki sosyal yardım ve hizmetler, çeşitlilik ve artış göstermiştir. 2010 yılında özürlü vatandaşlara verilmek üzere 7 akülü araba ile hiçbir kurumdan yardım almayan işsiz ve sağlık durumları nedeniyle çalışamayacak olan 32

aileye mobilya yardımı yapılmıştır (Kütahya Belediyesi 2010: 107). Eğitim gören ilk ve orta dereceli eğitim alan yardıma muhtaç 135 öğrenciye okul kıyafeti (Kütahya Belediyesi 2012: 130) yardımında bulunulmuştur. 2013 yılında 200 kişiye, 2014 yılında ise 400 kişiye aylık 44 binişlik ulaşım yardımı (Kütahya Belediyesi, 2014: 178).

3.1.2.2. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünün Sunduğu Hizmetler

Kütahya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü 2014 yılı itibariyle toplam 58 personeli ile belediye sınırları içerisinde kültürel, sosyal, eğitici, sportif faaliyetler, sanata ve mesleki beceri kazandırmaya dönük etkinlikler gibi çok çeşitli etkinlikleri yerine getirmek üzere kurulmuştur. 2010 yılına kadar Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünün görev ve sorumluluklarını Özel Kalem Müdürlüğü yerine getirmiştir. Bu tarihten itibaren Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü yukarıdaki saydığımız hizmetleri yerine getirmeye başlamıştır.

3.1.2.2.1. Hobi Evleri

Kütahya'da ikamet eden ve emekliye ayrılmış olan halkın sosyal hayata etkin bir şekilde katılmasını sağlamak için Kütahya Belediyesi tarafından geçekleştirilen bir projedir. Bu proje, 2010 yılı itibariyle hayata geçirilmiştir. Kütahya Belediyesi tarafından Porsuk içme suyu tesisleri yanında her biri 100 m^2 alanlı 39 adet hobi evi yaptırılarak emeklilerin tarım ve çiçekçilik gibi etkinliklerle uğraşarak boş vakitlerin değerlendirmeleri sağlanmaktadır (Kütahya Belediyesi, 2010: 87). Evler encümen huzurunda yapılan kura sonucu sahiplerine dağıtılmıştır.

3.1.2.2.2. Bilgi Evleri

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde öğrencilere çalışma ilke ve yöntemleri hakkında gerekli bilgileri vermek ve öğrencilerin eksikliklerini gidermek, öğrencilere internet üzerinden ücretsiz araştırma yapmaları sağlamak amacıyla toplam 2 adet bilgi evi kurulmuştur (Kütahya Belediyesi 2012: 105). Bu bilgi evlerinden olan çevre ve kültür evinden 2010 yılında 1500 öğrenci, 2013 yılında 1790 öğrenci yararlanmış, sosyal konutlar bilgi evinden ise 2012 yılında 2435, 2013 yılında, 2242 öğrenci yararlanmıştır.

3.1.2.2.3. Halil İbrahim Yılmaz El Sanatları Merkezi

Yeni hizmet alanlarının geliştirilmesine işsizlerin veya değişik iş kollarında çalışmak isteyenlerin istihdamını sağlayıcı ve çalışanların hayat seviyelerini arttırıcı beceriler kazanmalarını sağlamak amacıyla kurulmuştur. Kütahya merkezde özellikle kadınların sosyal, bedensel, ruhsal, mesleki, ekonomik ve kültürel yönden gelişmesine önem verilmiş ayrıca halkın boş vakitlerini değerlendirmeleri ve aile bütçesine katkı sağlamalarına yardımcı olmak amacıyla halı dokumacılığı kursu, doğal taş işleme, gümüş işlemeciliği, keçe el banyosun sabunu yapımı, cam boncuk işlemeciliği gibi çeşitli kurslar açılarak halka beceri kazanmaları ve sosyalleşmeleri sağlanmaktadır (Kütahya Belediyesi, 2012: 109). 2012 yılında bu kurslara toplam 124 kişi, 2013 yılında ise 111 kişi katılmıştır. 2012'de en çok ilgi gösterilen 26 kişiyle doğal taş işleme kursu iken 2013 yılında 24 kişiyle halı dokuma kursu olmuştur.

3.1.2.2.4. Müzecilik Faaliyetleri

Kütahya'da gezilebilecek Yer Altı Müzesi, Kent Tarihi Müzesi ve Milli Mücadele Müzesi olmak üzere üç adet müze bulunmaktadır. Türkiye'nin ilk jeoloji (Yer altı) müzesi olan Yer Altı müzesi tarihsel ve kültürel değerleri korumak, geliştirmek, tanıtmak ve kentin madenlerini halka tanıtmak amacıyla kurulmuştur (Kütahya Belediyesi 2012: 108).

Tablo 3.15: Jeoloji Müzesini Ziyaret Edenlerin İstatistikleri

Yıllar	Ziyaretçi sayısı
2010	4764
2011	5583
2012	5642
2013	Tadilat nedeniyle ziyarete kapatılmıştır.
2014	5928

Kaynak: Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2010-2014

Kent Tarihi Müzesi ise, Kütahya'nın unutulmaya yüz tutmuş tarihi dokusunu korumak, yaşatmak, gelecek nesillere aktarmak amacıyla 2010 yılında açılmıştır (Kütahya Belediyesi 2013: 134). 3 katlı binadan oluşan müzenin 1 ve 2'nci katlarında kentte eskiden ilgi gören ancak zamanla önemini yitirmiş eski meslek grupları

tanıtılmaktadır. Saraçlık, dülgerlik, kalaycılık, nalbantlık müzede tanıtılan meslek gruplarından sadece birkaçıdır (Kütahya Belediyesi 2013: 135). Müzenin üçüncü katında ise kentin günlük hayatındaki gelenek ve görenekler anlatılmaktadır. Ayrıca halı dokuma tezgahlarıyla kentin etnografik yapısı anlatılmaktadır (Kütahya Belediyesi 2013: 135). 2007 yılında kamulaştırılması tamamlanan 19. Yüzyıldan kalma Özekmekçi Konağının restorasyonuna 2008 yılı itibariyle başlanmış ve 2009 yılında tadilatı bitirilmiştir (Kütahya Belediyesi 2013: 134). Tamamlanmış olan bu konak 2011 yılında Milli Mücadele Müzesi olarak halkın hizmetine sunulmuştur (Kütahya Belediyesi 2011: 96).

3.1.2.2.5. Kent Konseyleri

5393 sayılı Belediye Yasasının 76. maddesine dayanılarak 2006 tarihinde yayınlanan Kent Konseyi Yönetmeliği gereği "kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, hedeflerinin sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerinin geliştirildiği, ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarının oluşturulduğu bir konsey" olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca yasa gereği kent konseylerinin finansörlüğünü belediyeler yapmaktadır. Ancak nasıl ve ne şekilde karşılanacağı yasada belirtilmemiştir. Kütahya'daki faaliyetler kent konseyinin birimleri olan kadın ve gençlik meclislerince yürütülmektedir. 2012 yılında 78 kez toplanılmasına karşılık henüz icraata geçirilmiş bir proje veya eylem bulunmamaktadır. Yasa gereğince kent konseylerinin tavsiye niteliği taşıması bunda önemli bir etkendir. 2013 yılında ise 1 kez genel kurul 3 defa da yürütme kurulu toplantısı yapılmış olması konseye ne derece önem verildiğinin bir göstergesidir.

3.1.2.2.6. Diğer Faaliyetler

Gençlerin beden ve ruh sağlığını geliştirici programları yürürlüğe koyarak gençlerin zararlı ortam ve alışkanlıklardan uzak tutmanın yanında gençleri sportif ve kültürel etkinliklerle teşvik edilmeleri sağlamak amaçlanmaktadır. Bu sebeple gençlere yönelik spor salonları, spor ile ilgili yarışma müsabakaları (voleybol, basketbol, jimnastik, halter, atletizm, okçuluk, atlı spor gibi) düzenlenmiş, sosyal tesisler ve Atakent'te olmak üzere iki adet spor merkezi yapılmıştır (Kütahya Belediyesi, 2013: 135). Her yıl düzenlenen Kütahya El Sanatları ve Ticaret Fuarı, kentteki insanların

ailecek dinlenebilecekleri, hoşça vakit geçirebilecekleri Kır Kahvesi, yerli ve yabancı turistlere yönelik hizmet veren Döner Gazino, engellilere yönelik KPSS eğitimi ve seramik kursu ile diğer katılımcılara dönük olarak ebru, yağlı boya, ahşap boyama gibi kurslar verilmekte ve kişilerin faydalanmaları sağlanmaktadır (Kütahya Belediyesi 2014: 146). Kentin tanıtımı, açılış ve organizasyonlarla önemli gün ve gecelerde çeşitli kültürel etkinlikler düzenlenmektedir (Kütahya Belediyesi, 2012: 106).

Mayıs ayı içinde düzenlenen Kütahya sanat festivali, konservatuar etkinlikleri kapsamında "Ne Varsa Sokakta Var" ekinliği, "Kanaviçe" tiyatro oyunu, A. Yakuboğlu sanat merkezinde genetik hastalıklarla mücadele konferansı (Kütahya Belediyesi, 2010: 91-94) Hayatın ritmini yakalayın gösterisi, Hıdrellez bahar bayramı şenlikleri, sevgi yolu yaz etkinliği, satranç turnuvası (Kütahya Belediyesi, 2011: 94), Yoncalı'da yapılan Yörük ve Türkmen Şenliği (Kütahya Belediyesi, 2012: 106). Kadınlarla kahvaltılı toplantı, Ezop Masal Adası sergisi, Hisarlı Ahmet Sempozyumu (Kütahya Belediyesi, 2013: 134). Alabalık festivali, Haymeana göç şenlikleri, Yörük ve Türkmenler şenliği, Hoş geldin bebek projesi, şehrimi tanıyorum projesi kapsamında 200 öğrenciye şehir gezintisi, mahalle ziyaretleri Kütahya Belediyesinin sosyal belediyecilik faaliyetleri içinde kültür ve sosyal işler alanında yapmış olduğu diğer hizmetlerdir (Kütahya Belediyesi, 2014: 144).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yerel yönetimler, yereldeki halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş kuruluşlardır. Bu kuruluşlar içinde en göze çarpanı ise belediyelerdir. Belediyeler, merkezi yönetime göre halkın beklenti ve ihtiyaçlarını tespit etmede, karşılamada ve gidermede avantajlı bir konuma sahiptir. Bu konumları sayesinde belediyeler, halkın beklenti ve isteklerini daha iyi ve anında cevap verebilmektedir. Bu yüzden belediyelerin varlığı, ülkemiz açısından yadsınamayacak derecede önem arz etmektedir.

Türkiye'de belediyelerin halka sundukları sosyal hizmetlerin maliyeti belediyeler yönünden sorun olmaktadır. Bu açıdan belediyeler halkın beklentileri doğrultusunda sosyal politikalarını oluştururken kaynakları dahilinde hareket etmek durumundadır. Değişen ve gelişen toplumlarda iktisadi ve sosyal gelişmelere bağlı olarak belediyelerin değişim ve dönüşüme ayak uydurabilmeleri için yeterli kaynaklara sahip olması gerekmektedir. Belediyelerin sahip oldukları kaynakların en önemlisi de merkezi yönetim tarafından belirli bir oran üzerinden gönderilen gelirlerdir. Gelir oranı üzerinde inişli çıkışlı bir durumun olması belediyeler için istenmeyen bir durumdur. Çünkü belediyelerin belde sakinlerine daha iyi ve kaliteli hizmeti sunmasının yolu hiç şüphe yok ki yeterli ve düzenli kaynaklara sahip olmasından geçmektedir.

Günümüzde belediyelere yasalarla verilmiş olan görevlerini yerine getirmek ve hızla artan kentsel hizmet talepleri karşılayabilmek için belediyeler kaynaklarını verimli şekilde kullanmak zorundadır. Verimli şekilde kullanılmayan gelir, belediyeler açısından mali dengenin bozulması anlamına gelmektedir. Böylesi bir durum, beklenilen düzeydeki bir hizmetten halkın mahrum kalması anlamına gelmektedir.

Türkiye'de devletin, Osmanlıdan hatta çok daha öncesinden beri "himayeci" rolüne girmesiyle beraber, sosyal alana müdahalesi geçmişten günümüze kadar gelinen süreçte giderek çeşitlilik göstermiştir. Önceleri bu durum sosyal yardımlarla başlamış devamında ise giderek artan bir yapıya bürünerek sosyal yardımların yanında kültür, sanat, sağlık vb. gibi birçok alanda da kendini hissettirmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında, geçmişten beri uygulanan sosyal politikaların etkisi büyüktür. Buna paralel olarak Türkiye'de, sosyal devletin yerelde minimize hali olan belediyelerinde sosyal belediyecilik alanında önemi artmıştır.

Sosyal belediyecilik faaliyetleri, her ne kadar belediyelere yasalarla verilmişse de yereldeki halkın gereksinim duyduğu bu hizmetler belediyelerce öncelerden beri karşılanmaktadır. Ancak sosyal belediyecilik anlayışı günümüzde sadece ihtiyaç sahiplerine yönelik yemek, gıda, yakacak, nakdi gibi bir hizmet anlayışından çok daha fazlası olarak görülmeye başlanmıştır ve bunların yanı sıra pek çok alanlarda da kendine yer bulmaktadır.

Böylesi bir anlayışla Kütahya Belediyesinin sosyal belediyecilik kapsamında sunduğu hizmetlere göz attığımızda 2006 yılından bu yana kadar ki süre zarfı içinde birçok sosyal hizmeti yıllara göre hizmetlerin çeşitlerini artırmak suretiyle yerine getirdiği saptanmıştır. Bunun yanında her geçen yıl yemek hizmeti, kırtasiye, inşaat ve tamir bakımı, gıda, yakacak ve öğrencilere yönelik burs, okul kıyafeti yardımı gibi çok çeşitli faaliyetlerde hem finansal açıdan hem de yararlanan kişi sayısı bakımından artışın olduğu görülmüştür.

Kütahya Belediyesi tarafından özellikle son yıllarda birçok sosyal etkinliklerin yapıldığı saptanmıştır. Daha önce hiç sunulmamış olan ve özellikle 2010 yılından itibaren sosyal belediyecilik kapsamında hayata geçirilmeye başlanmış olan sosyal faaliyetler gözlenmiştir. Dışardan gelen ve maddi imkanı olmayan yüksek öğrenim öğrencilerine belediyeye ait apart dairelerde kalmasına yönelik yardım, sporun gelişmesi için amatör spor kulüplerine yapılan yardımlar, muhtaç insanlara hizmet sunan gıda bankacılığı, Türkiye'nin açılan ilk yer altı müzesi gibi hizmetlere başlanmış ilerleyen yıllarda da bu hizmetler sunulmaya ve bu hizmetleri alan kişilerin sayısında yükselme olduğu görülmüştür.

Kütahya Belediyesinin sosyal belediyecilik hizmetleri bunlarla sınırlı değildir. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde kurulmuş olan bilgi evleri aracılığı ile çocukların eksikliklerini gidermek internet üzerinden araştırma yapmalarını sağlamak amacıyla 2 adet bilgi evi kurulmuştur. Halil İbrahim Yılmaz el sanatları merkezi ile özellikle kentteki kadınların boş vakitlerini değerlendirmelerini sağlamak için çeşitli el sanatları kursları açılmıştır.

Emeklilerin sosyal hayatlarını daha verimli geçirmelerini sağlayabilmek için, 39 adet evden oluşan sosyal bir proje olan hobi evleri projesi, emekli kesimin hizmetine sunulmuştur. Gençlerin zararlı alışkanlıklardan uzak tutmak amacıyla kentin çeşitli

yerlerinde spor alanları oluşturulmuştur. Engellilere yönelik KPSS eğitimi verilmekte, eğitimlerini engelsiz bir şekilde devam etmeleri sağlanmaktadır.

Kütahya Belediyesinin olumlu yanlarının bulunduğu gibi olumsuz yanlarının olduğu da saptanmıştır. 2010, 2011 ve 2012 yılları arasında inşaat tamir hizmetinden yararlanan kişi sayıları ve başvuruları kabul edilenlerin sayısı aynı kalmıştır. Keza bir başka alanda yapılan sosyal hizmette ise yolda kalmış kişilerin 2009-2011 yılları arasında hem sayıları aynı kaldığı gibi hem de bunlara ödenen tutarların değişmediği görülmüştür. Bu durum gerçeği yansıtmaktan uzaktır. Böylesi olumsuz örneklerin bunlarla sınırlı kalmadığı gözlenmiştir.

Kütahya Belediyesinin Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünün yapması gereken işlerin 2010 yılına kadar halkın spor faaliyetlerine katılımına yönelik projelerin yapılması, yarışma, şenlik, festival ve turnuvaların yapılması, topluma mal olmuş fikir, kültür-sanat, şair, sanat vb. kişilere yönelik anma etkinlikleri düzenlemesi yapılması Özel Kalem Müdürlüğünün görev ve sorumlulukları dahilinde olduğu görülmüştür. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğünün 2010 yılı itibariyle ayrı bir müdürlük haline gelmesi ve geç kurulmuş bir müdürlük olması, Kütahya Belediyesinin diğer olumsuz yönü olarak dikkat çekmiştir. Yapılan sosyal belediyecilik faaliyetlerinin sadece iki müdürlük tarafından yürütülüyor olması belediyenin başka bir olumsuz yönüdür.

Kütahya'nın, tarihinin çok eski olmasına rağmen bu tarihi avantajını kullanamamaktadır. Kentin reklamının yeterince yapılmaması ve bunun sonucunda kentin gözlerden ırak bir kent haline bürünmesine neden olmaktadır. Önemli bir geçiş noktasında olmasına karşılık göç vermesi söylenebilecek bir diğer olumsuz tarafıdır.

Kütahya Belediyesinin sosyal belediyecilik kapsamında eksik görülen tarafları da bulunmaktadır. Mesela sokakta dilencilik yapan çocuklar, yaşlılar ve kadınlara yönelik gerekli birimlerle irtibata geçilerek bu insanların hak ettiği ortamın sağlanması için ortak bir çalışma yapılmalıdır.

Kütahya Belediyesi tarafından kentte yaşayan ihtiyaç sahibi kişilere veya ailelere yapılan yardımların sürekli bir yardım niteliğinde olmadığı kendi ihtiyaçlarını giderebilecek duruma gelinceye kadar yapılan geçici bir yardım olduğu belirtilmelidir. Armut piş ağzıma düş mantığı yerine nasıl balık tutmaları gerektiği anlatılmalı veya

öğretilmelidir. Bu doğrultuda böyle kişilere yönelik mesleki beceri edindirme kurslarına ağırlık verilmelidir.

Kütahya Belediyesinin muhtaç sahibi insanları belirlemede gerekli araştırmaları ince eleyip sık dokuyucu bir şekilde yapmalıdır. İhtiyacı ya da muhtaç olmadığı halde yardımlardan ve hizmetlerden yararlananlar tespit edilerek gerekli ceza ve uyarılar verilmelidir ki gerçekten ihtiyaç sahiplerine gitmesi gereken yardım ve hizmetler yerine ulaşabilsin.

Sokak etkinlikleri, gösterileri yapılarak sokaklar canlandırılmalı, bu konuda sokaklar konuşuyor, sokak için sanat gibi projelerle birbirini tanımayan insanların kaynaşmaları sağlanmalıdır. Çocuklara yönelik sokak aralarında eğlence gösterileri, yetişkinler için bilgilendirici sokak panelleri yapılmalıdır. Bireylerin, bilmedikleri konularda bilgilenmeleri sağlanmalıdır. Böyle bir çalışma için belediye bünyesinde bir birim oluşturularak sokağın nabzı her an kontrol altında tutulmalıdır. Böylece, beklentilere anında dönütlerin verilmesi sağlanarak istenmeyen durum da ortadan kaldırılmış olmaktadır.

Eğitime yapılan bir yatırım yüzyıla sesleniştir. Yeni nesillere bu kapsamda kitap okumaları sevdirilmelidir. Okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlamak ve kalıcı şekilde hafızalarına yerleştirmek için çeşitli çapta yaşlarıyla orantılı hediyeler verilmelidir. “Kendin için değil ülken için yap” projesiyle imkanı bulunmayan gençlere veya yetişkinlere bilimsel buluşlarını yapabilecekleri laboratuvar veya gerekli teçhizatlar sağlanmalıdır. İleride hem ülkesini hem de yetiştiği ili temsil etmiş, bir anlamda kentini tanıtmış olmaktadır.

Sosyal belediyecilik Türk devlet yapısında yüzyıllardan beri var olmuş ve kusurlarıyla, eksiklikleriyle, aksayan yönleriyle var olmaya devam eden bir durumdur. Kütahya Belediyesinin sosyal belediyeciliği geliştirmesi, bunu sosyal dönüşüm olarak kullanarak bireyleri daha kolay şekilde sosyalleştirmesi ve hayata kazandırması gerekmektedir ve Kütahya Belediyesi üzerine düşen hizmetleri yerine getirmek için çaba sarf etmeye devam etmektedir ve devam etmelidir.

KAYNAKÇA

ASPB Faaliyet Raporları 2013-2014.

AKDOĞAN, Yalçın, (2002), "Ulusal Soruna Sosyal Çözüm Sosyal Belediyecilik", **Eminönü Bülteni,** Şubat 2002, İstanbul, ss.9-15.

AKDOĞAN, Yalçın, (2006), "Sosyal Belediyecilik", **Yerel Siyaset,** Yıl: 1, Sayı: 3, Mart. ss.44-45.

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, (2010), **Sosyal Yardım Algısı ve Yoksulluk Kültürü,** GÜNEŞ, Sadık, (Haz.), Araştırma Serisi, Yayın No: 144, Ankara.

BEKİ, Akif (2008), "Türkiye'de Sosyal Belediyecilik uygulamaları (Ümraniye Belediyesi Örneği)", Yayımlanmış Doktora Tezi, **Sakarya Üniversitesi SBE**, Sakarya.

BUĞRA, Ayşe, (2006), "Türkiye'de Sağ ve Sosyal Politika", **İstanbul Toplum ve Bilim,** Sayı: 106, ss.43-67.

CANER, Cantürk, (2014), **21.Yüzyılda Türkiye'de Merkezi ve Yerel Yönetimler,** Academia Yayınları, Kütahya.

ÇENGELCİ, Ethem, (1993), "Sosyal Refahın Gerçekleşmesinde Sosyal Yardımların Rolü ve Önemi", **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi,** No: 11, Sayı: 1-2-3, Ankara.

ÇOKER, Ziya, (2003), **Mülki Yönetim ve Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma,** TİD Yayınları, Ankara.

ÇOKER, Ziya, (1999), **Belediye Meclisinin Görev ve Yetkileri**, TODAİE Yayınları, Ankara.

ÇUKURÇAYIR, M. Akif, (2006), **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi,** Çizgi Kitabevi, 3. Baskı, Konya.

DPT, (2001), **Sosyal Hizmetler ve Yardımlar Özel İhtisas Komisyon Raporu,** Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, DPT Yayınları, Ankara.

ERENÇİN, Arif, (2006), "Belediye Görevleri Üzerine Bir İnceleme", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi,** Cilt: 15, Sayı: 1, ss.17-29

ERİM, Aydan, (1990), "1973-1980 Dönemi Belediyeciliği: İzmit Örneği", **Türk Belediyeciliğinde 60. Yıl Uluslararası Sempozyum Kitabı,** 23-24 Kasım 1990, Ankara, ss.382-394.

ERSOY, Melih, (1989), "Tarihsel Perspektif İçinde Türkiye'de Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkileri", **MFD,** Cilt: 9, Sayı: 1, ss.45-66.

ERSÖZ, H. Yunus, (2003), "Doğuşundan Günümüze Sosyal Politika Anlayışı ve Sosyal Politika Kurumlarının Değişen Rolü", **İktisat Mecmuası Dergisi,** Cilt: 53, Sayı: 2, ss.119-140.

ERSÖZ, H. Yunus, (2011), **Sosyal Politikada Yerelleşme,** İTO Yayın No:210-99, İstanbul.

ERSÖZ, H. Yunus, (2005), "5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye'de Belediyeler", **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi,** Sayı: 50, İstanbul.

ERYILMAZ, Bilal, (1997), **Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması,** Birleşik Yayınları, İstanbul.

ERYILMAZ, Bilal, (1994), **Kamu Yönetimi,** Üniversite Kitabevi, İzmir.

GERAY, Cevat, (1990), "Belediyelerin Hızlı Kentleşmeye Yenik Düştüğü Dönem (1945-1960)", **Türk Belediyeciliğinde 60. Yıl Uluslar Arası Sempozyum Kitabı,** 23-24 Kasım 1990, Ankara, ss.217-224.

GÖRMEZ, Kemal, (1997), **Yerel Demokrasi ve Türkiye,** Vadi Yayınları, Ankara.

GÖZE, Ayferi, (1995), **Liberal Marxistte Faşist ve Sosyal Devlet,** Beta Yayınları, 3.Baskı, İstanbul.

GÖZLER, Kemal, (2005), **Türk Anayasa Hukuku Dersleri,** Ekin Yayınları, 3. Baskı, Bursa.

GÖZÜBÜYÜK, A., Şeref, (2006), **Türkiye'nin Yönetim Yapısı,** 9. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara.

GÜLLÜCE, İdris, (2004), **Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri,** Alfa Yayınları, İstanbul

GÜLOĞLU, Tuncay ve Muharrem ES, (2008), "Yerelleşen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler", **1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı,** 23-24 Ekim 2008, Sakarya, ss.257-267.

GÜNGÖR, Sezen, (2012), "Yerel Yönetim ve Merkezi Yönetimin Görev Paylaşımı", **Akademik Bakış Dergisi,** Sayı: 32, Kırgızistan, ss.1-12.

GÜVEN, H. Sami, (2001), **Sosyal Politikanın Temelleri,** Ezgi Kitabevi, Bursa.

GÜVEN, H. Sami, (1995), **Sosyal Politikanın Temelleri,** Ezgi Kitabevi, Bursa.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI STRATEJİ MERKEZİ, (2005), **Yerel Yönetimler Sosyal Hizmet Rehberi**, Yayın No:6, Ankara.

İSBİR, Eyüp, (1991), **Şehirleşme ve Meseleleri,** Gazi Büro Yayınları, 2. Baskı, Ankara

KANTARCI, H., Bülent, (2003), "Sosyal Devlet, Sosyal Güvenlik ve Türkiye'de zorunlu Askerlik Hizmeti", **Balıkesir Üniversitesi SBE Dergisi,** Cilt: 6, Sayı: 10, ss.75-86.

KAYALIDERE, Gül ve HANDE, Şahin, (2014),"Sosyal Devlet Anlayışı Çerçevesinde Türkiye'de Sosyal Koruma Harcamalarının Gelişimi ve Yoksulluk", **Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi,** Yıl: 2, Cilt: 2, Sayı: 2, ss.57-75.

KELEŞ, Ruşen, (2012), **Yerinden Yönetim ve Siyaset,** Cem Yayınevi, 8.Basım, İstanbul.

KELEŞ, Ruşen, (2006), **Kentleşme Politikası,** İmge Yayınevi, 9.Basım, Ankara.

KELEŞ, Ruşen, (1987), "Belediye Gelirleri", **Amme İdaresi Dergisi,** Cilt: 20, Sayı: 4, ss.63-87.

KELEŞ, Sümeyra, (2008), "Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE, Afyonkarahisar.

KERİMOĞLU, Baki, vd., (2009), **Belediye Bütçesi Nasıl İzlenir?, Yerel Paydaşlar İçin Bir Rehber,** Tepay Yayınları, Ankara.

KESGİN, Bedrettin, (2012), **Yoksulluğa Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik** Ekin Yayınları, Bursa.

KORAY, Meryem, (2000), **Sosyal Politika,** Ezgi Kitabevi, Bursa.

Kütahya İl Stratejik Planı, (2011), 2011-2023, Kütahya.

Kütahya Belediyesi Faaliyet Raporları 2006-2014, Kütahya.

NADAROĞLU, Halil, (1989), **Mahalli İdareler,** Beta Yayınları, 4.Bası, İstanbul.

NEGİZ, Nilüfer, (2011), "Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma", **SDÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,** Yıl: 2011, Cilt: 16, Sayı: 2, ss.323-341.

NEGİZ, Nilüfer ve ELVETTİN, Akman. (2013), "Sosyal Devlet, Sosyal Hizmet ve Yerel Yönetimler", **Sosyal Politika ve Kamu Yönetimi Bileşenleriyle Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları,** HAKAN, Acar, vd., (Haz.). Maya Akademi, Ankara, ss.43-64.

OKUMUŞ, Ejder, (2014), **Din ve Sosyalleşme**, Cilt: 9, Sayı: 11, ss.429-454

ORTAYLI, İlber, (2000), **Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

ORTAYLI, İlber, (1990), "Yerel Yönetim: Devraldığımız Miras", **Türk Belediyeciliğinde 60. Yıl Uluslar Arası Sempozyum Kitabı,** 23-24 Kasım 1990, Ankara, ss.63-74.

ÖNER, Şerif, (2008), **Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye'de Belediye Yönetimi,** Nobel Yayınları, Ankara.

ÖZ, S., Cihan ve SİNEM, Yıldırımalp, (2009), Türkiye'de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeciliğin Rolü, **1. Uluslararası Haklar Sempozyumu Bildiriler Kitabı,** 22-23 Ekim 2009, Antalya, ss.453-463.

ÖZBEK, Nadir, (2002), **Osmanlıdan İmparatorluğu'nda Sosyal Devlet**, İletişim Yayınları, İstanbul.

ÖZBEK, Nadir, (1999/2000), "Osmanlı İmparatorluğunda Sosyal Yardım Uygulamaları 1839-1918", **Toplum ve Bilim,** Sayı: 89, Bahar, Kış, ss.111-131.

ÖZBUDUN, Ergun, (1995), **Türk Anayasa Hukuku,** Yetkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara.

ÖZDENKOŞ, Demet, (1999), "Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Görev Bölüşümü", **Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,** Cilt: 1, Sayı: 2, ss.77-95

SEYMEN, Ü., Baykan, (1990), "İzmir: Behçet Uz Örneği", **Türk Belediyeciliğinde 60. Yıl Uluslar Arası Sempozyum Kitabı,** 23-24 Kasım 1990, Ankara, ss.159-192.

SEYYAR, Ali, (2005), **Sosyal Güvenlik Terimleri, Ansiklopedik Sözlük,** Papatya Yayınları, İstanbul.

ŞEN, Mustafa, (2007), "Bütüncül Belediyecilik Yaklaşımı-Kültürel Belediyeciliğe Giden Yolda Bir Aşama: Sosyal Belediyecilik", **Sosyal Politikalar Dergisi,** Sayı: 2, ss.30-42.

ŞENGÜL, Ramazan, (2010), **Yerel Yönetimler,** Umuttepe Yayınları, Kocaeli.

TALAS, Cahit, (1995), **Toplumsal Politika,** İmge Kitabevi, 4. Baskı, Ankara.

TAŞÇI, Faruk, (2010), **Sosyal Politikalarda Can Simidi: Sosyal Yardım,** Nobel Yayınları, Ankara.

TBB, (2014), **6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Yasa ve Yasa Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Yasaya İlişkin Rehber,** Ankara, ss.4-28.

TEKELİ, İlhan, (1990), "Cumhuriyetin altmış Yıllık Belediyecilik Deneyinin Değerlendirilmesi Üzerine", **Türk Belediyeciliğinde 60. Yıl Uluslar Arası Sempozyum Kitabı,** 23-24 Kasım 1990, Ankara, ss.44-56.

TOPRAK, Zerrin, (2006), **Yerel Yönetimler,** Nobel Yayınları, 6. Baskı, Ankara

TORLAK, Ömer, (1999), **Belediyelerde Hizmet Yönetimi ve Pazarlama,** Seçkin Kitabevi, Ankara.

TORTOP, Nuri, vd.,(2006), **Mahalli İdareler,** Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

TÜİK, (2013), **Seçilmiş Göstergelerle Kütahya,** Ankara.

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., (2014), **Kütahya İli Potansiyel Yatırım Konuları Araştırması,** Ankara.

TÜRKOĞLU, İrfan, (2013), "Sosyal Devlet Bağlamında Türkiye'de Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik", **Akademik İncelemeler Dergisi,** Yıl: 2013, Cilt: 8, Sayı: 3, ss.275-305.

TÜRKOĞLU, İrfan, (2009), **Yerel Yönetimlerde Mali Reform Arayışları: Türkiye'de Mali Özerklik ve Belediye Başkanlarının Mali Özerklik algılaması,** Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.

ULUSOY, Ahmet ve Tekin AKDEMİR (2010), **Mahalli İdareler,** Seçkin Yayınları, 6.Baskı, Ankara.

ÜNAL, Feyzullah, (2013), **Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Denetimi ve Yerel Yönetim Ombudsmanı,** Savaş Yayınevi, Ankara.

YAKAR, Soner ve İSMAİL, O., Gündüz, (2014), "Türkiye'de Belediyelerin Vergilendirme Yetkisi: Var Mı Yok Mu İşte Bütün Mesele Bu", **Sayıştay Dergisi,** Sayı: 92, Ocak-Mart, ss.117-141.

YILDIRIM, Ramazan, (2006), "59. Hükümet Döneminde Yapılan Belediye Reformunun Kısa Bir Değerlendirmesi", **Çağdaş Yerel Yönetimler,** Cilt: 15, Sayı: 2, ss.31-60.

YÜCE, Mehmet, (1995), "Belediyelerin Hizmetleri ve Vergi Gelirleri Hakkında Bir Değerlendirme", **Sayıştay Dergisi,** Sayı: 16, ss.20-29.

Elektronik Kaynaklar

www.kalkinma.gov.tr , (30.06.2015).

DİZİN

-A-
Abdülhamit, 36, 37
Altıncı Daire, 12

-B-
Birlikçi Bütünlükçü Belediye, 47

-C-
Chapelier Yasası, 28

-D-
Devletleştirme, 31

-E-
Ekonomik Buhran, 29

-F-
Fukaraperver Cemiyeti, 38

-G-
Gelir, vii, xi, 13, 18, 24, 25, 58, 77

-H-
Harcama, 43
Hizmet Bölüşümü, vii, 22

-K-
Kent Konseyi, 74
Kütahya Belediyesi, v, viii, xi, 2, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 78, 79, 80, 84

-M-
Merkezi Yönetim, vii, 22, 24, 82, 83, 85

-O-
Osmanlı, 35, 36, 37, 56, 84, 85

-S-
Sanayi Devrimi, 27, 28
Sosyal Belediyecilik, 3, 4, v, viii, 44, 50, 52, 58, 81, 84, 85
Sosyal Devlet, v, viii, 35, 38, 82, 83, 84, 85, 86
Sosyal Politika, xii, 35, 37, 42, 60, 81, 82, 83, 84, 85

-T-
Tazmin, viii, 34
Tüketimi Düzenleyici Belediye, 47

-Y-
Yatırım, viii, 48, 50, 86
Yoksulluk, 81, 83